

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

ПОТОЧНА СИТУАЦІЯ, ПОВ'ЯЗАНА З АЛКОГОЛЕМ ТА НАРКОТИКАМИ В УКРАЇНІ. СИСТЕМА МОНІТОРИНГУ АЛКО/НАРКОСИТУАЦІЇ

Ірина Іванчук

Начальник відділу управління та протидії вірусним гепатитам та опіоїдної залежності
ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України»

2025

ДАНІ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ

Моніторинг ситуації, що пов'язана з
алкоголем та наркотиками

Рутинна система збору даних

ДАНІ

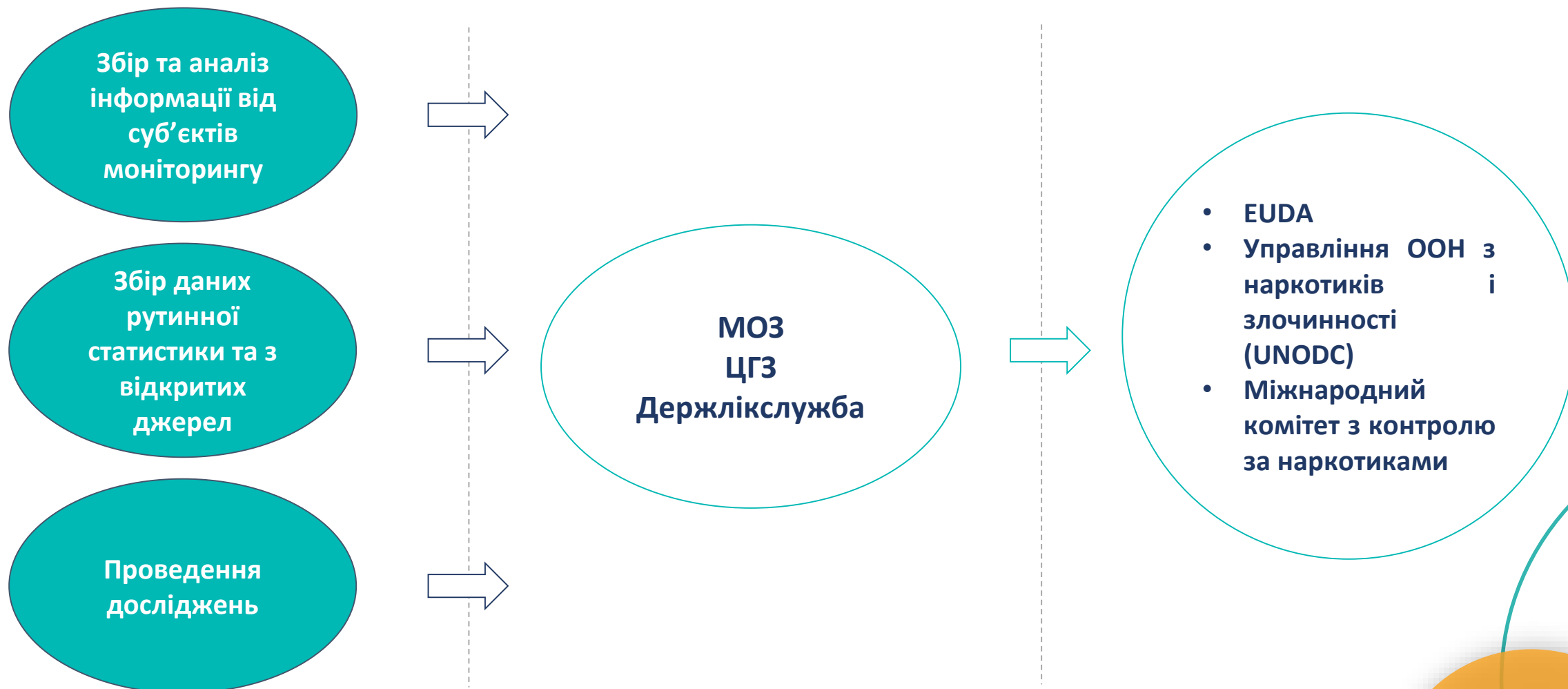
Система раннього оповіщення про появу
нових ПАР

*Оперативне виявлення та реагування на
загрози*

переговорний Розділ 24 «Юстиція, свобода та
безпека»

- Робочі домовленості між Україною, в особі МОЗ України та Європейською Агенцією з наркотиків (EMCDDA/EUDA)
- Зобов'язання щодо створення Національної обсерваторії з наркотиків в рамках Євроінтеграційного процесу (переговорні Розділи 24 «Юстиція, свобода та безпека» та 28 «Захист прав споживачів і охорона здоров'я» Європейського Союзу)
- Постанова КМУ від 10 липня 2019 року № 689 «Питання проведення моніторингу наркотичної та алкогольної ситуації в Україні»

МОНІТОРИНГ СИТУАЦІЇ, ЩО ПОВ'ЯЗАНА З АЛКОГОЛЕМ ТА НАРКОТИКАМИ: ІНФОРМАЦІЙНІ ПОТОКИ

МОНІТОРИНГ СИТУАЦІЇ, ЩО ПОВ'ЯЗАНА З АЛКОГОЛЕМ ТА НАРКОТИКАМИ: ПОСТАНОВА КМУ № 689

Державна установа «Центр громадського здоров'я
Міністерства охорони здоров'я України» (відповідно до п. 9
Статуту) – відповідальна за моніторинг установа

МОНІТОРИНГ СИТУАЦІЇ, ЩО ПОВ'ЯЗАНА З АЛКОГОЛЕМ ТА НАРКОТИКАМИ

Показники моніторингу:

- поширеність вживання ПАР серед осіб віком 15-16 років
- поширеність вживання ПАР серед населення віком 15-64 роки
- звернення за лікуванням, поширеність розладів психіки та поведінки внаслідок вживання ПАР
- проблемне вживання наркотичних засобів та психотропних речовин
- смертність, пов'язана зі вживанням ПАР
- інфекційні захворювання серед осіб, які вживають наркотичні засоби та психотропні речовини ін'єкційним шляхом
- незаконний обіг ПАР та пов'язана з ним злочинність (*кількість адміністративних та кримінальних правопорушень, кількість осіб, які їх вчиняють, кількість вилучень ПАР, вміст та чистота вилучених ПАР та ін.*)
- профілактичні заходи, спрямовані на зниження рівня вживання ПАР
- законодавство у сфері обігу ПАР та протидії їх незаконному обігу
- соціальна реінтеграція осіб, залежних від вживання ПАР

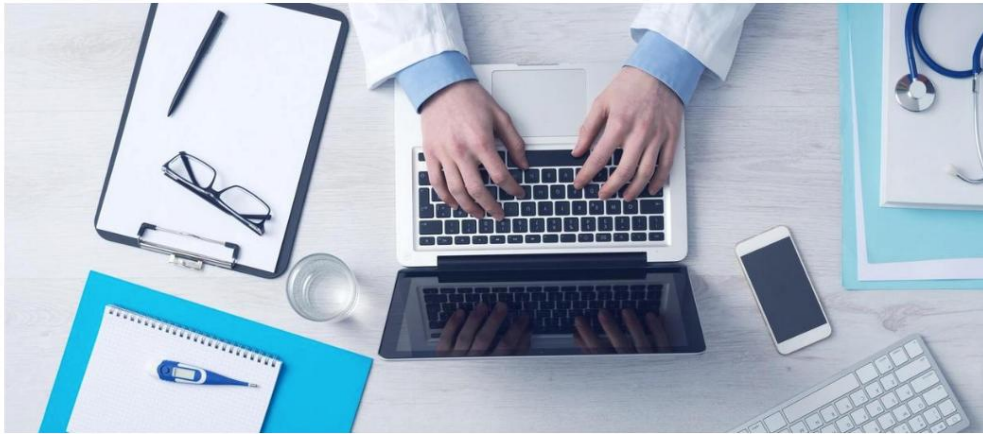
Суб'єкти моніторингу:

- МОЗ
- МОН
- Мінмолодьспорт
- Мінсоц, Нац Соц Служба
- Мін'юст
- СБУ, МВС, Національна поліція
- Міноборони
- ДФС
- Офіс ген. прокурора
- Держприкордонслужба
- Держлікслужба
- Держстат
- МЗС
- Верховний Суд
- Неурядові організації

ДАНІ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ. МОНІТОРИНГ СИТУАЦІЇ, ЩО ПОВ'ЯЗАНА З АЛКОГОЛЕМ ТА НАРКОТИКАМИ

АНАЛІТИКА І МІЖНАРОДНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

ГОЛОВНА / КОНТРОЛЬ ЗАХВОРОВАНОСТІ / ЗАЛЕЖНІСТЬ ВІД ПСИХОАКТИВНИХ РЕЧОВИН / АНАЛІТИКА І МІЖНАРОДНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

АНАЛІТИКА І МІЖНАРОДНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Моніторинг наркотичної та алкогольної ситуації в Україні

- Національний звіт щодо наркотичної ситуації в Україні 2024 (за даними 2023 року)
- National Report of the Drug Situation in Ukraine 2024 (based on data from 2023)
- Національний звіт щодо алкогольної ситуації в Україні 2024 (за даними 2023 року)

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

ЗВІТ 2025

АЛКОГОЛЬНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ

(за даними 2024 року)

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

ЗВІТ 2025

НАРКОТИЧНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ

(за даними 2024 року)

ОНОВЛЕННЯ ПОСТАНОВИ КМУ № 689 «ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАРКОТИЧНОЇ ТА АЛКОГОЛЬНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ» (НА ЕТАПІ ПОГОДЖЕННЯ ЗІ ВСІМА СУБ'ЄКТАМИ МОНІТОРИНГУ)

- **Визначено нового національного координатора проведення моніторингу:** замість Інституту судової психіатрії МОЗ України – **Центр громадського здоров'я МОЗ України**
- **Розширено перелік суб'єктів:** НСЗУ; ДПС; Держпраці; ДУ «Центр пробації»
- **Розширено перелік джерел збору даних:** знеособлені дані з електронної системи охорони здоров'я, епідеміологічні, популяційні дослідження та опитування, як частина моніторингу даних: аналіз стічних вод на наявність метаболітів ПАР, ESPAD, STEPS, EU Web Survey on Drugs, біоповедінкові дослідження серед споживачів ПАР, поглиблена статистика за новими формами
- **Оновлено терміни подачі інформації для суб'єктів:** щороку до 1 березня (Держстат – до 25 червня)
- **Додано новий показник моніторингу:** *інша шкода, пов'язана з довготривалим та короткотривалим вживанням психоактивних речовин, включаючи алкоголь* (травматизм, ДТП, суїциди, професійні нещасні випадки)
- **Розширено предмет моніторингу, зокрема в частині законодавства та обігу алкоголю:** споживання алкоголю на душу населення, оподаткування, виробництво, обіг, боротьба з незаконним виробництвом та обігом

ІНШІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЩОДО ТРЕНДІВ ВЖИВАННЯ НАРКОТИЧНИХ РЕЧОВИН

Європейська ініціатива зі збору та аналізу шприців

Збір використаних шприців ($n=150$) від ЛВНІ у містах-учасниках для аналізу залишкового вмісту (аналіз здійснюється щодо понад 100 наркотичних речовин)

Попередній раунд проводився у 2021 році в Україні в м. Одеса: основний виявлений наркотик – метадон (93,5%) та амфетамін (6,5%)

Планується проведення в 2025 році у місті Києві та області

Euro-DEN Plus

Моніторинг випадків гострої інтоксикації внаслідок вживання ПАР – проводиться у понад 30 лікарнях у понад 20 країнах ЄС

Україна планує приєднатися до участі у форматі пілотного запуску у 2025 році

Аналіз стічних вод (Wastewater analysis and drugs)

Отримання якісних даних щодо вживання ПАР на рівні адміністративно-територіальної одиниці шляхом аналізу проб стічних вод; здатність виявляти метаболіти широкого спектру речовин, зокрема канабісу, кокаїну, метамфетаміну, MDMA, кетаміну

Планується проведення в 2025 році у Києві, Дніпрі та Львові на наявність метаболітів кокаїну, амфетаміну, метамфетаміну та канабісу

Драг-чекінг (Drug checking)

Перевірка ПАР, які планують вживати споживачі; є ефективним інструментом системи раннього оповіщення про появу нових ПАР та зменшення шкоди

В Україні драг-чекінг впроваджується в якості пілотного проєкту для самотестування наркотичних речовин серед споживачів за підтримки МБФ «Альянс громадського здоров'я»

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТА ПОДАЛЬШІ КРОКИ ЗА НАПРЯМОМ МОНІТОРИНГУ

Проблемні питання

1. Не затверджено оновлену Постанову КМУ № 689 «Питання проведення моніторингу наркотичної та алкогольної ситуації в Україні»
2. Не можливість збору даних за окремими показниками моніторингу:
 - поширеність вживання ПАР серед населення віком 15-64 роки
 - смертність, пов'язана зі вживанням ПАР
 - вміст та чистота ПАР
 - передозування ПАР/смерті
 - правопорушення за видом ПАР
 - кількість вилучень ПАР
3. Не достатньо налагоджений механізм прийняття управлінських рішень на національному рівні на підставі результатів моніторингу наркотичної та алкогольної ситуації в Україні

Подальші кроки (плани та реагування)

1. Затвердження оновленої Постанови КМУ № 689 «Питання проведення моніторингу наркотичної та алкогольної ситуації в Україні»
2. Ініціація та проведення регулярних національних зустрічей серед ключових суб'єктів моніторингу з метою представлення наркотичної та алкогольної ситуації в Україні для подальшого прийняття відповідних рішень

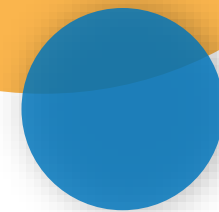
I. Зміни у законодавстві

II. Епідеміологія вживання ПАР та алкоголю

III. Сервіси

- Профілактика вживання
- Зменшення шкоди
- Лікування
- Реабілітація, ресоціалізація та соціальні послуги

IV. Правопорушення та правоохоронна діяльність

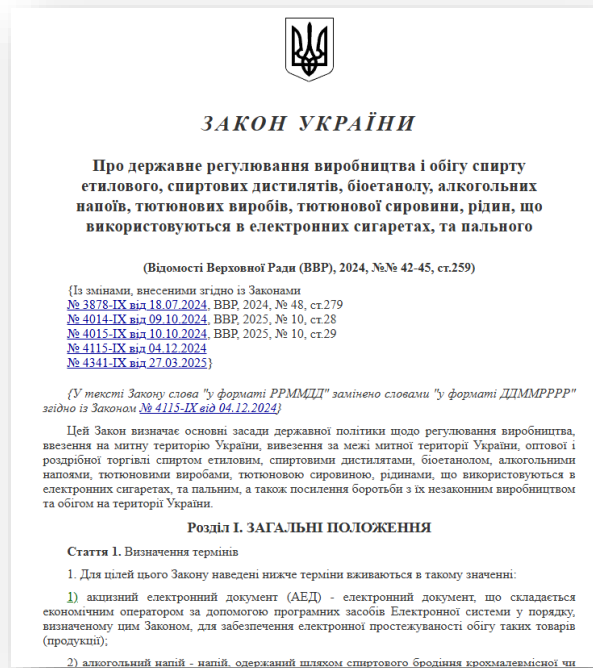

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

I. Зміни у законодавстві

ЗМІНИ У НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТАХ, ЯКІ МАЮТЬ ВІДНОШЕННЯ ДО АЛКОГОЛЮ

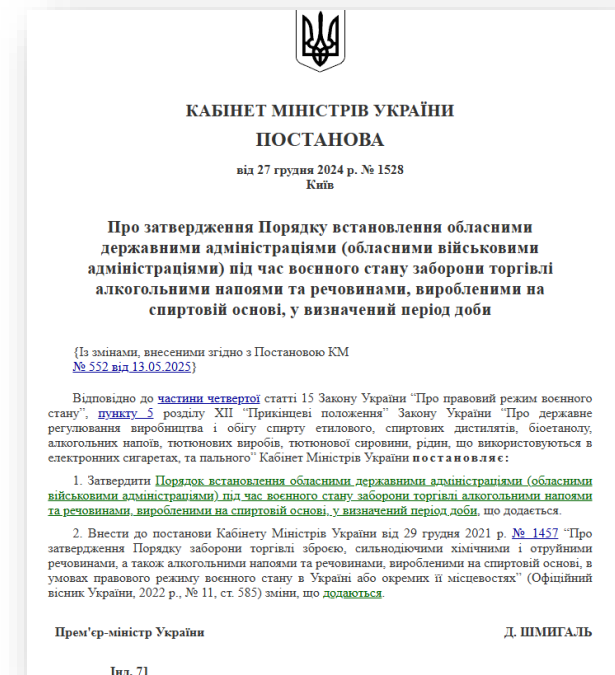
Прийнято новий Закон України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального» (від 18.06.2024)

Пункт 29 розділу XIII перехідних положень передбачає:

- Втрата чинності раніше прийнятих обмежень щодо торгівлі алкогольними напоями
- До прийняття порядку заборона встановлюється лише на територіях де ведуться бойові дії або тимчасово окупованій

Пункт 5 розділу XII прикінцевих положень:

- передбачає затвердження порядку встановлення заборон продажу алкоголю під час воєнного стану

Постанова КМУ № 1528 (27.12.2024) визначає порядок тимчасових заборон на продаж алкоголю під час воєнного стану:

- заборона продажу алкоголю у визначений період доби може встановлюватися за рішенням голови ОДА (ОВА) за погодженням з військовим командуванням

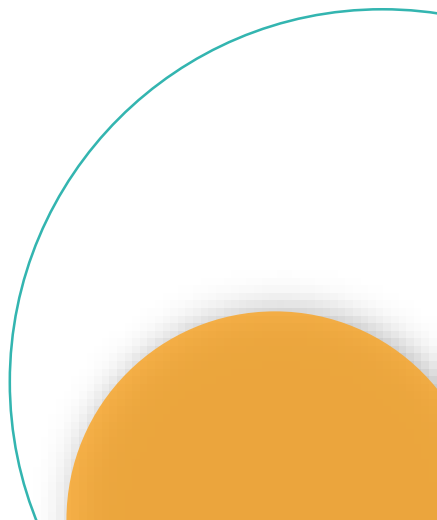

ЗМІНИ У НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТАХ, ЯКІ МАЮТЬ ВІДНОШЕННЯ ДО АЛКОГОЛЮ

Постанова КМУ № 1142 (04.10.2024):

- Порядок створення та функціонування Електронної системи обігу алкогольних напоїв, тютюнових виробів та рідин для електронних сигарет – *набрання чинності з 1 січня 2026 року*
- Система передбачає реєстрацію, авторизацію користувачів, обмін інформацією та формування аналітичних звітів
- Адміністратор системи – **Державна податкова служба України** або інший орган, який відповідатиме за її технічне супроводження
- Дані: про обсяг виробництва, імпорту, експорту, реалізації алкогольних напоїв та тютюнових виробів, переміщення продукції між складами та торговельними точками та інформація про ліцензії, серії акцизних марок та партій товару

Наказ МОЗ наказ № 1913 від 14.11.2024

- Оновлення складу робочої групи, яка здійснює розробку медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги для осіб з розладами вживання алкоголю
-

ЗМІНИ У НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТАХ, ЯКІ МАЮТЬ ВІДНОШЕННЯ ДО НАРКОТИКІВ

Постанова КМУ «Про внесення змін до Порядку видачі дозволів на право ввезення на територію України, вивезення з території України або транзиту через територію України наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів» від 16 серпня 2024 року № 927

- Забезпечує відкриту та ефективну роботу Державної служби з лікарських засобів шляхом внесення змін до Порядку видачі дозволів на право ввезення, вивезення або транзиту через територію України наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів

Наказ МОЗ від 30 травня 2024 року № 927 «Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства охорони здоров'я України щодо запровадження електронних рецептів на лікарські засоби, виготовлені з рослинної субстанції канабісу»

- впроваджує електронні рецепти на екстемпоральні препарати на основі канабісу
- затверджує кабінет електронних рецептів для таких засобів, визначає, як лікарі виписують рецепти, реєструється обіг через електронну систему

ЗМІНИ У НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ВІДНОШЕННЯХ ДО НАРКОТИКІВ

Наказ МОЗ від 13 вересня 2024 року № 1586 «Про затвердження Переліку форм лікарських засобів, які можуть виготовлятися в умовах аптеки з рослинної субстанції канабіса, Переліку захворювань та станів, за наявності яких призначаються лікарські засоби, які можуть виготовлятися в умовах аптеки з рослинної субстанції канабіса, Особливостей призначення та медичного застосування лікарських засобів, які можуть виготовлятися в умовах аптеки з рослинної субстанції канабіса»

- Забезпечує офіційно встановлену та безпечну медичну доступність канабісу через аптеки
- Регулює клінічне застосування канабісу шляхом чіткого визначення форм препаратів, умов виготовлення та відповідних медичних показань

АКТАХ, ЯКІ МАЮТЬ

Постанова КМУ «Про порядок придбання насіння рослин, включених до таблиці I переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, з метою провадження діяльності з їх культивування, крім діяльності з посіву та вирощування конопель для промислових цілей» від 21 червня 2024 року № 776

- Встановлено чіткі вимоги щодо придбання кондиційного та сертифікованого насіння для культивування маку снотворного та конопель
- **Скасування:**
 - Наказу Міністерства аграрної політики України від 04.06.2009 № 353
 - Інших документів, що не відповідали сучасним підходам до ліцензування та контролю за вирощуванням рослин, що містять наркотичні речовини

ЗМІНИ У НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТАХ, ЯКІ МАЮТЬ ВІДНОШЕННЯ ДО НАРКОТИКІВ/АЛКОГОЛЮ

Закон України «Про внесення змін до Кримінального, Кримінального процесуального кодексів України та інших законодавчих актів України щодо удосконалення видів кримінальних покарань»

Набрання чинності – 28 березня 2024 року

- Запроваджено пробаційний нагляд як альтернативу позбавленню волі для осіб, які вчинили злочини, пов'язані з алкоголем і наркотиками

Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо державного регулювання обігу рослин роду коноплі (Cannabis) для використання у навчальних цілях, освітній, науковій та науково-технічній діяльності, виробництва наркотичних засобів, психотропних речовин та лікарських засобів з метою розширення доступу пацієнтів до необхідного лікування» (з 16.08.2024):

- створення умов для розширення доступу пацієнтів до необхідного лікування
- проведення наукових досліджень
- використання канабісу у промислових цілях

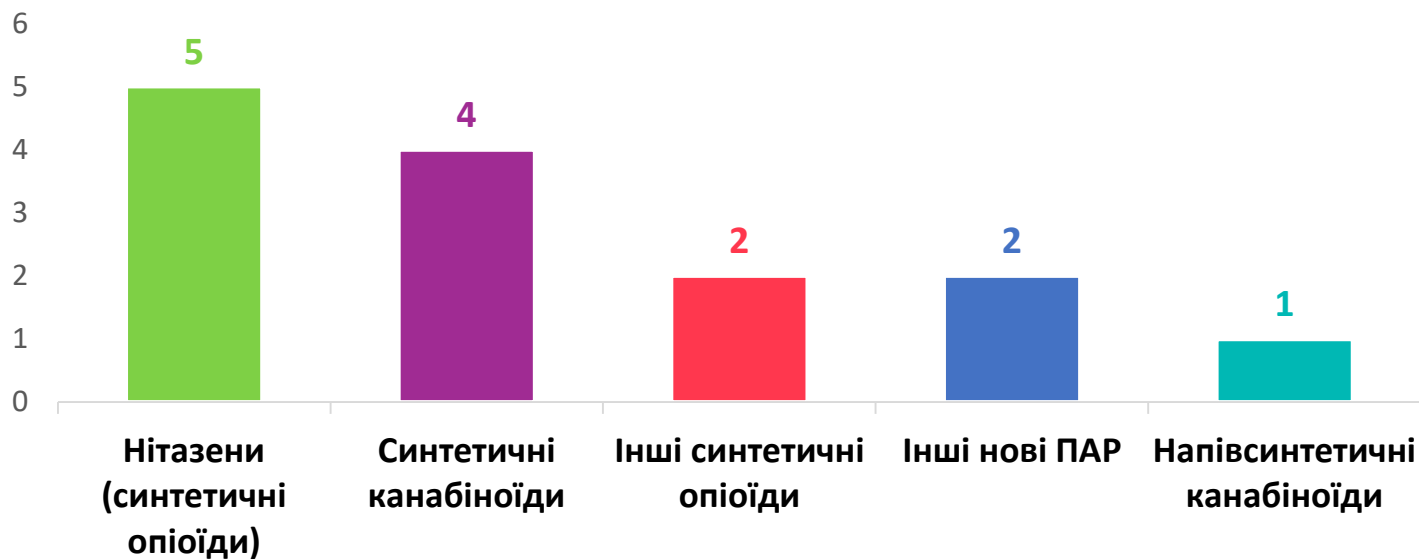
ПАР, ЯКІ БУЛО ВНЕСЕНО ДО ПЕРЕЛІКУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН І ПРЕКУРСОРІВ ПРОТЯГОМ 2024 рр. (ПОСТАНОВА КМУ № 770)

Всього внесено ПАР – 19 шт.

Нові ПАР – 14 шт.

Не нові ПАР (клас канабіноїди) – 5 шт.

Нові ПАР

«Традиційні» ПАР

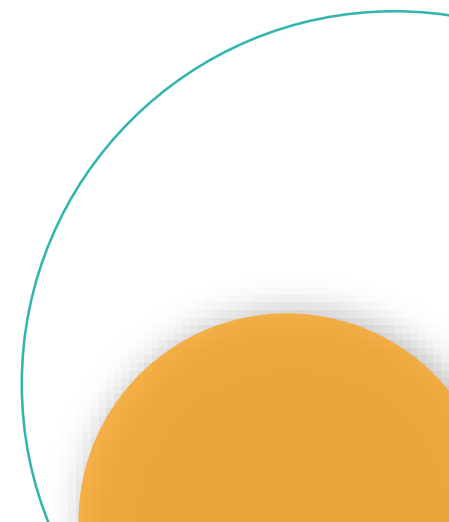

ЗМІНИ У НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТАХ, ЯКІ МАЮТЬ ВІДНОШЕННЯ ДО НАРКОТИЧНИХ ЛЗ

Наказ МОЗ від 23.08.24 № 1482 «Про визнання таким, що втратив чинність наказу МОЗ від 05 січня 2017 року № 6» – унормування комплектування медичних аптечок сил оборони та виключення з них ЛЗ за МНН «налбуфін»

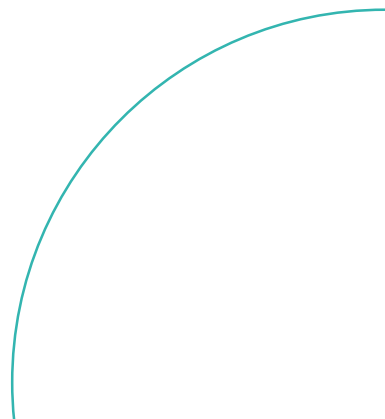

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

II. Епідеміологія вживання ПАР та алкоголю

ВИКЛИКИ ПОВ'ЯЗАНІ З ВІИНОЮ ТА ЇХ ПОТЕНЦІЙНИЙ ВПЛИВ НА НАРКОСЦЕНУ

- Закриття значної кількості кордонів – перекриття значної частини традиційних каналів наркотрафіку, менше використання морських шляхів – нові канали (поштові відправлення) та орієнтація на «повний цикл» виробництва наркотиків всередині країни
 - Тимчасова окупація територій – зменшення ролі регіонів, які традиційно займались вирощуванням наркотиків, на тимчасово окупованих територіях повністю припинена діяльність держави у сфері контролю за обігом наркотиків
 - Бідність населення - зменшення попиту на дорого вартісні наркотики та збільшення на дешеві, більша залученість малозабезпечених громадян до наркоторгівлі
 - Погіршення психічного здоров'я населення - нова мотивація та причини вживання наркотиків – психічні розлади, біль, виконання військової роботи
-

ДОСЛІДЖЕННЯ ЩОДО ПОШИРЕНOSTІ ВЖИВАННЯ ПАР

Проводяться в країні

Назва дослідження	Раунди дослідження
Інтегроване біоповедінкове дослідження серед людей, які вживають наркотики ін'єкційним шляхом	2009, 2012, 2015, 2017, 2020, 2023
Європейське опитування учнів щодо вживання алкоголю та інших наркотичних речовин – ESPAD	1995, 1999, 2003, 2007, 2011, 2015, 2019, 2024
Дослідження поширеності факторів ризику неінфекційних захворювань (STEPS)/Дослідження ВООЗ щодо вживання алкоголю серед дорослих	2019/2023
Європейське веб-опитування щодо наркотиків (European Web Survey on Drugs (EWSD)	2021, 2024

НЕ проводяться в країні

- Інтегроване біоповедінкове дослідження серед людей, які вживають наркотики **НЕ** ін'єкційним шляхом
- Загальне популяційне дослідження щодо вживання наркотичних речовин серед дорослого населення

РЕЗУЛЬТАТИ «ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОПИТУВАННЯ УНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ЩОДО ВЖИВАННЯ АЛКОГОЛЮ І НАРКОТИКІВ» (ESPAD)

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

- «Європейське опитування учнівської молоді щодо вживання алкоголю та наркотиків» (ESPAD: The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs) міжнародний дослідницький проєкт
- **Мета:** збір даних про вживання психоактивних речовин серед учнів однієї вікової групи
- **Цільова група дослідження:** учні 2008 року народження (на момент опитування їм було 15-16 років), а також учні 2006-2010 р.н., (14-17 років)

РІВЕНЬ ВЖИВАННЯ АЛКОГОЛЮ ТА НАРКОТИЧНИХ РЕЧОВИН СЕРЕД ПІДЛІТКІВ 15-16 РОКІВ

Вживання алкоголю серед підлітків

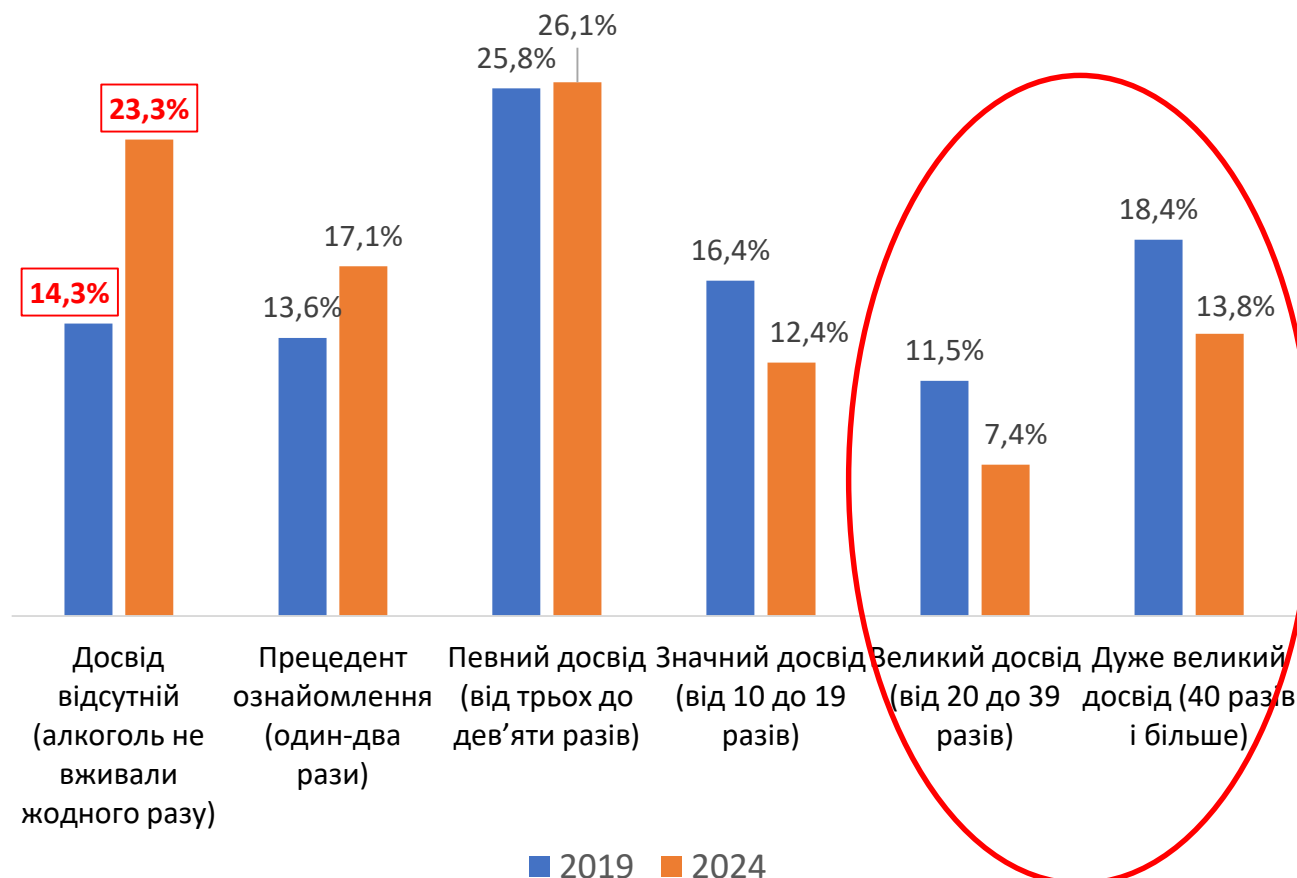

Вживання наркотиків серед підлітків

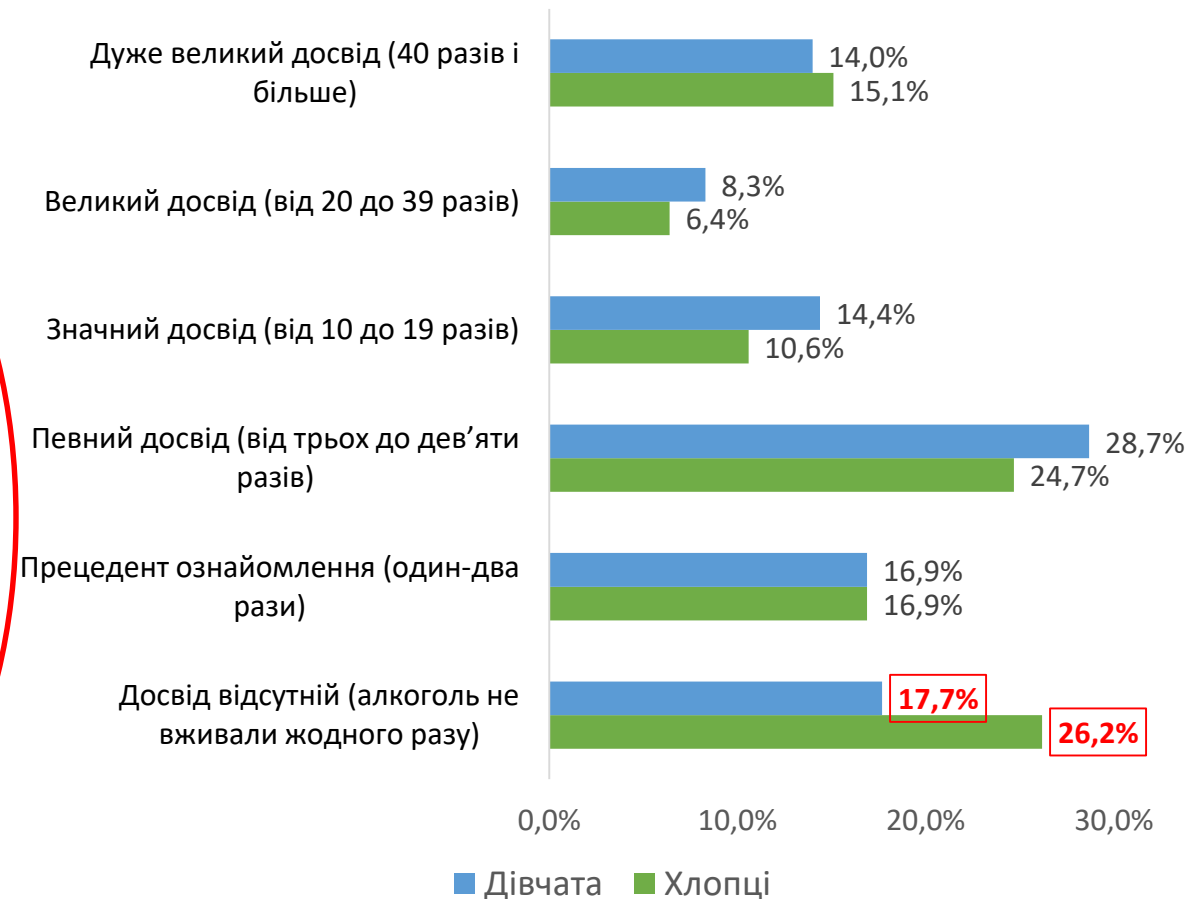

За даними ESPAD, надмірне вживання алкоголю - це вживання 5 порцій алкоголю протягом однієї події (підряд) хоча б раз за останні 30 днів. З 1995 по 2003 рік в міжнародному звіті зазначений показник не наводився

ДОСВІД ВЖИВАННЯ АЛКОГОЛЮ ПРОТЯГОМ ЖИТТЯ

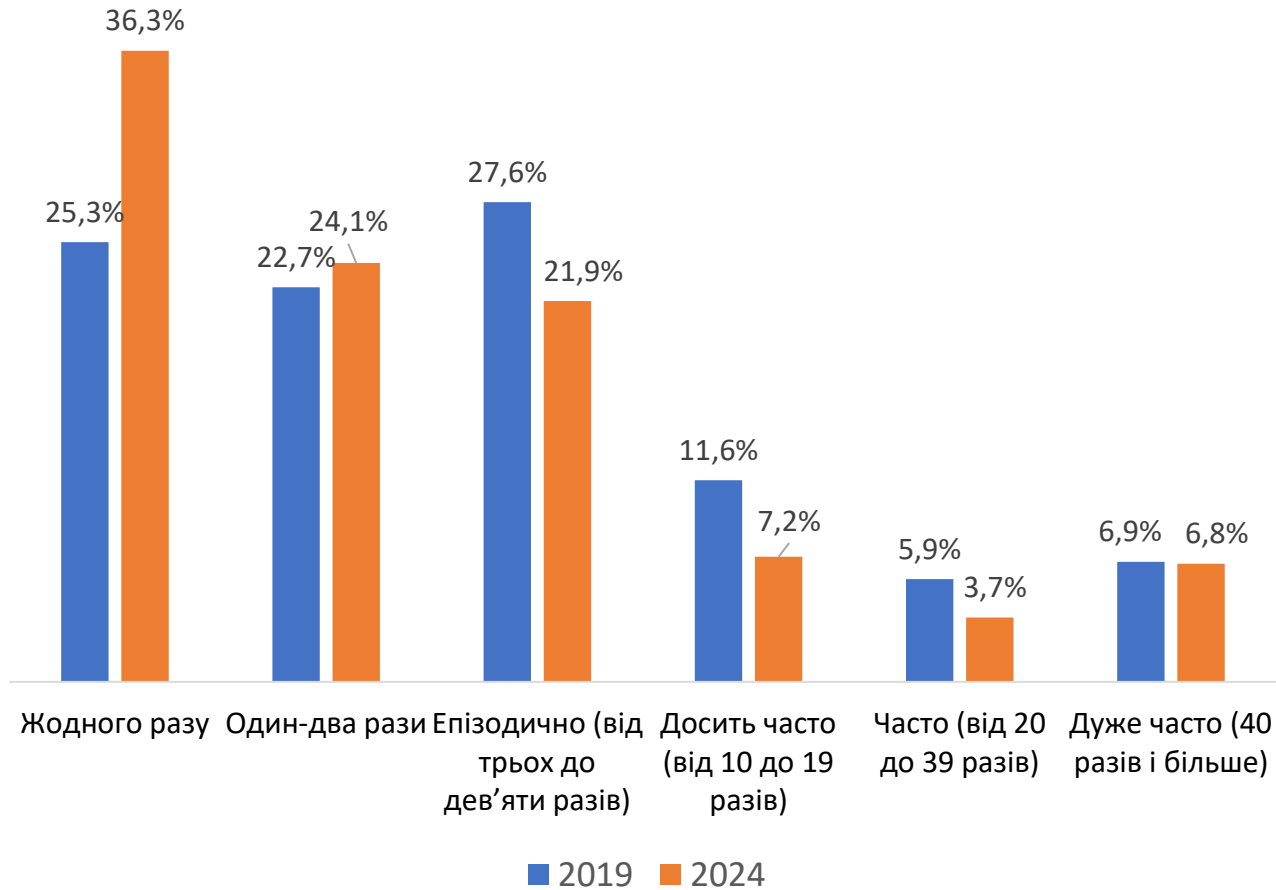
- зріс відсоток осіб, які ніколи не вживали алкоголь
- знизився відсоток осіб, з значним, великим та дуже великим досвідом вживання алкоголю

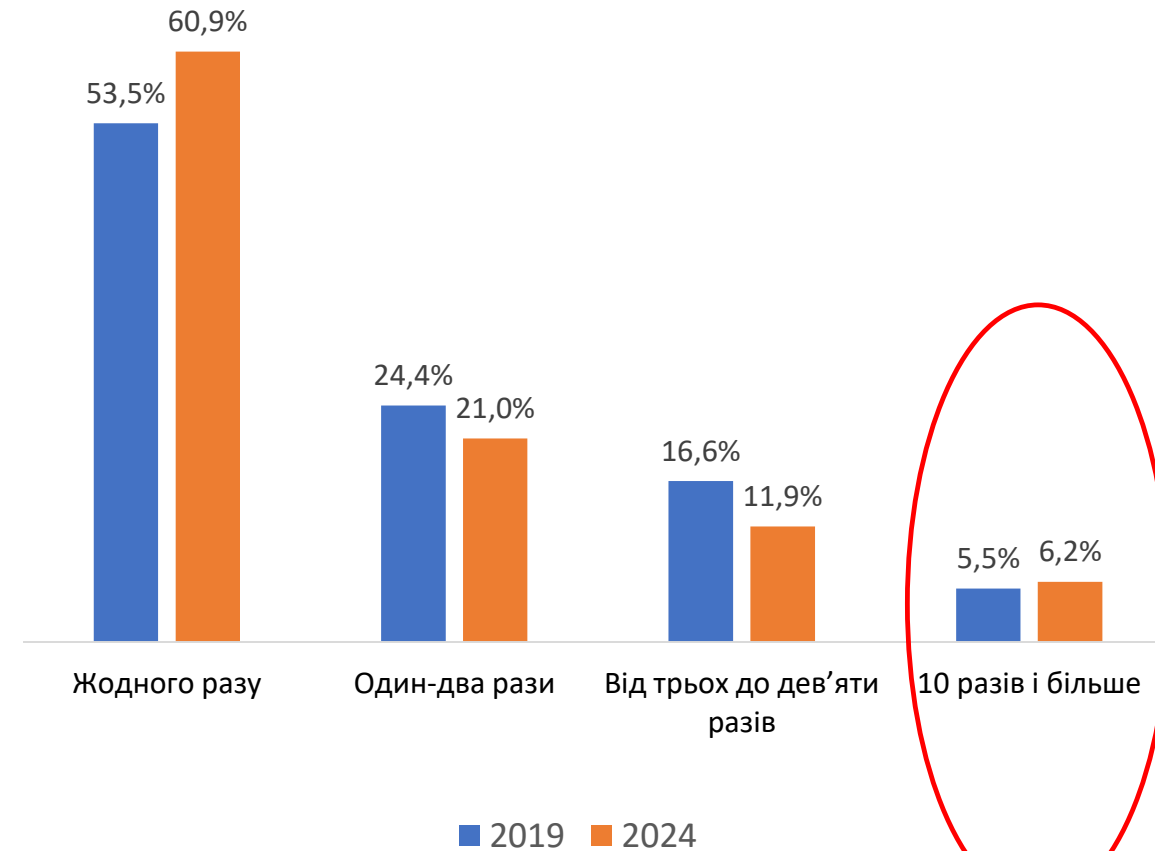
- досвід вживання алкоголю серед дівчат (хоча б один раз) вищий за хлопців

ДОСВІД ВЖИВАННЯ АЛКОГОЛЮ ПРОТЯГОМ РОКУ ТА ПРОТЯГОМ МІСЯЦЯ (2019-2024 РОКИ)

Протягом року

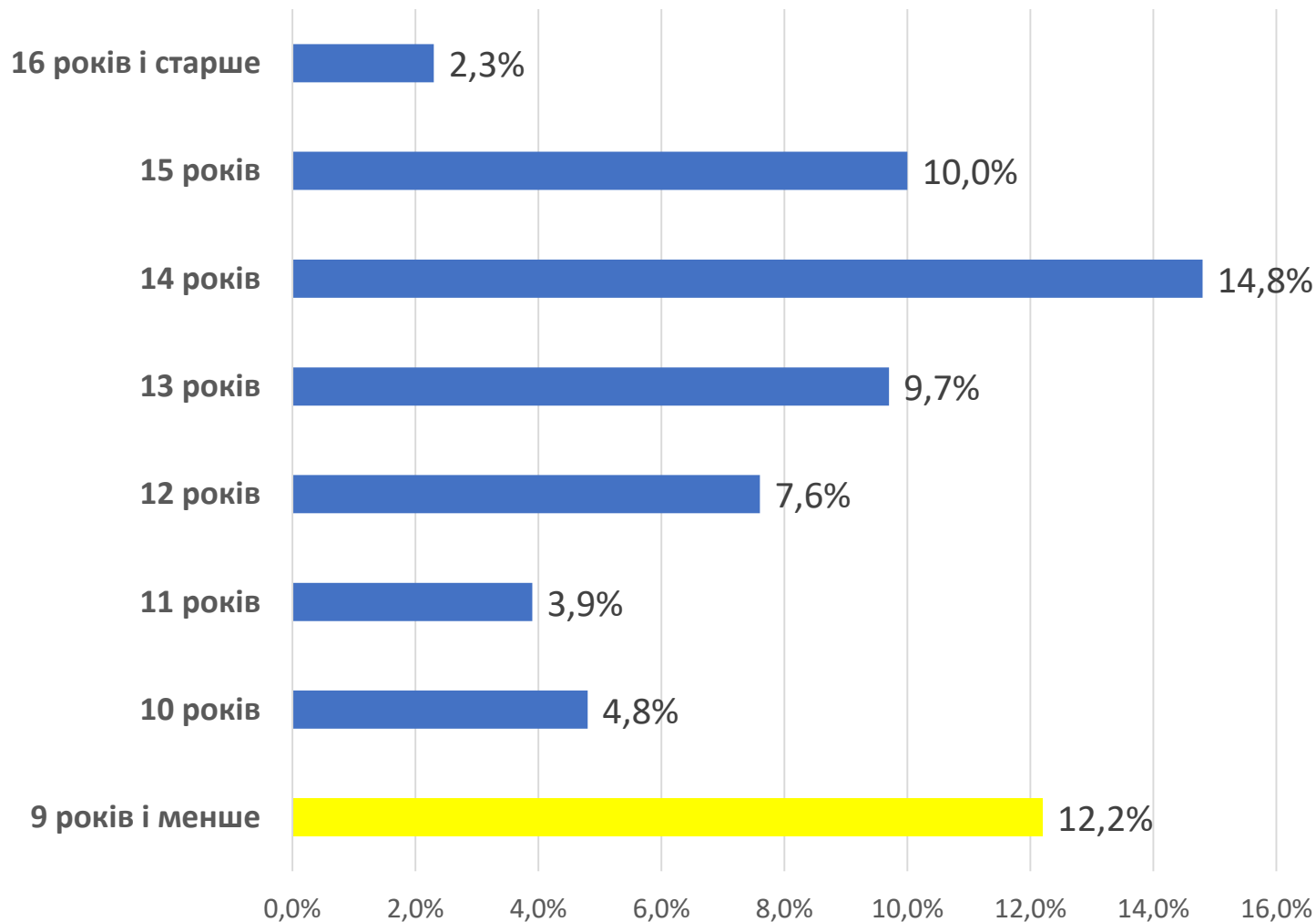
Протягом місяця

ПЕРШИЙ ДОСВІД ВЖИВАННЯ АЛКОГОЛЮ*

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

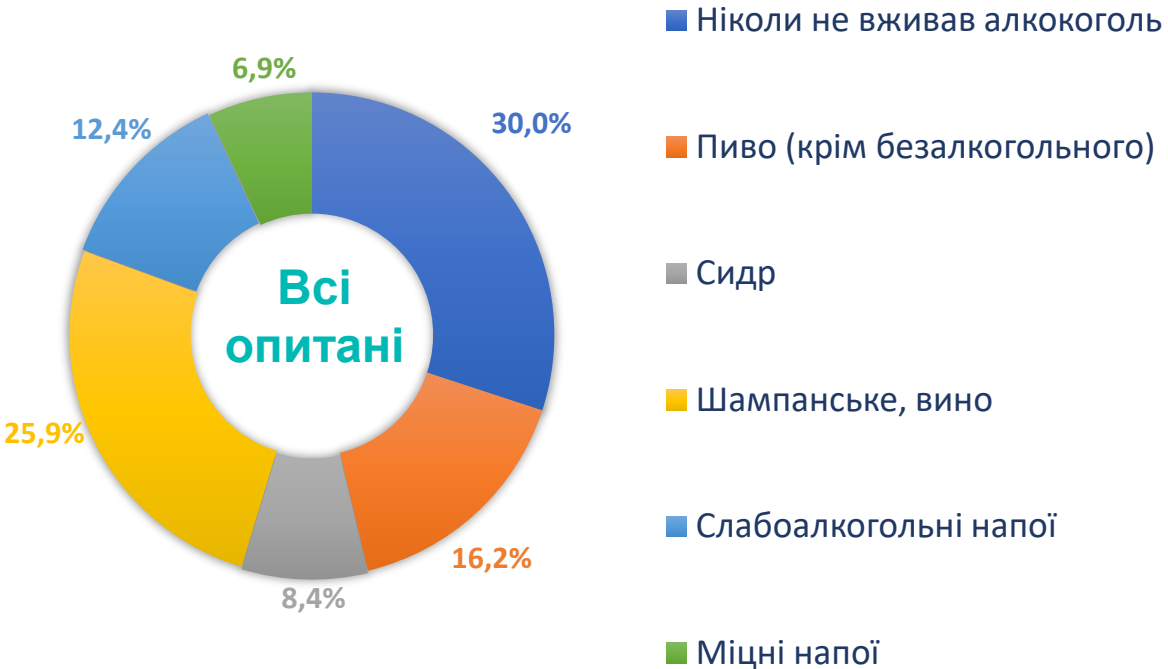
Ключові висновки

- ранній вік першої спроби — з 9 років і молодше (12,2% опитаних)
- пік початку першої спроби вживання алкоголю припадає на вік 13–15 років
- вік дебюту долучення до алкоголю знижується
- молодші підлітки менш схильні до частого вживання алкоголю, ніж їхні старші однолітки
- дівчата частіше, ніж хлопці, мають значний та великий досвід вживання алкоголю

**вперше випили алкогольний напій (хоча б один келих)*

СТРУКТУРА СПОЖИВАННЯ АЛКОГОЛЮ ЗА ТИПАМИ НАПОЮ (СЕРЕД УСІХ ВІКОВИХ ГРУП)*

Ключові висновки

- Дівчата частіше порівняно з хлопцями вживають алкоголь в усіх вікових категоріях
- Пиво є найпоширенішим серед хлопців, особливо в старшій віковій групі (2006–2007 р.н.)
- Дівчата всіх вікових груп частіше повідомляють про споживання вина та шампанського порівняно з хлопцями
- Слабоалкогольні напої також частіше обирають дівчата у всіх вікових групах
- Міцні напої частіше вживають хлопці, у старшій віковій групі (2006–2007 р.н.)

ЯК НЕПОВНОЛІТНІ ОТРИМУЮТЬ АЛКОГОЛЬ (ЗА СТАТТЮ)

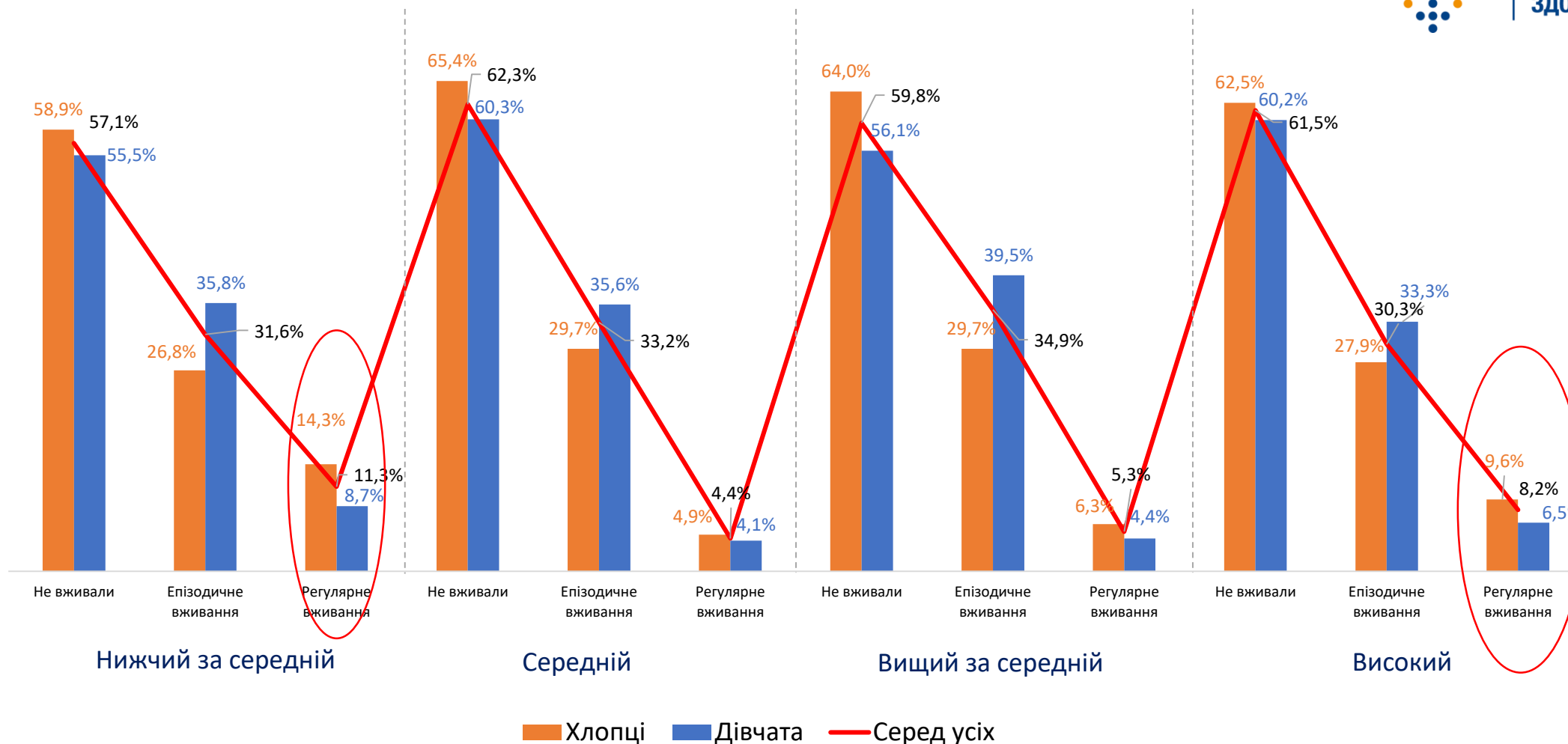
ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

ДОСВІД ВЖИВАННЯ АЛКОГОЛЮ ЗА РІВНЕМ МАТЕРІАЛЬНОГО СТАНОВИЩА РОДИНИ

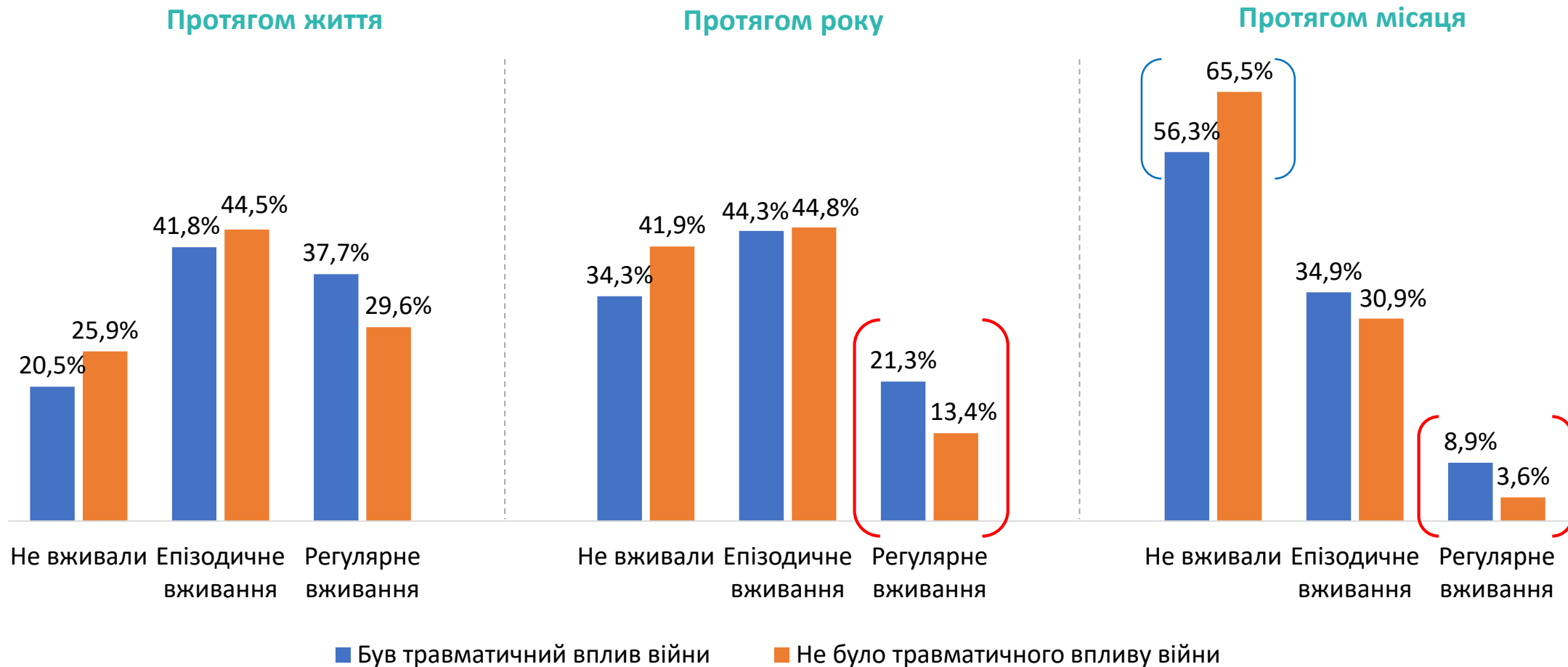
ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

ТРАВМАТИЧНИЙ ВПЛИВ ВІЙНИ НА ВЖИВАННЯ АЛКОГОЛЮ

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

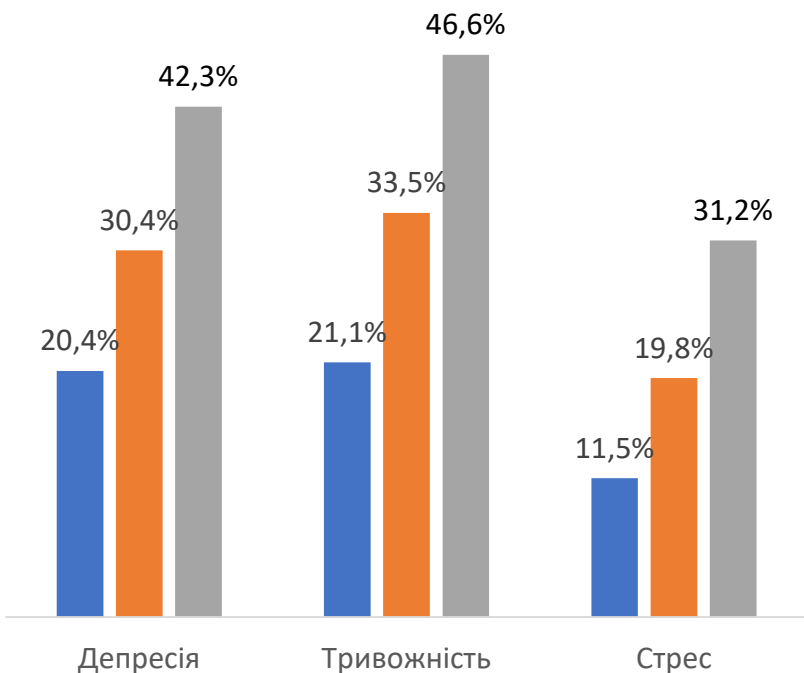
Ключовий висновок: наявність травматичного досвіду війни має вплив на регулярне вживання алкоголю

ДЕПРЕСІЯ, СТРЕС ТА ТРИВОЖНІСТЬ НА ФОНІ ВЖИВАННЯ АЛКОГОЛЮ

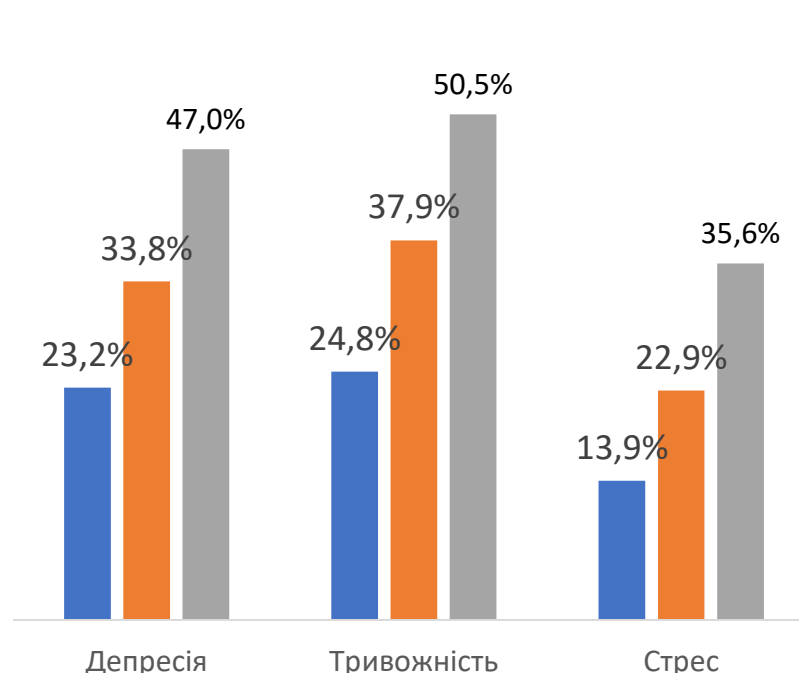

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

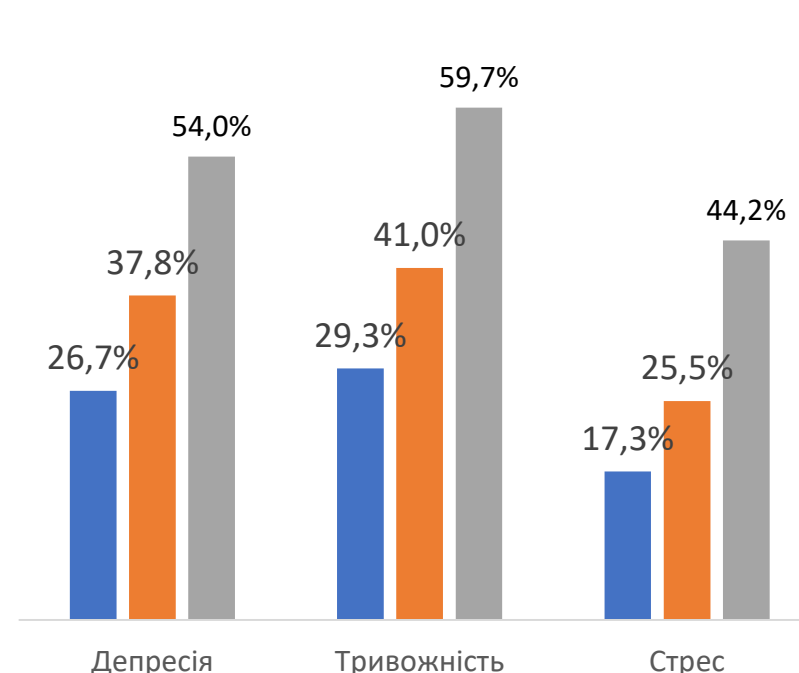
Протягом життя

Протягом року

Протягом місяця

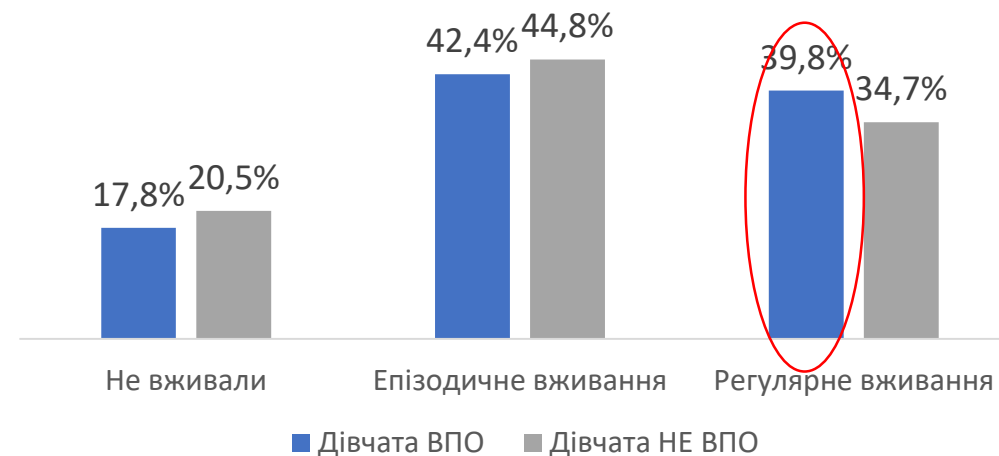
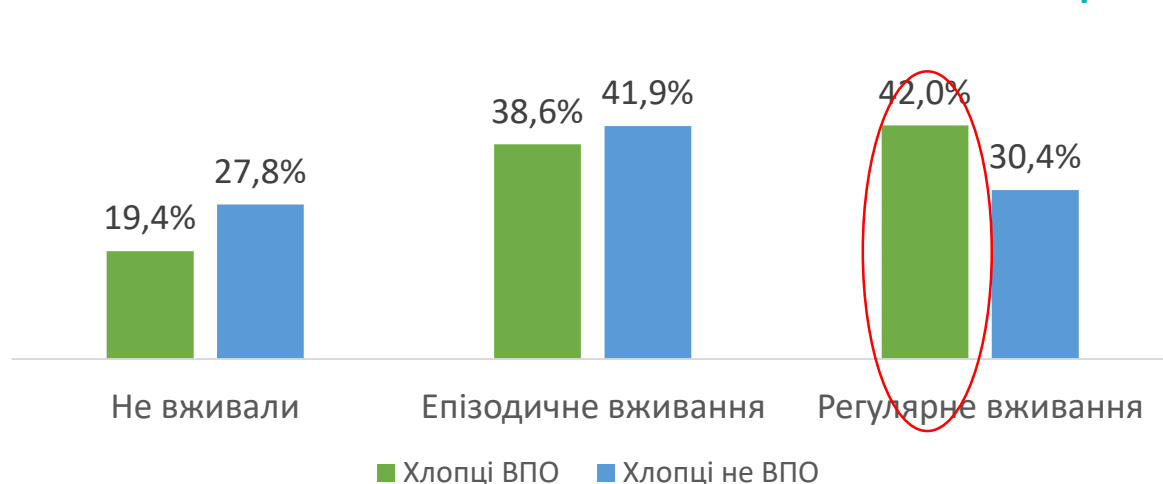

■ Не вживали ■ Епізодичне вживання ■ Регулярне вживання

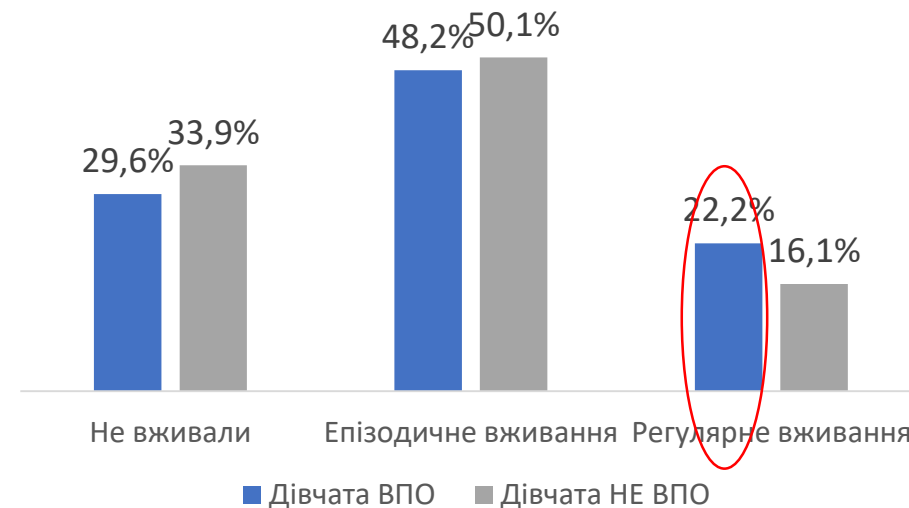
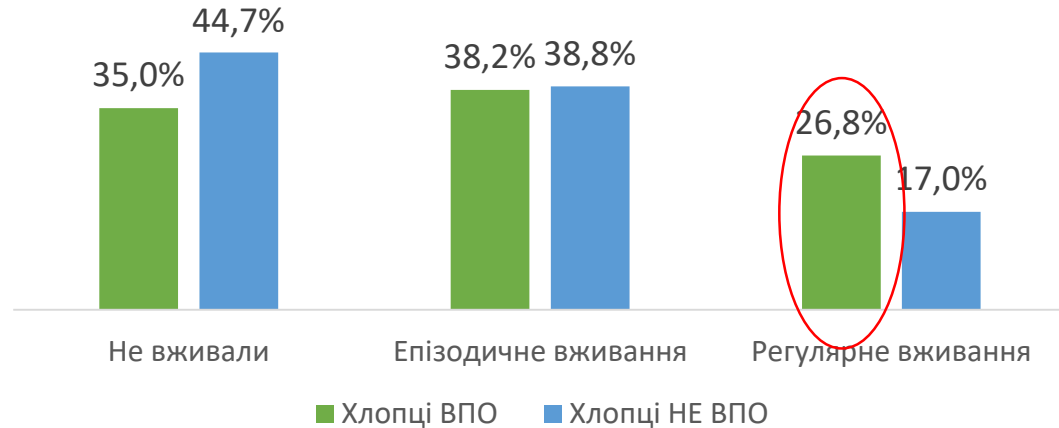
- Існує взаємозв'язок між вживанням алкоголю та депресією, тривожністю або стресом
- Зі збільшенням кількості алкоголю – збільшується частота зазначених розладів

ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНІ ОСОБИ ТА ВЖИВАННЯ АЛКОГОЛЮ ПРОТЯГОМ ЖИТТЯ

Протягом життя

Протягом року

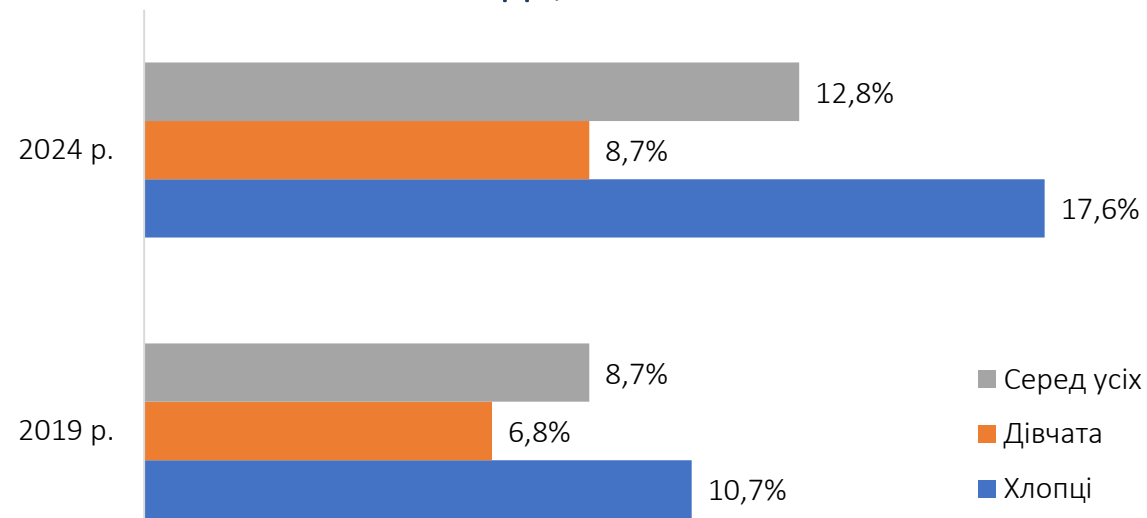

ДОСВІД ВЖИВАННЯ ТА ДОСТУПНІСТЬ ОКРЕМИХ НАРКОТИЧНИХ РЕЧОВИН СЕРЕД ПІДЛІТКІВ. КАНАБІС

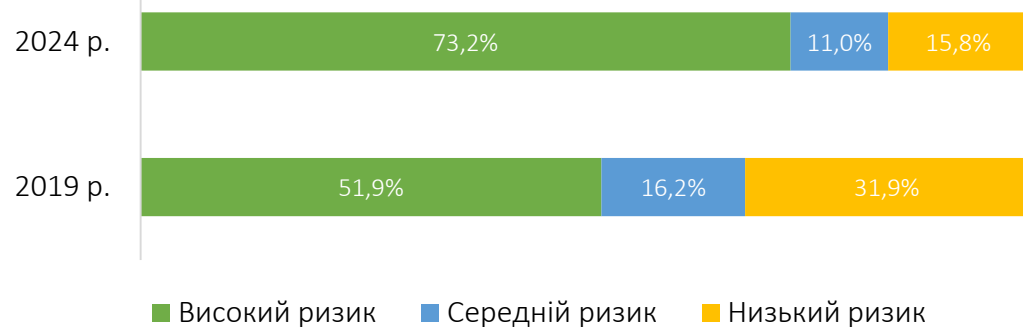

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

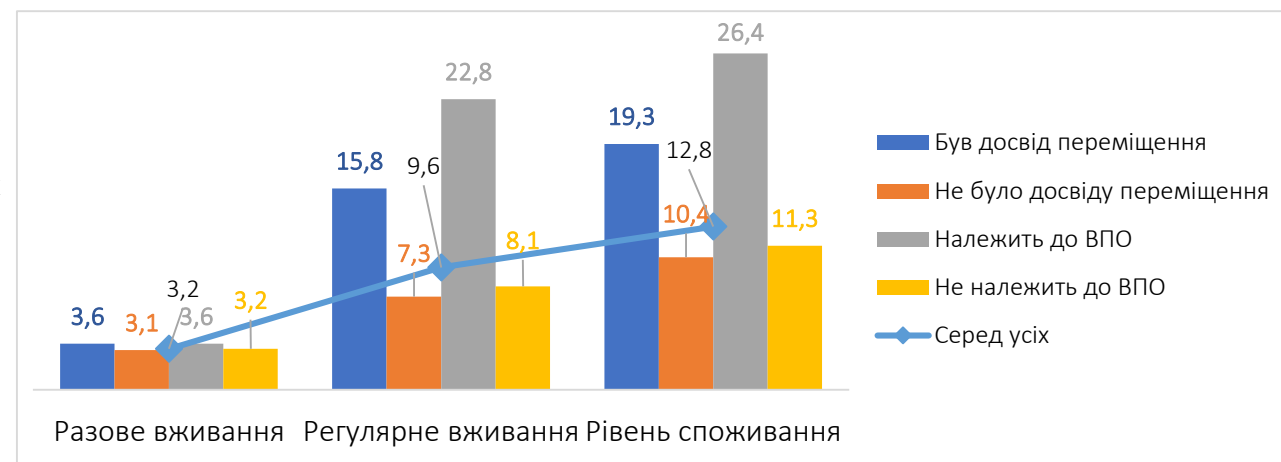
Досвід вживання канабісу (марихуани) протягом життя у
2019–2024 рр., за статтю, %

Показник проблемного вживання канабісу (CAST)* у 2019–
2024 рр., %

Вживання канабісу протягом життя у розрізі вимушеного
переміщення та приналежності до ВПО

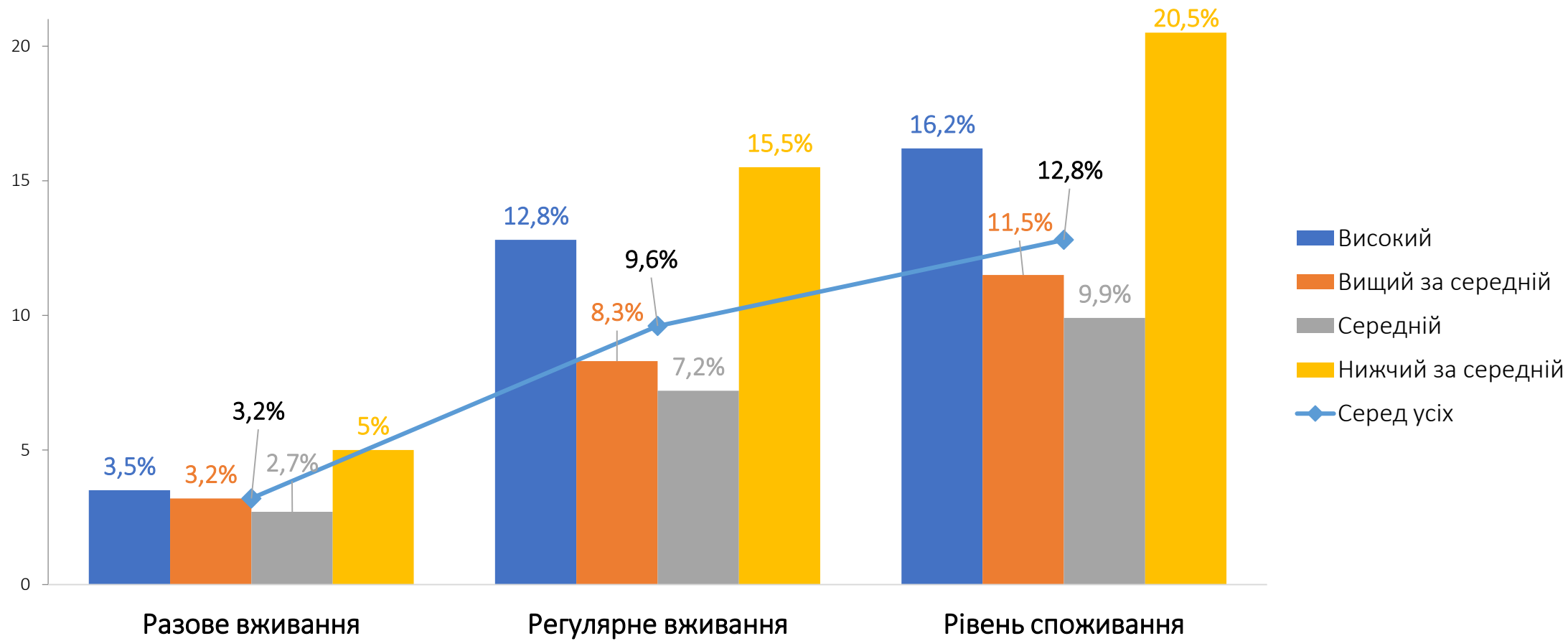

*серед респондентів, які вживали канабіс (марихуану) протягом останніх 12 місяців і дали відповідь на запитання

ВЖИВАННЯ КАНАБІСУ ПРОТЯГОМ ЖИТТЯ У РОЗРІЗІ РІВНЯ МАТЕРІАЛЬНОГО СТАНОВИЩА РОДИНИ

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

ШКОДА ВНАСЛІДОК ВЖИВАННЯ КАНАБІСУ (МАРИХУАНИ) СЕРЕД ПІДЛІТКІВ, ЯКІ ВЖИВАЛИ ПРОТЯГОМ 12 МІС

63,3%

Повідомляли про проблеми з пам'яттю

55,6%

Повідомляли, що отримували пораду від друзів/членів родини, що вони повинні зменшити або взагалі припинити вживання канабісу

52%

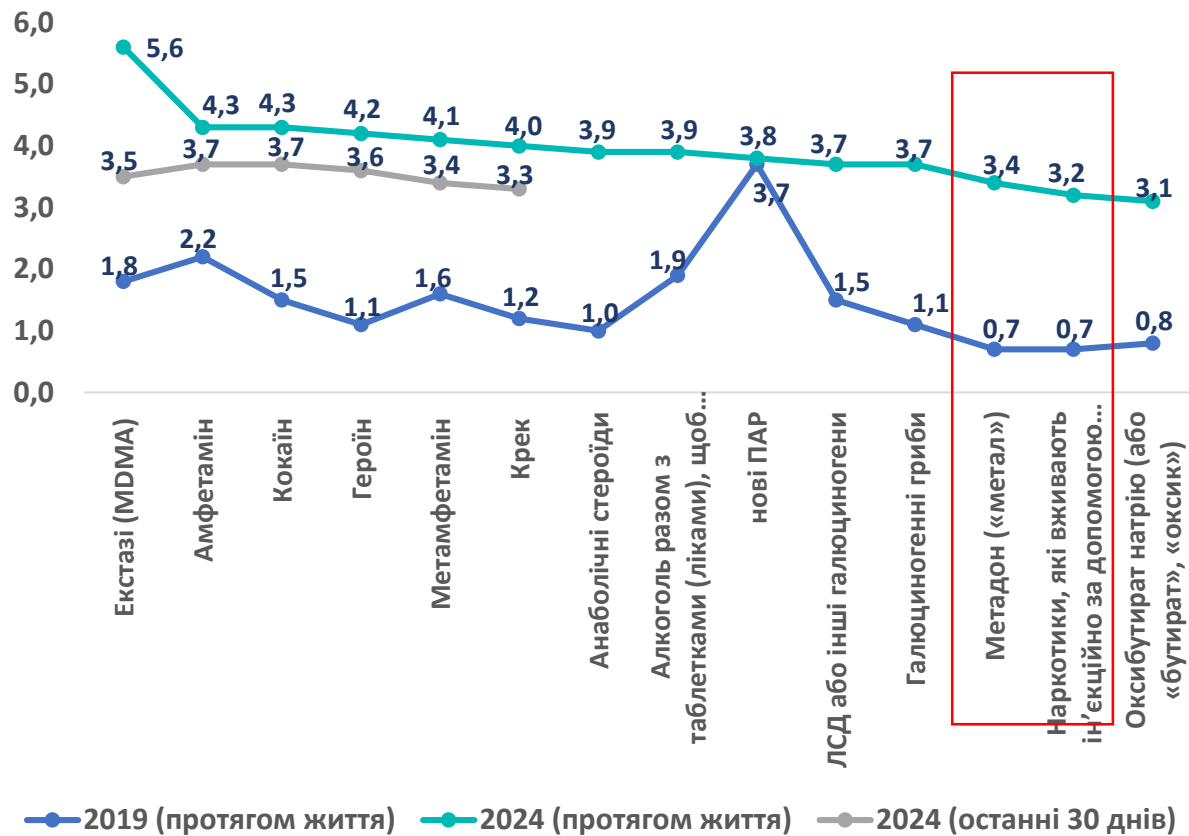
Повідомляли про безуспішні спроби припинити/зменшити вживання

51,6%

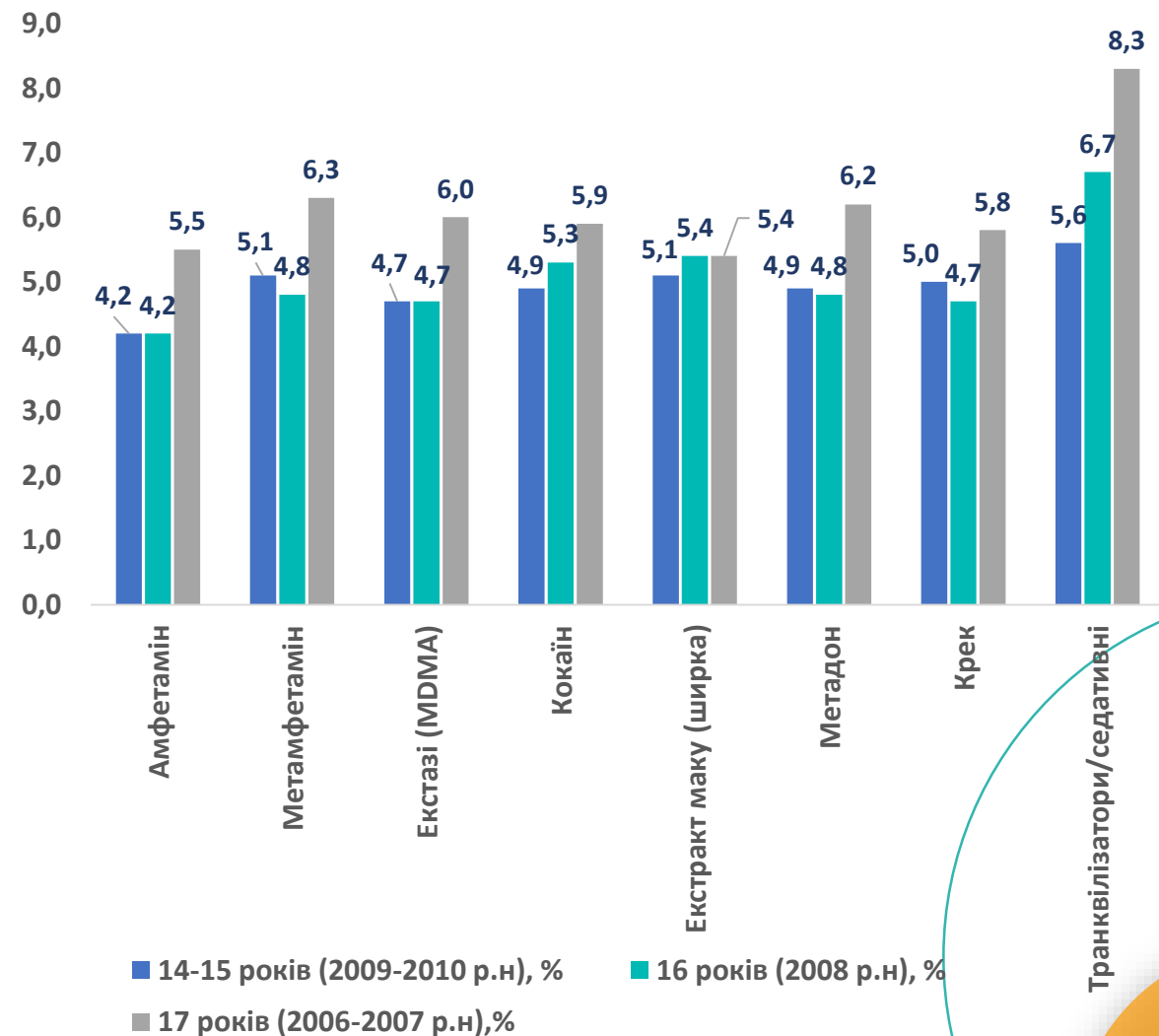
Повідомляли, що у них виникли проблеми через вживання (сварки, бійки, нещасні випадки, погані оцінки в школі)

ДОСВІД ВЖИВАННЯ ТА ДОСТУПНІСТЬ НАРКОТИЧНИХ РЕЧОВИН ОКРІМ КАНАБІСУ

Досвід вживання наркотиків протягом життя (динаміка), %

Досвід вживання наркотиків протягом життя, розподіл за віком

ВЖИВАННЯ НАРКОТИКІВ СЕРЕД ДОРΟΣЛОГО НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ МАЛИ ДОСВІД ВЖИВАННЯ ПАР (РЕЗУЛЬТАТИ EWSD 2024)

Рік проведення: 2024

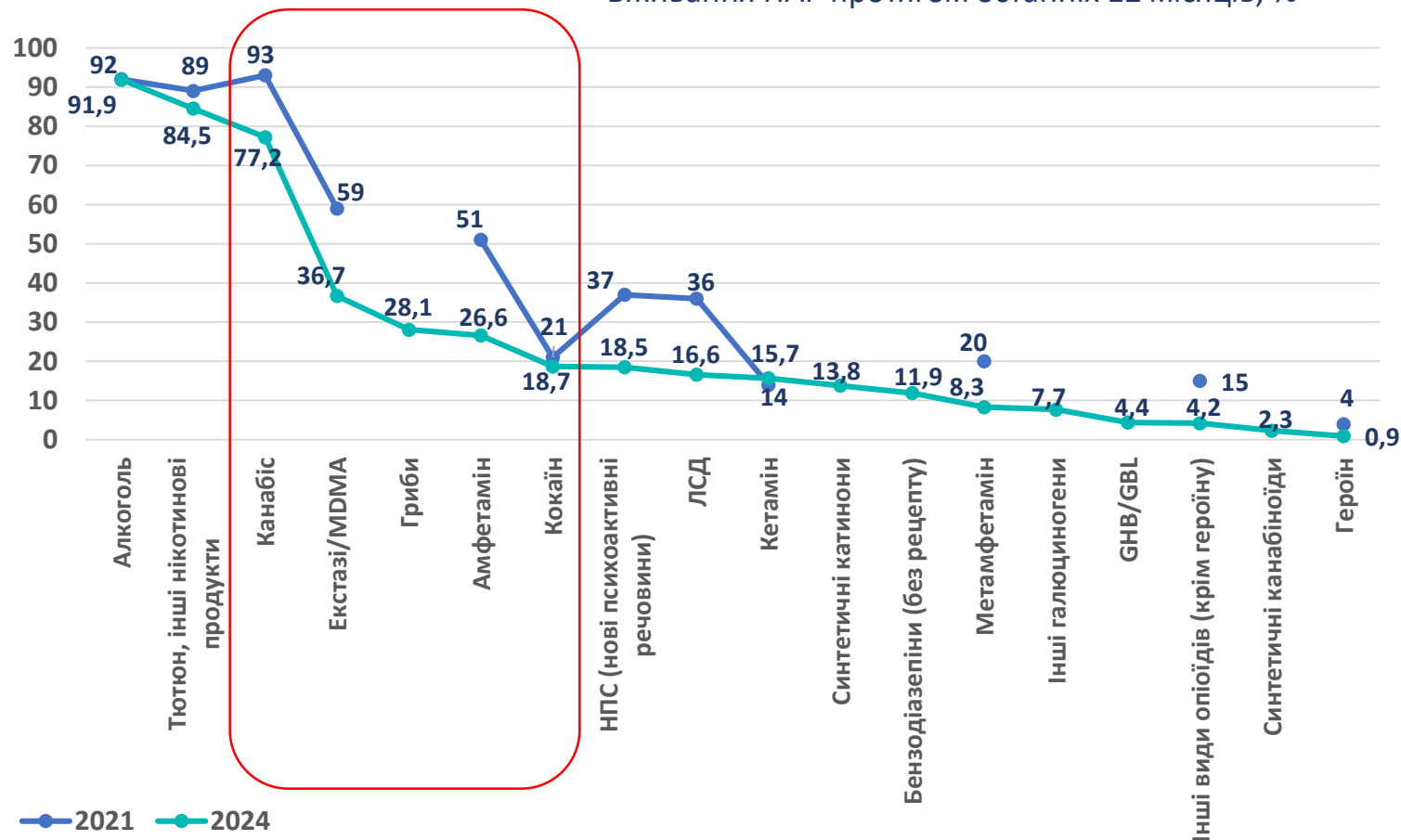
N= 1149

Виконавець дослідження: МБФ «Альянс громадського здоров'я»

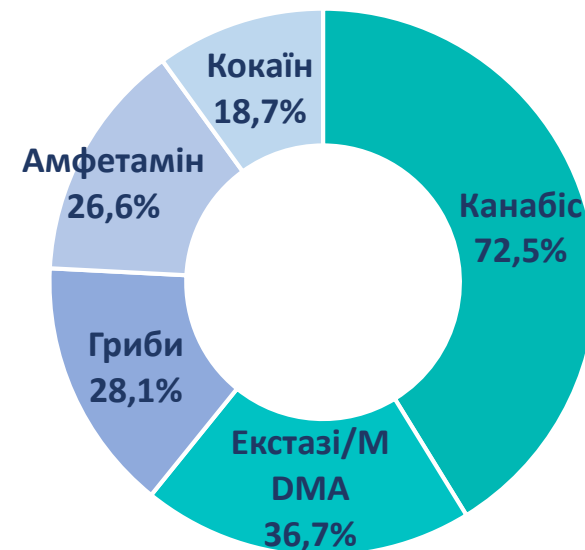

Альянс
громадського здоров'я

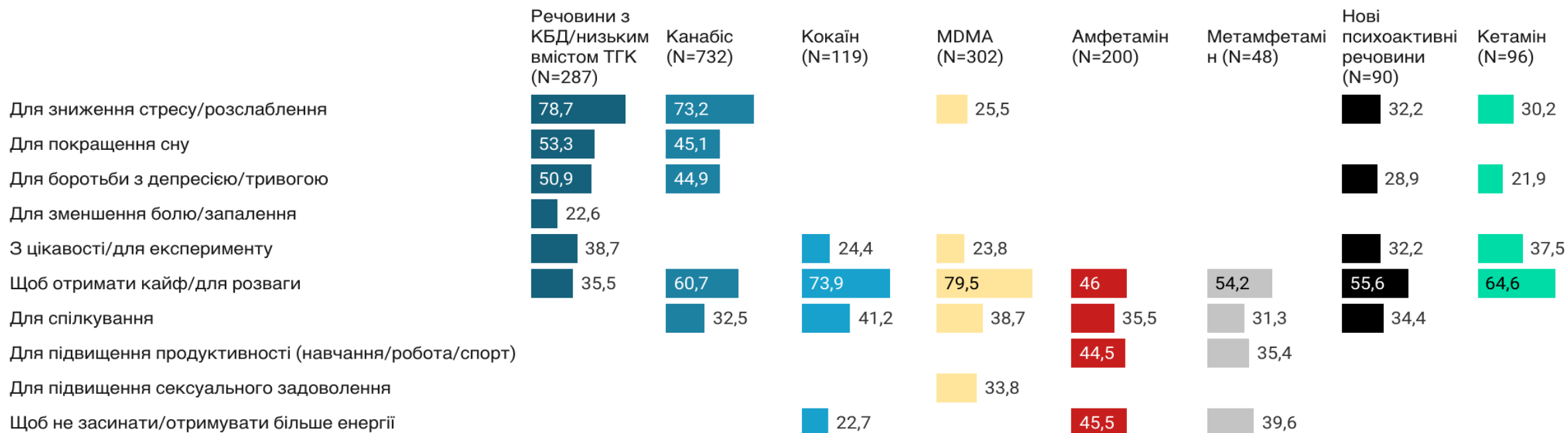
Вживання ПАР протягом останніх 12 місяців, %

П'ять найбільш вживаних заборонених речовин серед споживачів наркотиків (протягом останніх 12 місяців)

ПРИЧИНИ ВЖИВАННЯ РЕЧОВИН ПРОТЯГОМ ОСТАННІХ 12 МІСЯЦІВ (РЕЗУЛЬТАТИ EWSD 2024)

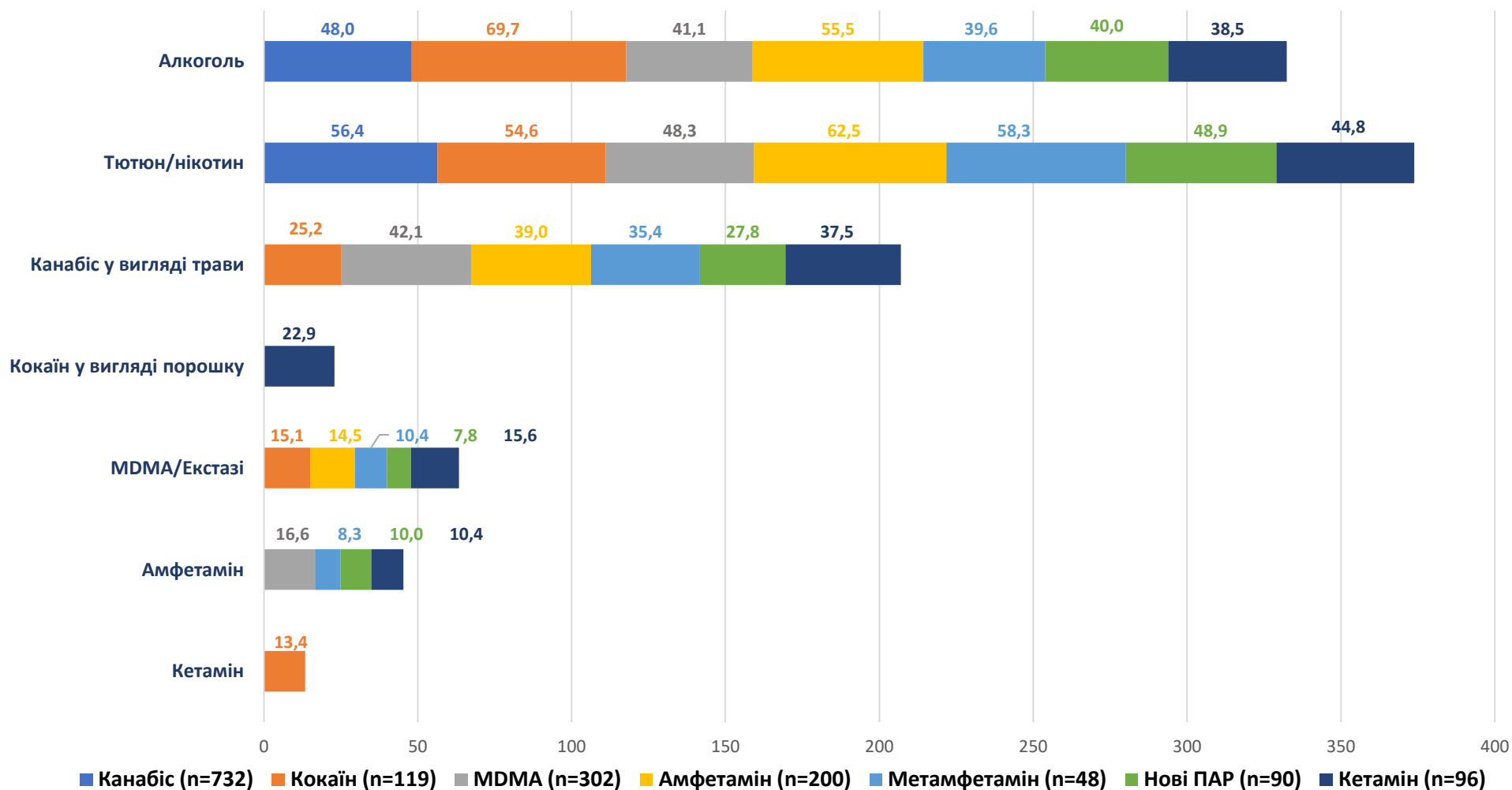
Альянс
громадського здоров'я

ВЖИВАННЯ НАРКОТИКІВ СЕРЕД ОСІБ, ЯКІ МАЮТЬ ДОСВІД ВЖИВАННЯ ПАР. ЄВРОПЕЙСЬКЕ ВЕБ-ОПИТУВАННЯ

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

Найпоширеніші комбінації речовин

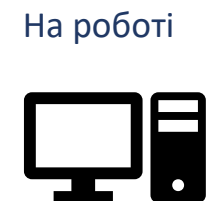
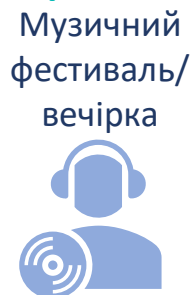

ВЖИВАННЯ НАРКОТИКІВ СЕРЕД ОСІБ, ЯКІ МАЮТЬ ДОСВІД ВЖИВАННЯ ПАР. ЄВРОПЕЙСЬКЕ ВЕБ-ОПИТУВАННЯ

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

Локації вживання речовин протягом останніх 12 місяців (%)

Речовини з КБД /низьким вмістом ТГК	84,7	17,4	21,6	37,3	27,9	15,0	0
Канабіс (n=732)	91,1	30,3	39,6	58,1	34,4	0	0
Кокаїн (n=119)	73,1	52,9	51,3	13,4	13,4	15,1	16,0
MDMA (n=302)	71,2	34,8	50,3	14,2	0	0	0
Амфетамін (n=200)	80,5	37,5	32,5	19,0	12,5	31,0	10,5
Метамфетамін (n=48)	75,0	0	10,4	27,1	22,9	25,0	10,4
Нові ПАР (n=90)	70,0	26,7	27,8	23,3	16,7	11,1	12,2
Кетамін (n=96)	63,0	40,6	35,4	0	0	0	0

ВЖИВАННЯ НАРКОТИКІВ. ПРОЄКТ DRUGSTORE

Альянс
громадського здоров'я

Проєкт Drugstore Міжнародного благодійного фонду «Альянс громадського здоров'я»

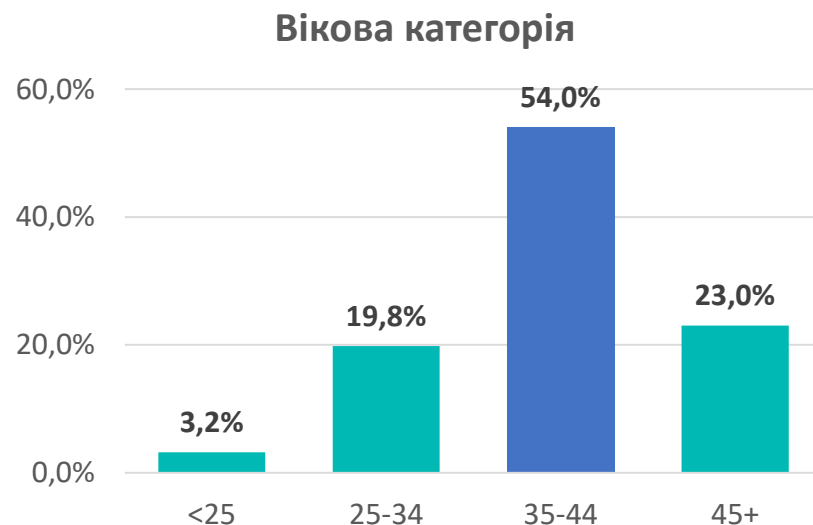
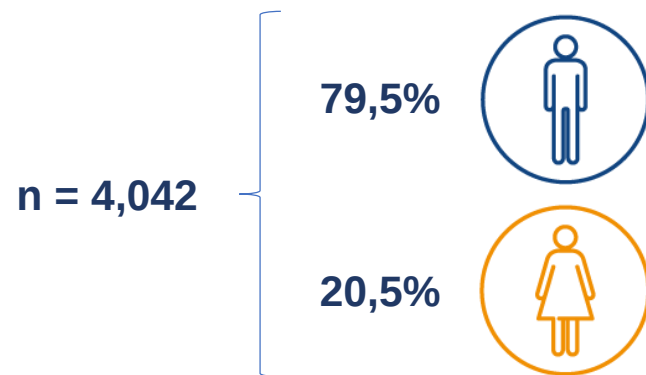
Цільові групи опитування:

- чоловіки, які практикують хімсекс (сексуальні контакти, перед якими, або під час яких, вживаються психоактивні речовини з метою зміни сексуального досвіду) (n=1 165);
- рекреаційні споживачі ПАР (n=2 917)

Ключові висновки дослідження:

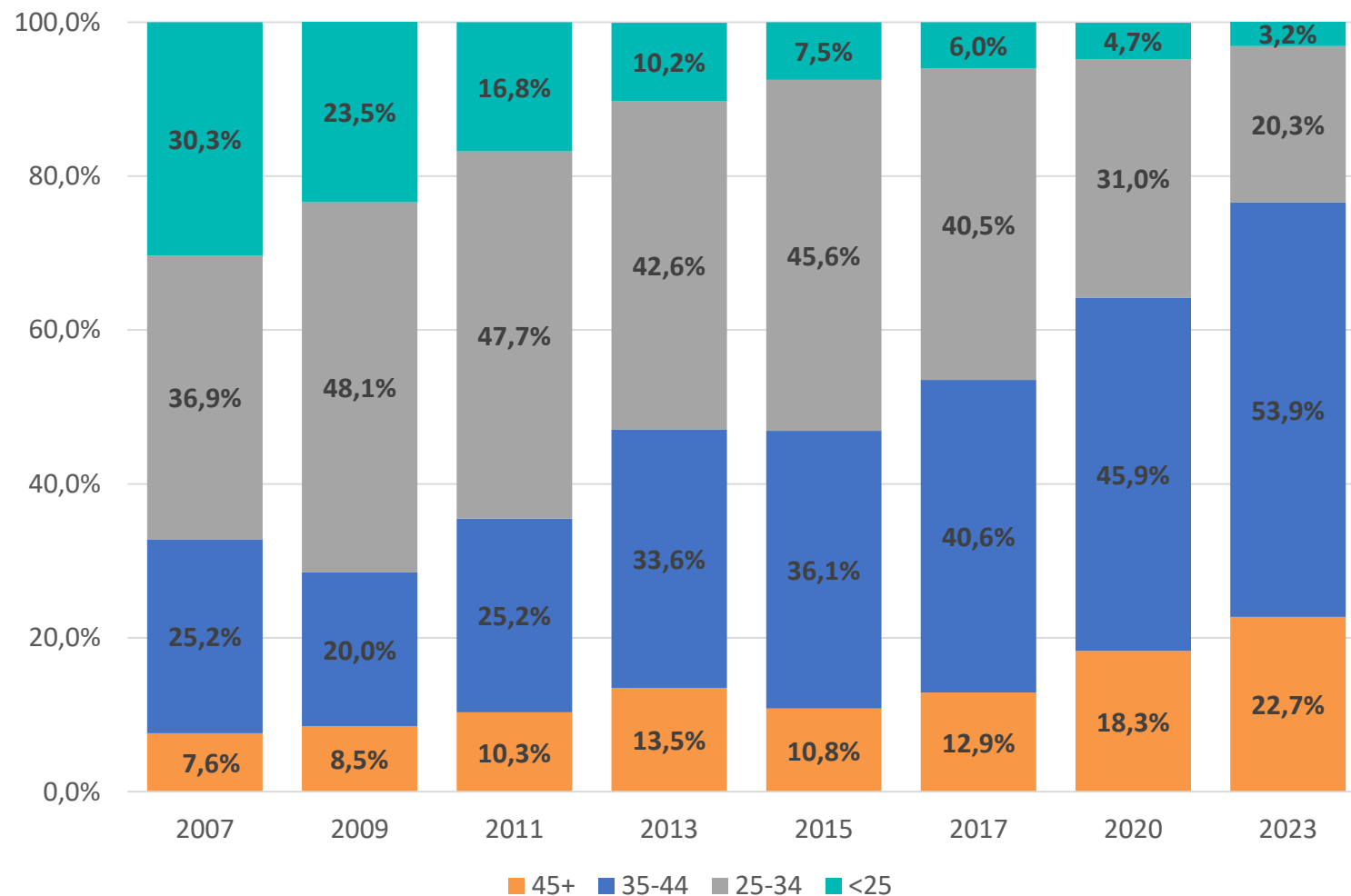
- Найпоширеніші речовини, які вживали за останні 30 днів: екстазі, амфетамін, мефедрон, кокаїн.
- Негативні наслідки в контексті вживання (особисті, проблеми зі здоров'ям, інциденти з правоохоронцями тощо) спричиняє вживання «солей» (α -PVP, мефедрону та інших синтетичних катинонів), опіоїдів та метамфетаміну.
- Сексуалізовані практики вживання ПАР у вибірці ЧСЧ найбільше поширені у віковій групі 19-23, що майже вдвічі більше ніж в середньому в популяції).
- Використання презервативів є критично низьким в обох групах респондентів – на рівні 42-44 %
- Респонденти віком до двадцяти років демонструють найвищий % суб'єктивно відчутних наслідків вживання ПАР: психоемоційні труднощі, фінансові труднощі, напружені стосунки з близькими, що робить їх найуразливішою групою за кількістю та інтенсивністю психосоціальних проблем
- Значна частка респондентів у віковій групі 30+ років вказують на поширеність проблем зі здоров'ям та правоохоронними органами (14,3 % проти 5,1% у підлітків)

СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СПОЖИВАЧІВ ІН'ЄКЦІЙНИХ НАРКОТИКІВ (ЛВНІ) ЗА ДАНИМИ IBBS 2023

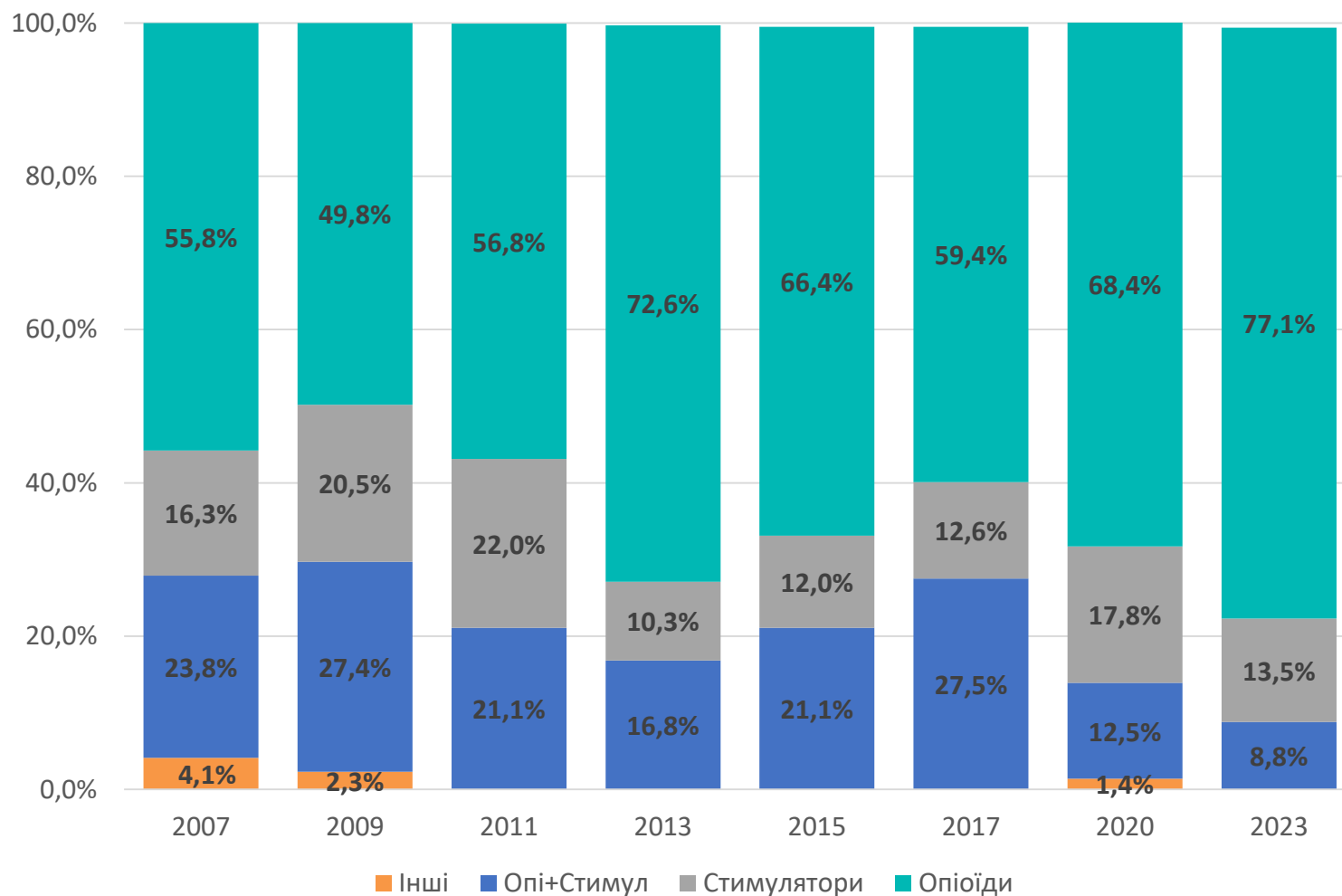
Характеристика	Середнє значення
○ Вік, років	39,5
○ Вік першого вживання неін'єкційних наркотиків	16,9
○ Років з початку вживання неін'єкційних наркотиків	22,6
○ Вік першого вживання ін'єкційних наркотиків	21,3
○ Років з початку вживання ін'єкційних наркотиків	18,3
○ Особистий місячний дохід, грн	9,726,7

ТЕНДЕНЦІЯ У ВІКОВИХ ГРУПАХ ЗА РАУНДАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

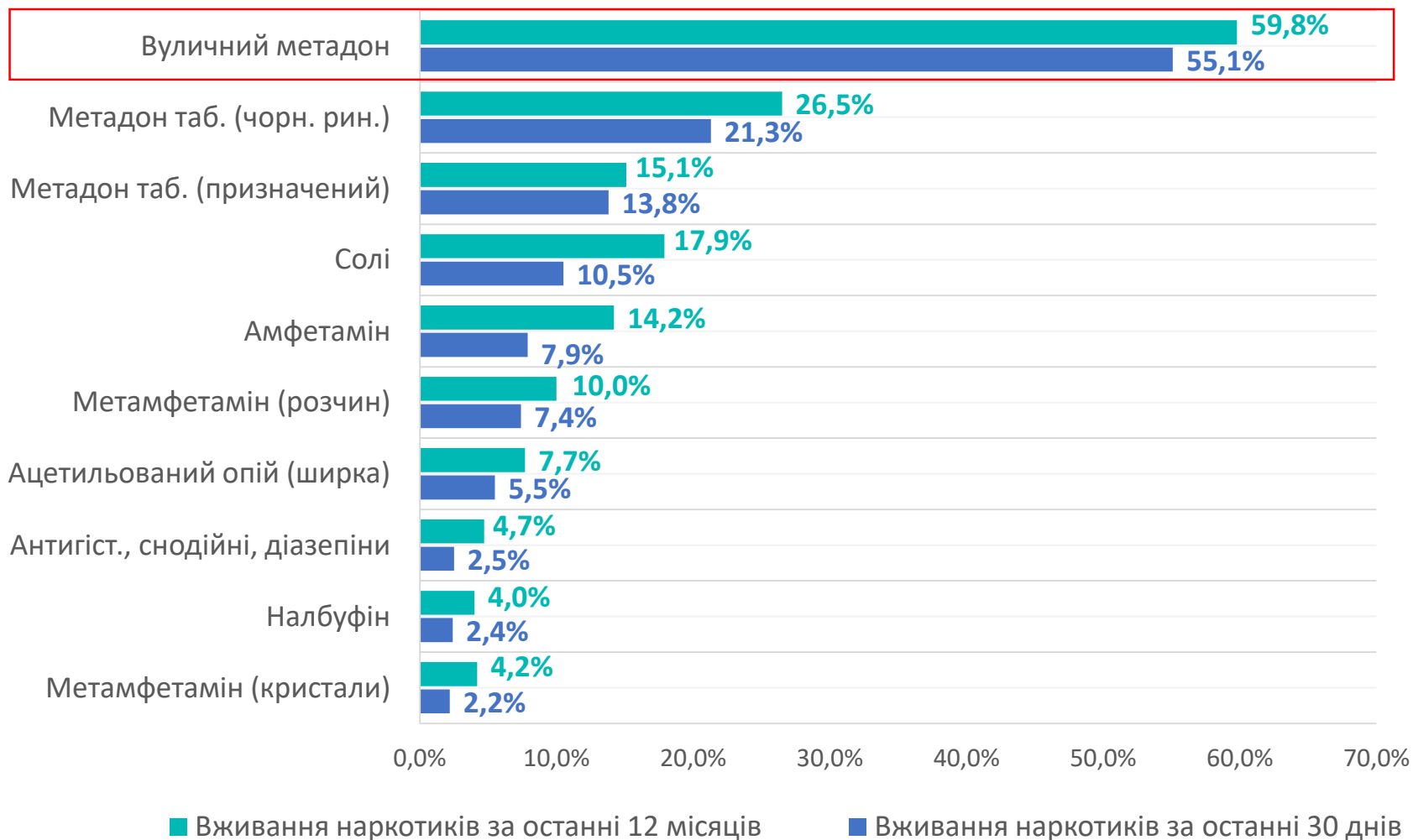
Спостерігається **зменшення частки молодших вікових груп** (<25 і 25-34 роки) та зростання частки старших груп населення (35-44 і особливо 45+) протягом звітного періоду

ВЖИВАННЯ ІН'ЄКЦІЙНИХ НАРКОТИКІВ СЕРЕД ЛВНІ ЗА ДАНИМИ IBBS: ТРЕНДИ

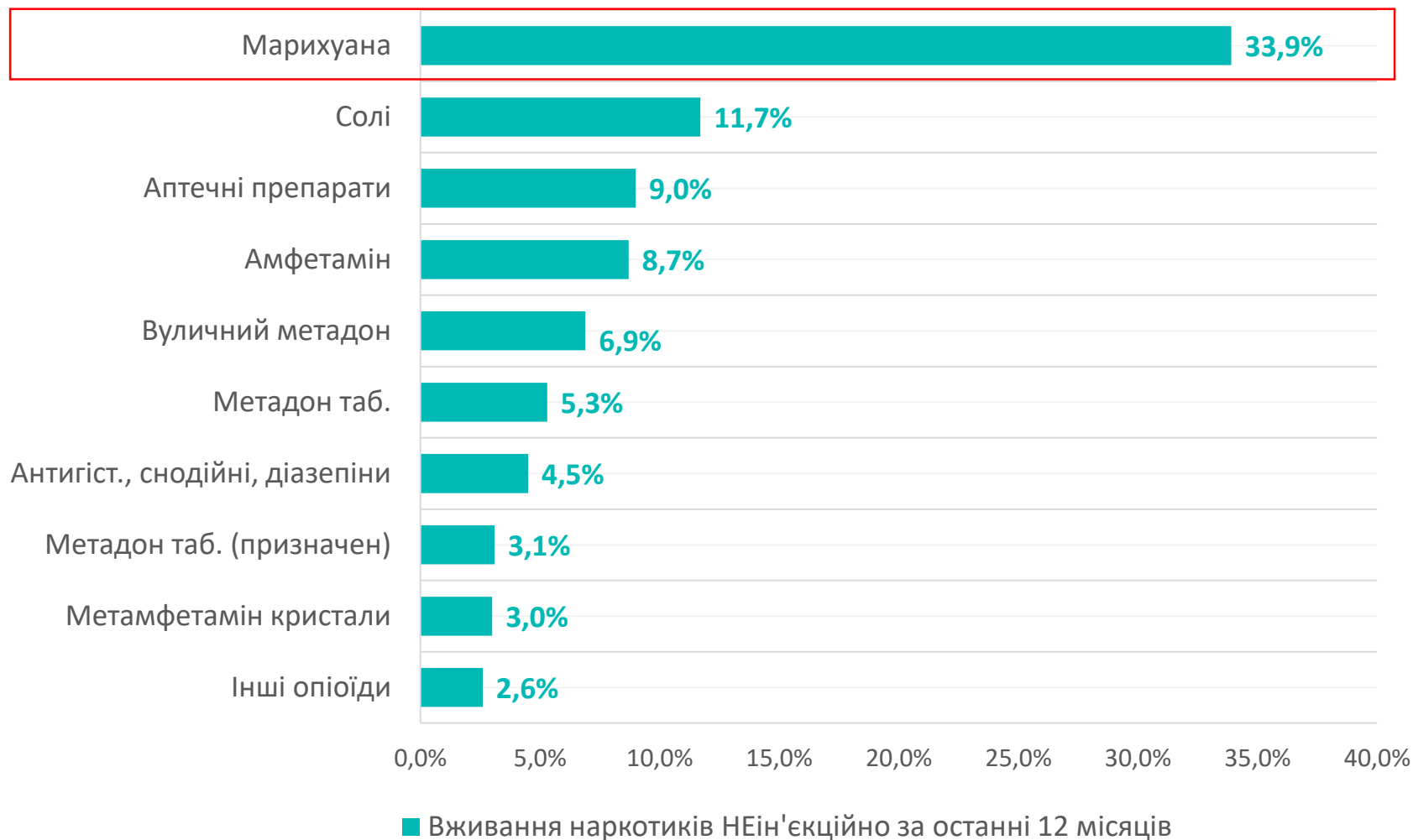
- В українській ін'єкційній наркосцені стабільно (за винятком раунду 2009 року) **переважає вживання опіоїдів**
- **Поширеність змішаного вживання (опіоїдів і стимуляторів) можна вважати високою**, проте спостерігається тенденція до зниження в останні роки

ВЖИВАННЯ НАРКОТИКІВ ІН'ЄКЦІЙНО СЕРЕД ЛВНІ ЗА ДАНИМИ IBBS 2023 (ОСОБЛИВОСТІ НАРКОСЦЕНИ)

- Серед ЛВНІ найбільше розповсюджене вживання синтетичного «вуличного метадону» (склад речовини невідомий)
- Солі стають все більш популярними серед споживачів ін'єкційних наркотиків
- Рідкий екстракт опію (так звана «ширка»), який ще в 2017 році був домінуючою за поширеністю вживання ПАР, в 2023 році зайняв лише сьоме місце

ВЖИВАННЯ НАРКОТИКІВ НЕІН'ЄКЦІЙНО СЕРЕД ЛВНІ ЗА ДАНИМИ IBBS 2023 (ОСОБЛИВОСТІ НАРКОСЦЕНИ)

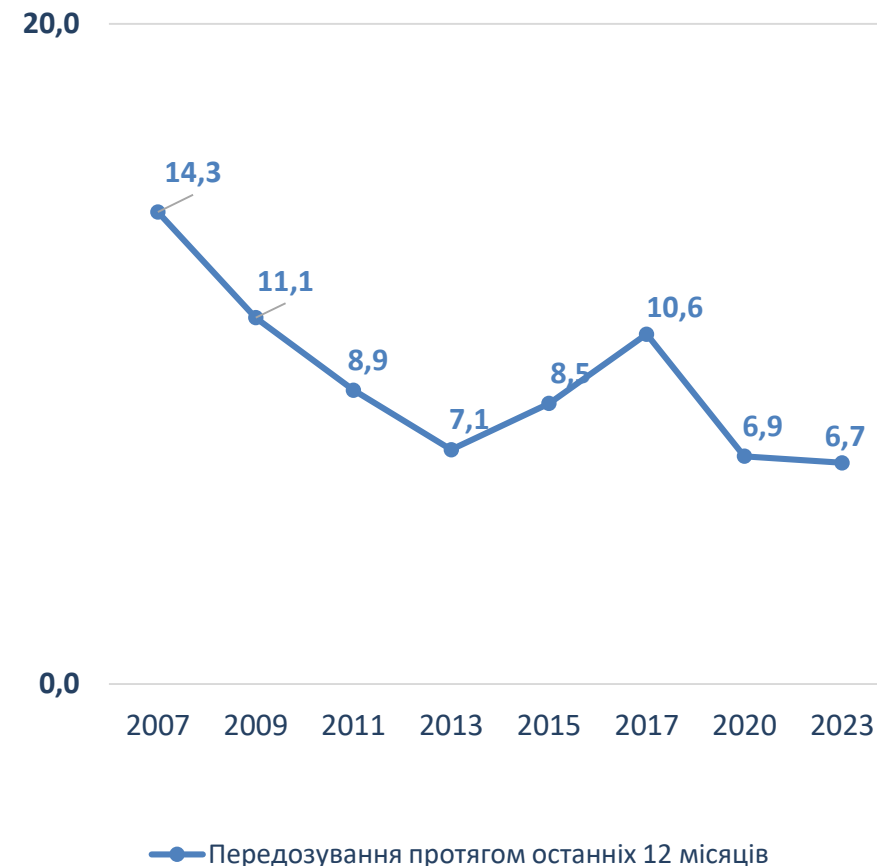
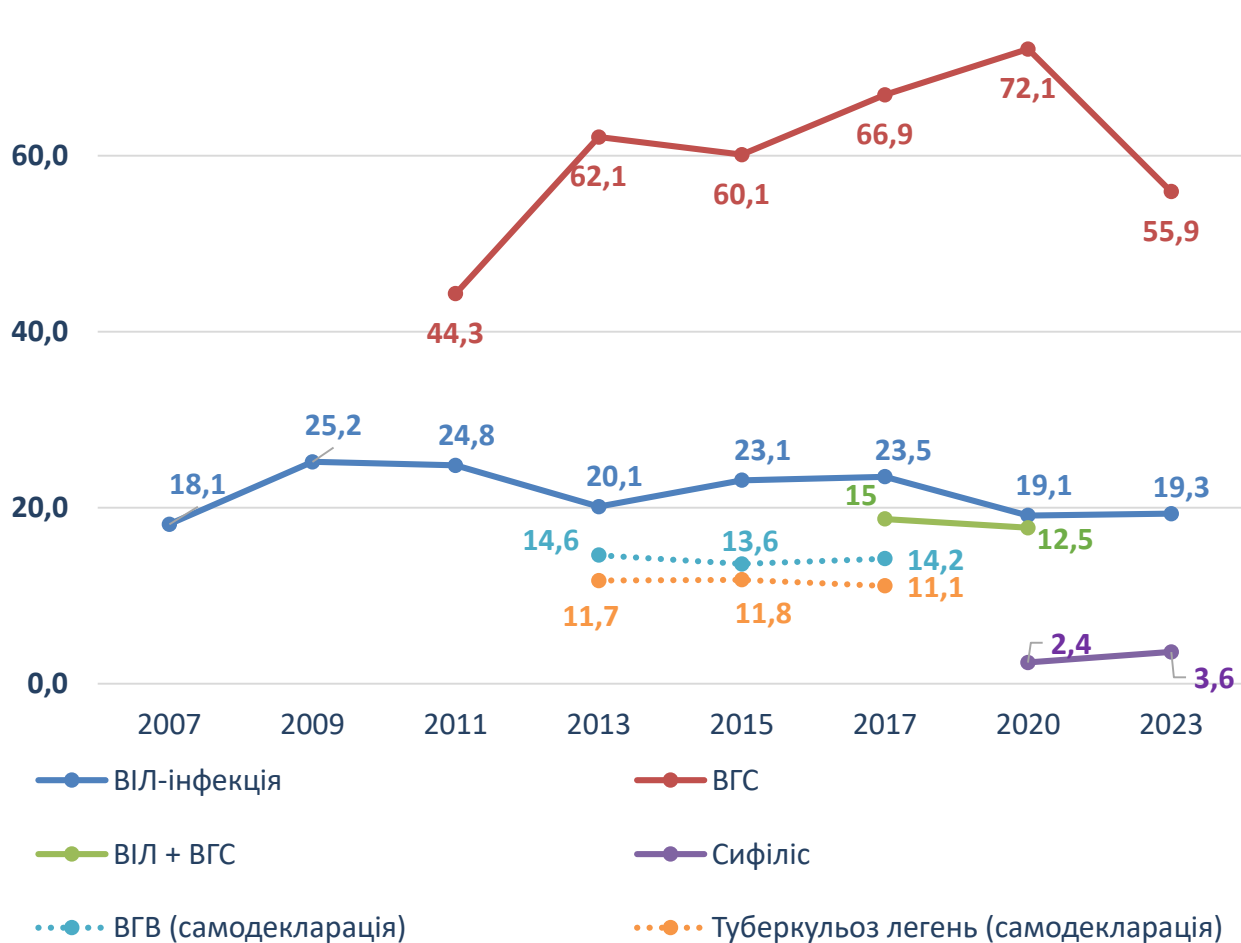

ВЖИВАННЯ НАРКОТИКІВ СЕРЕД ЛВНІ ЗА ДАНИМИ IBBS 2023 (ОСНОВНІ ТРЕНДИ І ТЕНДЕНЦІЇ)

- Протягом 2015-2023 років **на заміну рідкому екстракту опію** («ширці»), який в 2015 році займав лідируючу позицію серед ін'єкційних наркотиків, **прийшов вуличний метадон**
- **суттєво зросла поширеність легального (призначеного) і нелегального невуличного метадону**, купленого на «чорному ринку» – метадон (у його різних варіантах) в Україні міцно закріпив за собою позицію найбільш поширеного ін'єкційного наркотика
- **Вживання стимуляторів** (яке може відбуватись як окремо, так і змішано з опіоїдами та іншими типами наркотиків) **в період між 2017 і 2023 роками знизилось майже вдвічі (з 40,1% до 22,3%)**
- **Ін'єкційне вживання солей зросло з 4,2% в 2015 році до 9% у 2023 році**
- **Популярність класу наркотику різниться в залежності від міст-респондентів** (наприклад, практика більшої розповсюдженості вживання стимуляторів у Дніпрі, Чернігові, Вінниці і Рівному)
- **Вживання опіоїдів більш поширене серед осіб** із досвідом ув'язнення (83,9%), представників старшої вікової групи (79,9%) та ЛВН із стажем ін'єкційного вживання від 11 років (77,2%), безробітних (77,6%) та осіб із обмеженими можливостями (75,9%), чоловіків (75,4%)
- **Вживання стимуляторів більш поширене серед** ЛВН із стажем ін'єкційного вживання менше 2 років (31,6%), наймолодших учасників (25,4%), осіб із повною зайнятістю (20,5%) та жінок (20,4%)
- **Змішане вживання більш властиве** найменш заможним ЛВН (14,7%) та ЛВН молодше 25 років (14,3%)

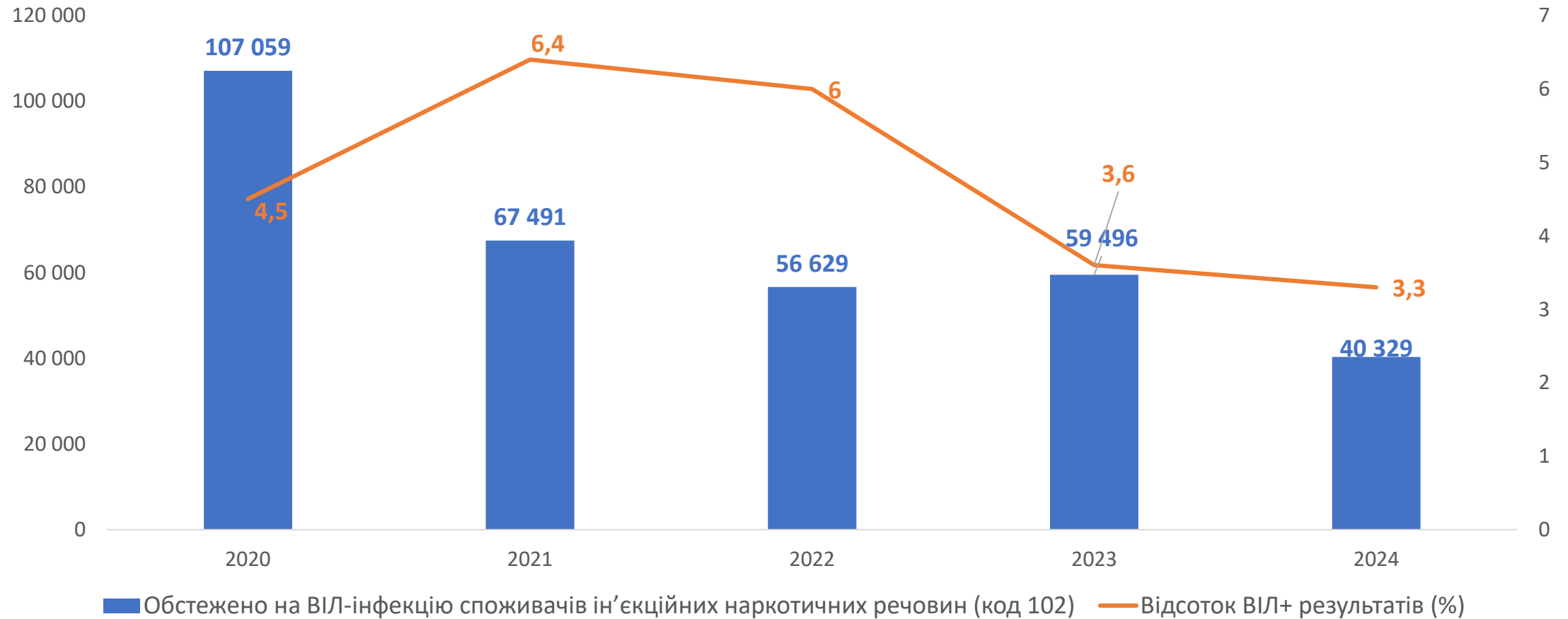
ІНФЕКЦІЙНІ ЗАХВОРЮВАННЯ СЕРЕД ЛВНІ ТА ВИПАДКИ ПЕРЕДОЗУВАННЯ

Інфекційні захворювання серед ЛВНІ, %

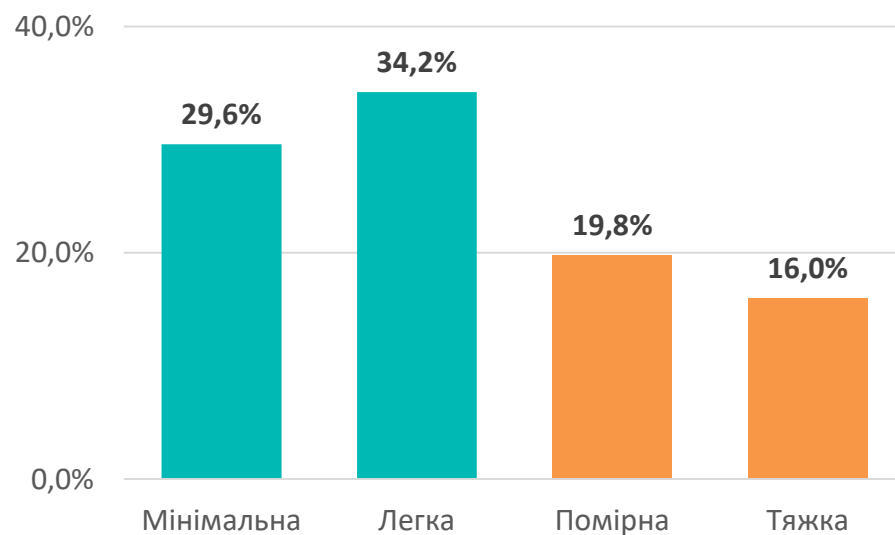
РЕЗУЛЬТАТИ СЕРОМОНІТОРИНГУ ВІЛ СЕРЕД ЛВІН

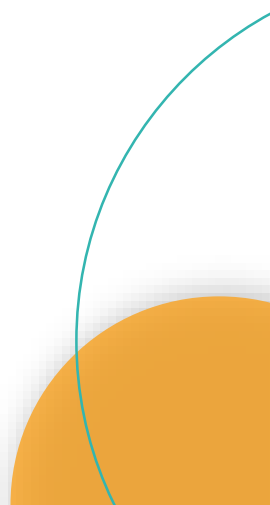
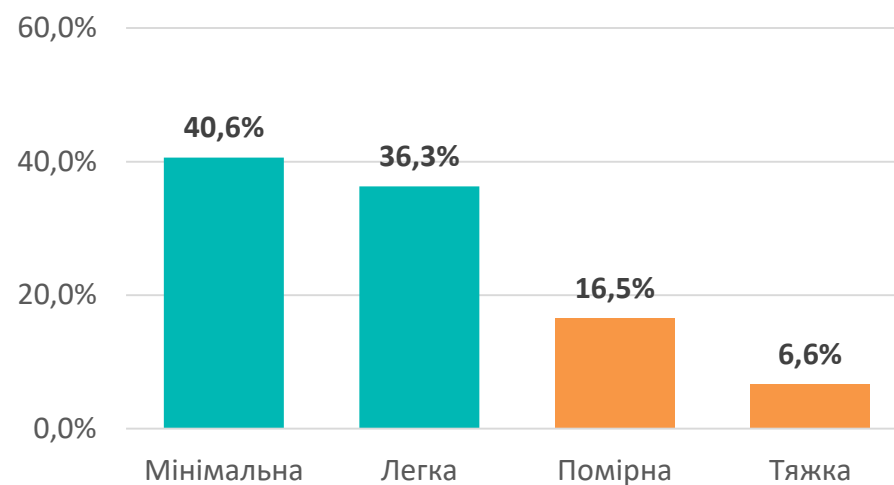

ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я СЕРЕД ЛВНІ ЗА ДАНИМИ IBBS 2023

Поширеність депресії (PHQ-9)

Поширеність генералізованого тривожного розладу (GAD-7)

Вживання алкоголю теперішніми споживачами

Середня частота та обсяг споживання алкоголю залишилися на рівні попереднього року.

Водночас зросла частка тих, хто вживає алкоголь щомісяця або частіше (з 50,8% до 57,3%), а також тих, хто хоча б один раз вживав алкогольні напої (з 49,2% до 54,2%), що може свідчити про незначне зростання споживання алкоголю серед населення.

	2023	2024
Щомісяця або частіше (%)	50.8%	57.3% ↑
Періодичність, днів на рік	41 (38 - 45)	46 (42 – 50)
Споживання чистого алкоголю на людину на рік, г	3113 (2573 - 3653)	2662 (2314 - 3010)
Були випадки надмірного епізодичного вживання алкоголю (%)	49.2%	54.2% ↑

Патерни споживання

Один **стандартний напій (СН)** становить **12,5 мл**, або **10 г** чистого спирту.

Чистий спирт (100%)	 Пиво	 Вино	 Міцний алкоголь
12,5 мл = 10 г (0,79 г/мл)	приблизно 285 мл (4,5 % об.)	приблизно 120 мл (11,5 % об.)	приблизно 30 мл (40 % об.)

Пияцтво (надмірне епізодичне вживання) визначається як вживання **60 г** або більше чистого спирту (**6 СН**) для чоловіків і **40 г** або більше чистого спирту (**4 СН**) для жінок за один епізод (випадок) вживання.

60 г

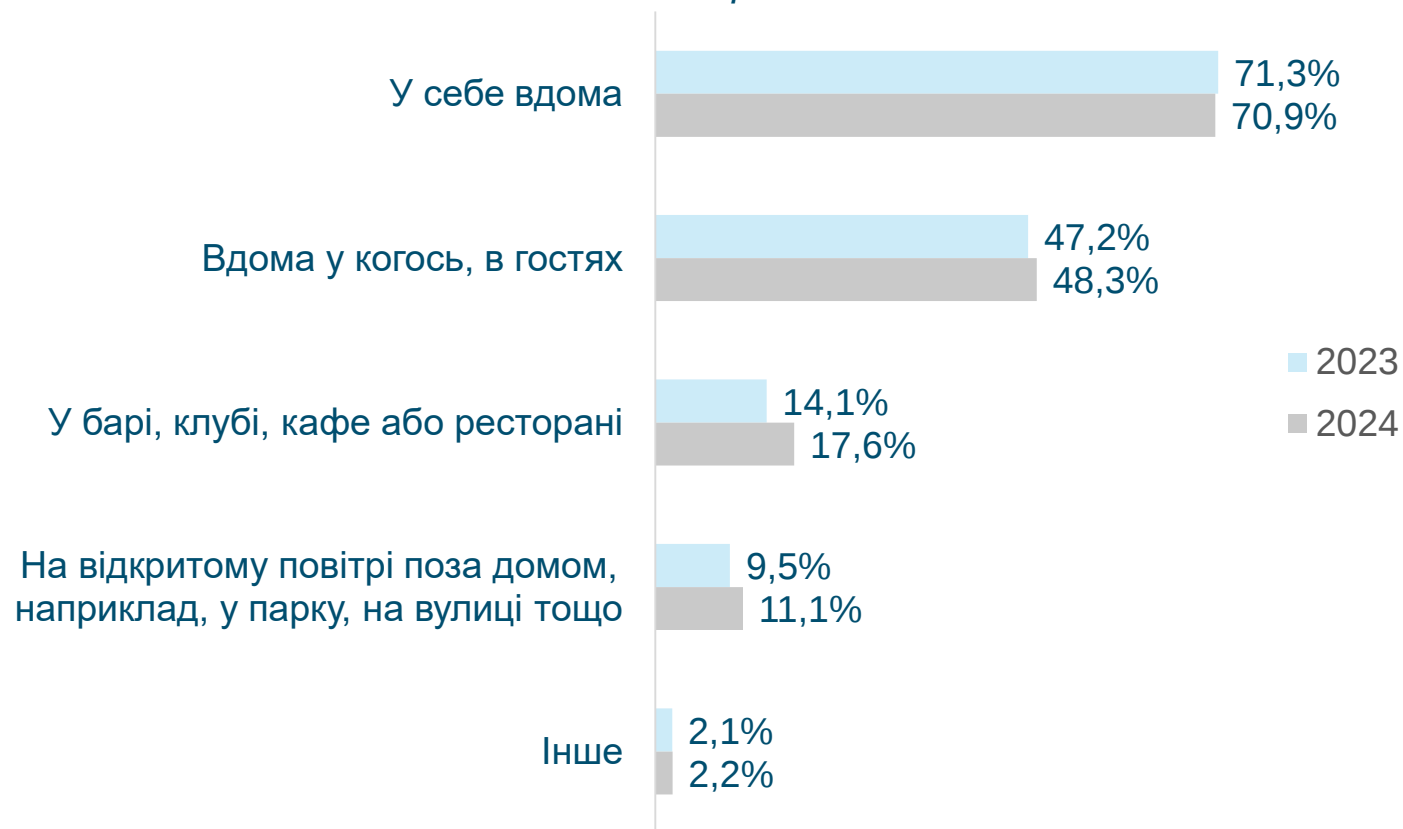

40 г

Важливо:
1 стандартний напій не означає «безпечна доза». Безпечного вживання алкоголю не існує, і будь-яка доза алкоголю може завдати шкоди здоров'ю

Місця споживання алкоголю

Де ви найчастіше вживали алкоголь протягом останніх 12 місяців?

Місця купівлі алкоголю

Місця придбання алкоголю
споживачами не змінилися
порівняно з 2023 роком.

Серед тих, хто зазвичай купує
алкоголь у торгових точках, були
випадки придбання алкоголю в
офіційних точках у години, коли
діяла заборона:

- 2,8% у 2023 році
- 3,3% у 2024 році

*Де ви зазвичай купували алкогольні напої протягом останніх 12
місяців (не враховуйте покупки на розлив)?*

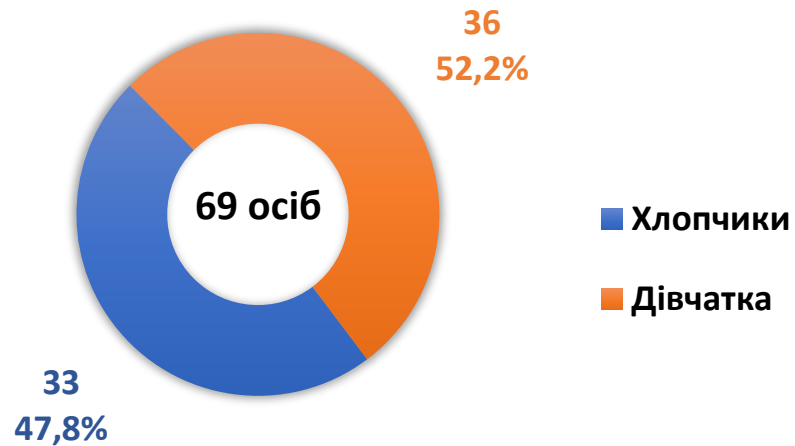
ШКОДА ПОВ'ЯЗАНА З ВЖИВАННЯМ АЛКОГОЛЮ

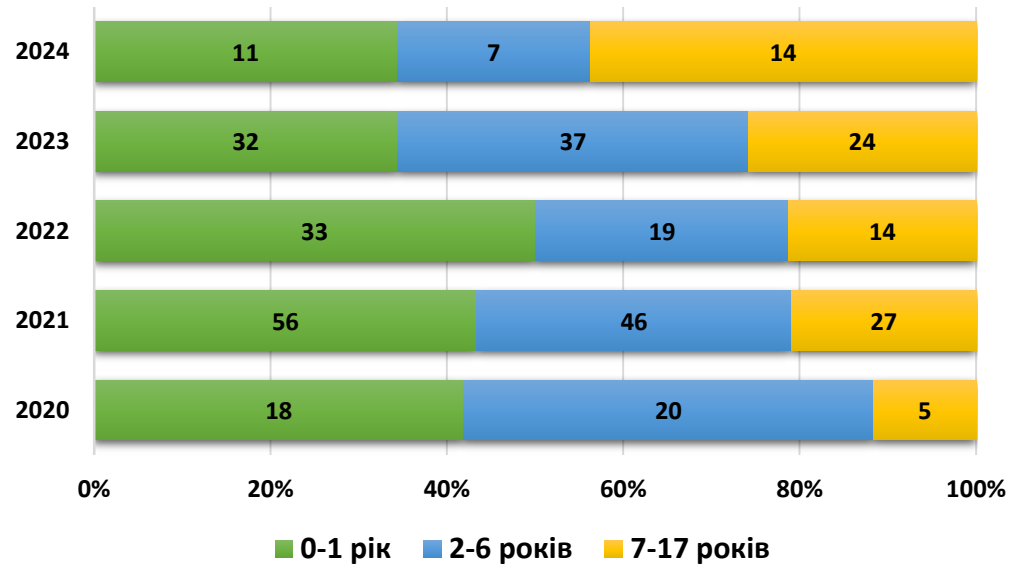
ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

Фетальний алкогольний синдром – це стан дитини, який виникає внаслідок вживання алкоголю під час вагітності (код Q86.0 за МКХ-10)

Кількість пацієнтів, які мали взаємодію з діагнозом Q86.0 за МКХ-10 у 2024 році, за статтю

Кількість пацієнтів, яким вперше встановлений діагноз Q86.0 за МКХ-10, за віковими групами

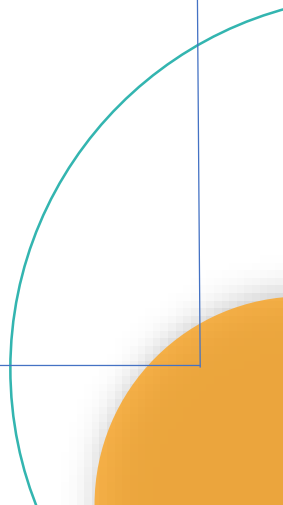

Загалом за період 2020-2024 років **519 осіб**, які мали взаємодію з діагнозом Q86.0.

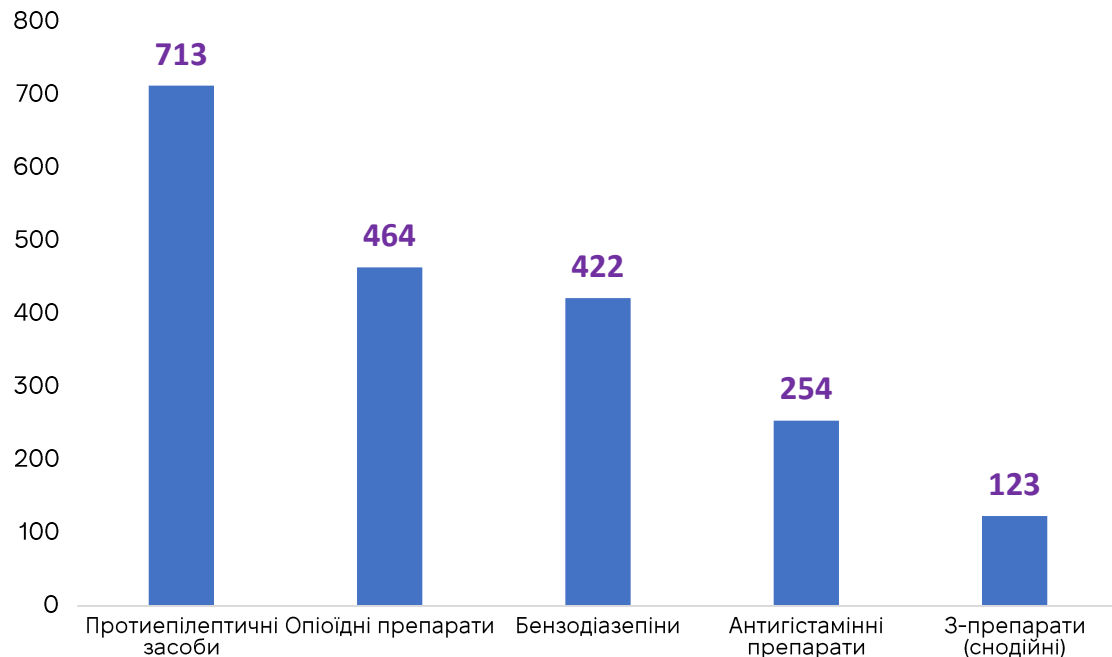
ЗЛОВЖИВАННЯ НАРКОТИЧНИМИ ЛІКАРСЬКИМИ ЗАСОБАМИ

ДАНІ ІБПД 2023	ДАНІ ESPAD	DRUG SURVEY
Ін'єкційне вживання ○ 4,7% ЛВІН – вживання антигістамінних, снодійних препаратів та бензодіазепінів ○ 4,5% – вживання «аптечних препаратів» ○ 4% – вживання налбуфіну Неін'єкційне вживання ○ 4,5% – вживання антигістамінних, снодійних препаратів та бензодіазепінів ○ 9% – вживання інших «аптечних препаратів»	○ 5,9% – вживання транквілізаторів або седативних засобів ○ 4,1% – вживання знеболювальних засобів не з лікувальною метою	○ 7,8% – вживання бензодіазепінів (транквілізатори, ксанакс, гідазепам) ○ 26,7% осіб – вживання габапентиноїдів (лірика, прегабалін, фаназепам,) ○ 3,3% – вживання антидепресантів

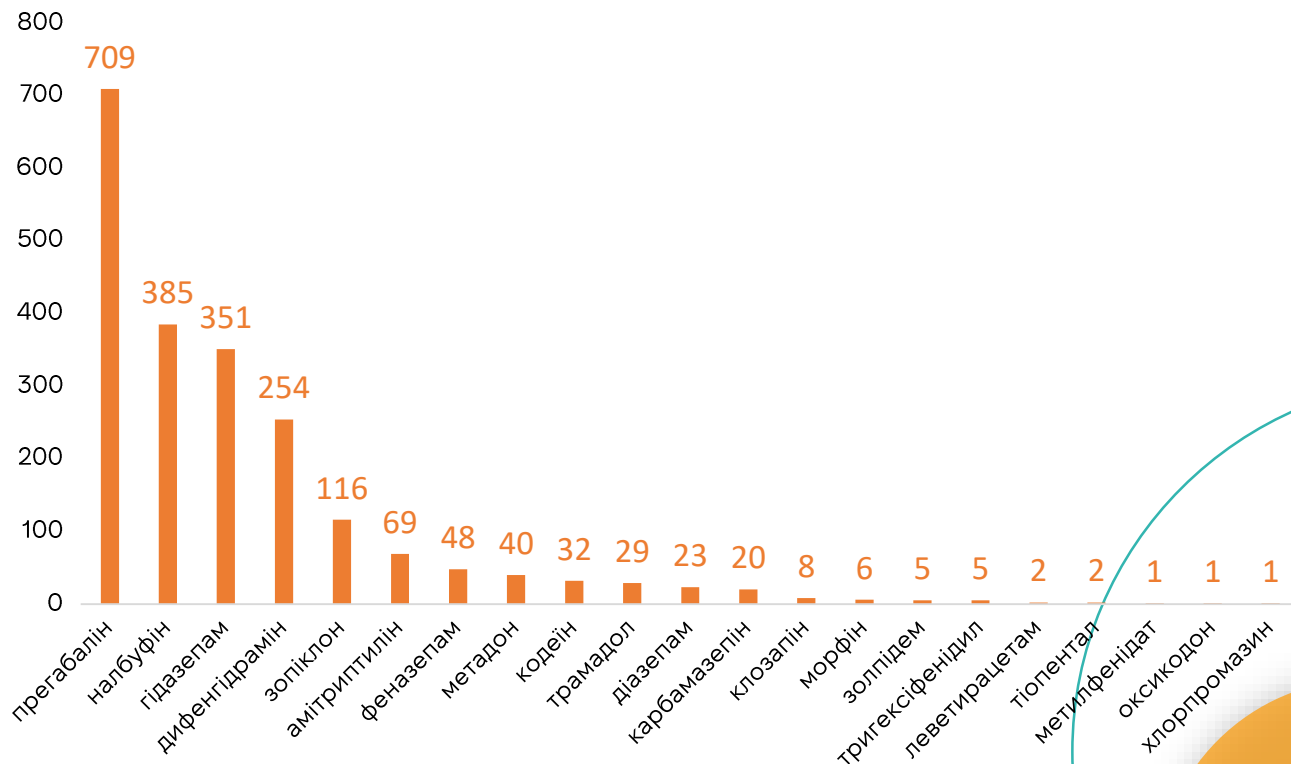
ЗЛОВЖИВАННЯ НАРКОТИЧНИМИ ЛІКАРСЬКИМИ ЗАСОБАМИ: ОПИТУВАННЯ ПРОВЕДЕНЕ ЦЕНТРОМ

- Центром проведено опитування **356 закладів охорони здоров'я** щодо к-ті звернень пацієнтів за медичною допомогою внаслідок зловживання ЛЗ протягом 2024 року

■ К-сть випадків протягом 2024 року

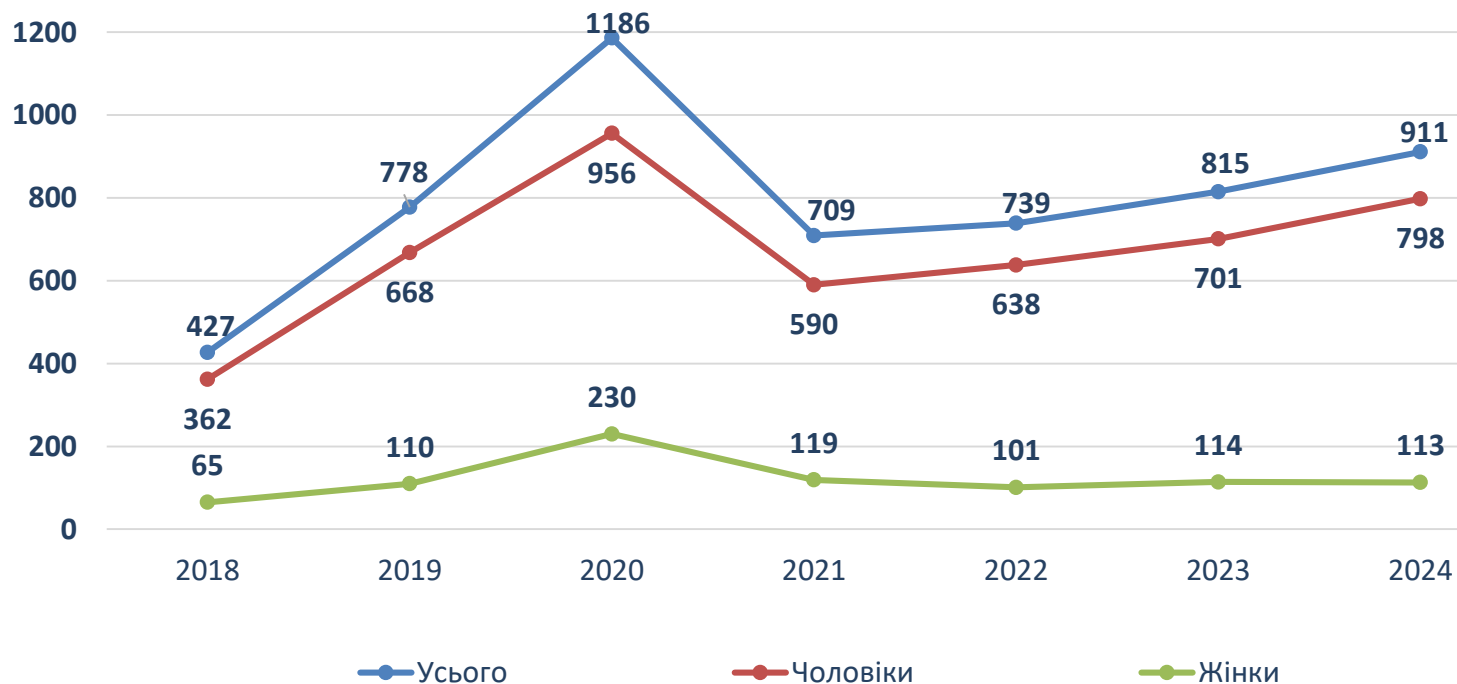
- Загалом, повідомлено про більш ніж **2000 випадків** зловживання ЛЗ за **21 МНН**
- Основні групи ЛЗ, якими зловживають найчастіше це: **протиепілептичні засоби, опіоїдні препарати, бензодіазепіни, антигістамінні препарати та снодійні**

■ К-сть випадків протягом 2024 року

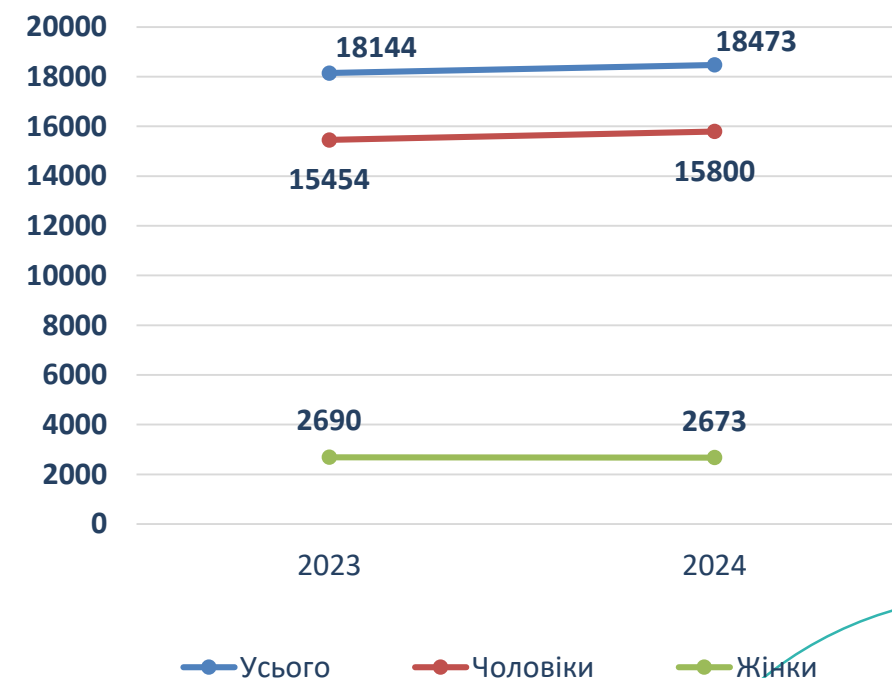
СТАТИСТИКА ЩОДО ПОМЕРЛИХ ОСІБ, ЩОДО ЯКИХ ВСТАНОВЛЕНО ФАКТ ВЖИВАННЯ

Динаміка кількості померлих осіб, щодо яких встановлено факт наявності в біологічному матеріалі психоактивних речовин у 2018-2024 роках

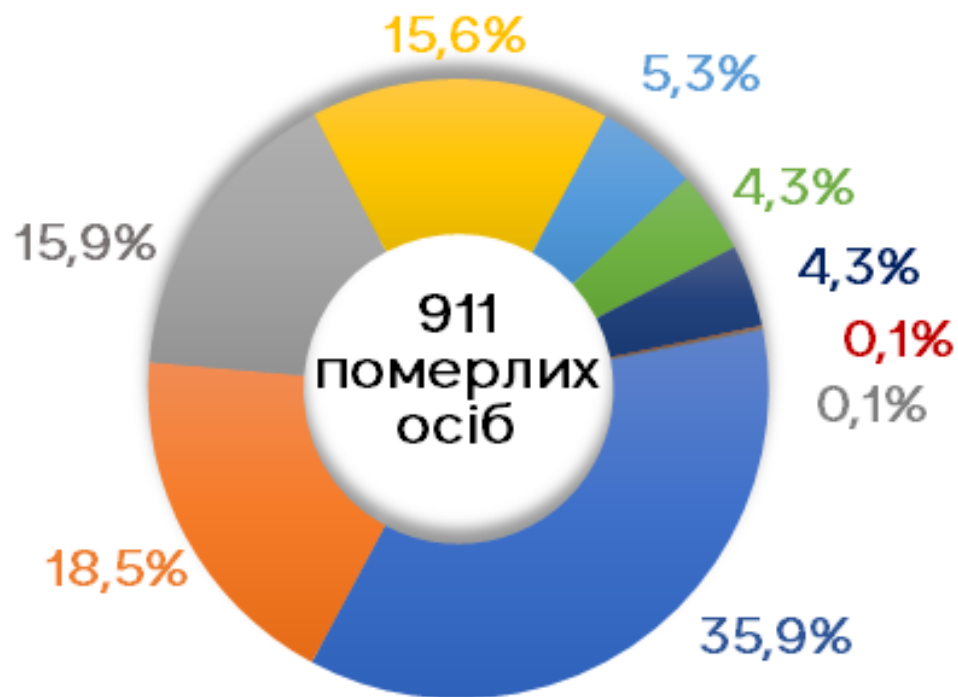
Джерело: дані обласних та м. Києва бюро судово-медичних експертиз (2018-2024 рр)

Динаміка кількості померлих осіб, щодо яких встановлено факт наявності в біологічному матеріалі алкоголю у 2023-2024 роках

Джерело: дані обласних та м. Києва бюро судово-медичних експертиз (2018-2024 рр)

Психоактивна речовина, ідентифікована в біологічному матеріалі померлого у 2024 році

- Нарковмісні лікарські засоби - 327 осіб
- Кілька речовин - 169 осіб
- Не ідентифіковані - 145 осіб
- Опіоїди - 142 особи
- Галюциногени - 48 осіб
- Седативні та снодійні - 39 осіб
- Інші стимулятори - 39 осіб
- Канабіноїди - 1 особа
- Кокаїн - 1 особа

НАЙБІЛЬШ ПОШИРЕНІ ПАР ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ (узагальненні данні)

ESPAD серед підлітків (вживання протягом життя)	канабіс (12,8 %); MDMA (5,6 %); амфетамін (4,3 %); кокаїн (4,3 %) героїн (4,2 %); транквілізатори або седативні (5,9%); знеболюючі (4,1%)
Європейське опитування серед осіб, які мають досвід вживання ПАР	канабіс (77,2 %); MDMA (36,7 %); псилоцибінові гриби (28,1 %); амфетамін (26,6 %); кокаїн (18,7 %); нові психоактивні речовини – НПР (18,5 %)
Біоповедінкове дослідження серед споживачів ін'єкційних наркотиків (протягом життя)	Ін'єкційний шлях - «вуличний метадон» (59,8%); метадон таблетки (чорний ринок) (26,5%); альфа-PVP (17,9%); амфетамін (14,2%); метамфетамін (10%) Не ін'єкційний шлях – канабіс (33,9%); альфа-PVP (11,7%); аптечні препарати (9%); амфетамін (8,7%); «вуличний метадон» (6,9%); метадон таблетки, чорний ринок (5,3%)
Вилучені правоохоронними органами ПАР	канабіс (54,1 %); седативні та транквілізатори (26,3%); стимулятори, включаючи альфа-PVP (17,9%); опіоїди (1,5%)
Виробництво ПАР серед ліквідованих лабораторій	альфа-PVP (35,6 %); амфетамін (29,9%); метамфетамін (14,9%); мефедрон (9,2%)
ПАР, які домінують при спробах ввезення на територію України	седативні та транквілізатори (92,2%); канабіс (6,4%); стимулятори (1,3%)
ПАР, які домінують при спробах вивезення на територію України	стимулятори (80,7%); седативні та транквілізатори (15,5%); канабіс (2,2%)

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

- Відсутність даних щодо вживання ПАР та зловживання ЛЗ серед дорослого населення та окремих груп (військові, ветерани тощо)
- Відсутність даних щодо споживання алкоголю на душу населення
- Відсутність даних та оцінки тягаря пов'язаного з вживанням, включаючи тягар для громадського здоров'я, інфекційні захворювання, соціальну ситуацію, смертність
- Відсутність розуміння складу вуличного ПАР, що продається під комерційною назвою «вуличний метод»

ПРОПОЗИЦІЇ ПО РІШЕННЯМ

- Провести популяційне дослідження щодо вживання ПАР та алкоголю серед дорослого населення *та окремих груп*
- Включити до оцінки поширеності вживання ПАР та алкоголю питання, що пов'язані з зловживанням ЛЗ
- Провести національну оцінку тягаря захворювань та інших наслідків вживання ПАР та алкоголю
- Проводити щоквартальний аналіз стану виписки електронного рецепту на наркотичні ЛЗ
- Проводити інноваційні дослідження наркосцени (аналіз стічних вод; аналіз ПАР, що викликали гостру інтоксикацію, що потребує госпіталізації; драг-чекінг; аналіз ПАР в залишках шприців)
- Внести зміни до ст. 238 КПК України задля врегулювання критеріїв відповідно до яких здійснюється виявлення в біологічних рідинах померлої особи слідів алкоголю та ПАР (обов'язковість призначення судово-медичної експертизи на факт наявності ПАР в організмі особи у випадках ДТП/підозри на самогубство/нещасні випадки, виробничий травматизм тощо)
- Провести дослідження щодо вивчення складу вуличного ПАР, що продається під комерційною назвою «вуличний метадон»

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

- Відсутність даних щодо тенденцій вживання серед підлітків на рівні регіонів та оперативного відслідковування тенденцій
- Наявність значних регіональних відмінностей, пов'язаних із вживанням та наслідками вживання з точки зору громадського здоров'я, кримінальної ситуації тощо

ПРОПОЗИЦІЇ ПО РІШЕННЯМ

- Посилити систему збору та аналізу регіональних даних, які необхідні для впровадження точкових профілактичних інтервенцій, запровадження обмежувальних заходів тощо виходячи з специфіки регіональної ситуації
- Започаткувати проведення більш частих регіональних досліджень щодо поширеності вживання ПАР та алкоголю, зловживання ЛЗ серед підлітків (порівняно з частотою та географією дослідження ESPAD)

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

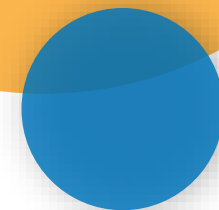
III. Сервіси

Профілактика вживання

Зменшення шкоди

Лікування осіб

Реабілітація, ресоціалізація та соціальні послуги

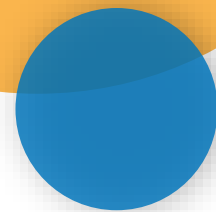

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

III. Сервіси

Профілактика вживання

СУБ'ЄКТИ ПРОФІЛАКТИКИ

ПРОФІЛАКТИКА ВЖИВАННЯ АЛКОГОЛЮ

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

Обмеження доступу до алкоголю

❖ Заборона:

- вживання алкоголю в громадських місцях
- продаж алкоголю особам, які не досягли 18 років
- продаж алкоголю в районі бойових дій та військовим

Обмеження щодо реклами

- ❖ Час розміщення реклами в будь-яких аудіовізуальних ЗМІ з 6:00 до 23:00 (крім спонсорських)
- ❖ Заборона реклами: зовнішньої (білборди), друкованих ЗМІ, внутрішньої реклами (всередині будинків і споруд), у громадському транспорті та метро
- ❖ Обмеження рекламного контенту (зображення вживання алкоголю, участь неповнолітніх у рекламі)
- ❖ Реклама повинна містити інформацію про шкоду вживання алкоголю

Фіскальна політика

- ❖ Постійне підвищення акцизу на алкоголь

Відповідальність за використання

- ❖ Відповідальність за керування автомобілем у стані алкогольного сп'яніння

НАДАНІ ПРОФІЛАКТИЧНІ ПОСЛУГИ: ПЕРВИННА ПРОФІЛАКТИКА

Міністерство освіти і науки

- Лекції – **44 927**
- Семінари – **8 927**
- Тренінги – **39 132**
- Публікації – **11 326**
- Виховні та класні години – **71 797**
- Індивідуальні бесіди – **90 679**
- Засідання круглих столів – **1 901**
- Курси підвищення кваліфікації – **181**
- Батьківські збори – **33 530**
- «Години психолога» – **8 278**
- Трансляція та телепередачі – **18 791**
- Педагогічних рад, засідань методичних об'єднань – **5 626**
- Інформаційно-просвітницькі заходи – **30 109**
- Акції, флешмоби, конкурси малюнків, фотоконкурси – **14 493**

Всього надано послуг: 379 697

Мінмолодьспорту

В Україні діють:

383

Молодіжні центри і простори різних форм власності

25

Хабів «СпівДія», які за 2024 рік надали послуги для 53 385 осіб

Активні парки:

Проведено **61 837** оздоровчих заходів до яких залучено 1 483 859 учасників, з них:

- ВПО – 184 116
- ветеранів війни – 51 332

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ (ПРОФІЛАКТИКА)

ВИСНОВКИ ТА ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

- Відсутній окремий стратегічний нормативний документ, що комплексно визначає політику первинної профілактики вживання психоактивних речовин/алкоголю для всіх вікових груп та що базується на доказових підходах
- Зловживання рецептурними (включаючи наркотичні) лікарськими засобами

ПРОПОЗИЦІЇ ПО РІШЕННЯМ

- Здійснити **аудит національних/регіональних профілактичних програм/заходів** з урахуванням рівнів втручання з точки зору їх відповідності доказовим підходам та ефективності
- Розробити та **прийняти нормативний документ (порядок) щодо запровадження заходів/програм з профілактики вживання** психоактивних речовин/алкоголю заснованих на доказах, що базується на таких складових:
 - Інформування – надання достовірної, науково обґрунтованої інформації про ризики, пов'язані з вживанням ПАР;
 - Промоція здоров'я – формування цінностей здорового способу життя через освітні й соціальні ініціативи;
 - Робота з факторами ризику – зменшення впливу несприятливих медичних, соціальних, емоційних і поведінкових чинників (проблеми психічного здоров'я, булінг, насильство в сім'ї, брак підтримки, академічна неуспішність тощо);
 - Посилення факторів захисту – розвиток особистісних ресурсів, підтримка в родині та на рівні громади, розвиток сприятливого освітнього, виробничого середовища
- Розробити **комунікаційну рамку** для всіх зацікавлених сторін щодо відповідальної комунікації та комунікації заснованої на доказах з питань вживання та залежностей
- Посилити **контроль та відповідальність за порушення законодавства** у частині відпуску лікарських засобів рецептурного відпуску без наявності рецепту
- Провести **інформаційно-просвітню кампанію** серед медичних працівників та пацієнтів щодо ризиків зловживання ЛЗ, моніторингу використання таких ЛЗ та стратегій мінімізації ризиків зловживання ними

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ (Профілактика)

ВИСНОВКИ ТА ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

- Існуючі заходи з обмеження доступу до алкоголю є недостатніми з точки зору їх впливу на скорочення його вживання
- Ризики пов'язані з передачею повноважень на ОДА у частині встановлення часових обмежень продажу алкоголю

ПРОПОЗИЦІЇ ПО РІШЕННЯМ

- Посилити заходи з обмеження доступу до алкоголю зокрема:
 - **Підвищити мінімальний вік (до 21 року) для купівлі алкогольних напоїв** шляхом внесення змін до пункту 1 та 2 частини 1 статті 71 ЗУ «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилятів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального»
 - **Посилити перевірки**, які проводяться Національною поліцією України та Державною податковою службою України за продаж алкогольних напоїв неповнолітнім особам та посилити відповідальність за такі правопорушення шляхом внесення змін до частини 2 ст. 156 КУпАП
 - **Запровадити обов'язкові часові обмеження** купівлі алкогольних напоїв на території України (не менше ніж з 20:00 до 11:00), шляхом внесення змін до ЗУ «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового....» або посилити адвокацію у частині затвердження ОДА рекомендованих часових обмежень годин продажу алкоголю
 - **Заборонити реклами, спонсорства та стимулювання продажу алкогольних напоїв** шляхом внесення змін до ст. 22 ЗУ “Про рекламу” щодо поступової заборони всіх форм реклами та стимулювання продажу алкогольних напоїв, а також напоїв з вмістом спирту етилового 0,5 % об. та менше, які є версією алкогольних напоїв (або альтернативою алкогольних напоїв), зокрема, в мережі Інтернет

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

III. Сервіси. Зменшення шкоди

БАЗОВИЙ ПАКЕТ ЗМЕНШЕННЯ ШКОДИ (відповідно до наказу МОЗ №288 від 20.02.2024)

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

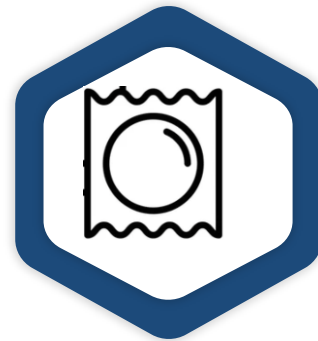
Надання цільових інформаційних,
консультативних, освітніх та
комунікаційних послуг

Скринінг депресивних та тривожних
розладів

Розповсюдження
презервативів та лубрикантів

Скринінг на туберкульоз

Обмін та/або видача шприців
*16 834 736 шприців та голок було
розповсюджено (в середньому 80 на
особу)*

Тестування ВІЛ з супроводом
*67,7 % ЛВНІ отримали тестування
на ВІЛ-інфекцію*

ПРОФІЛАКТИЧН
ИЙ ПАКЕТ

* Послуги зменшення шкоди представлені за результатами 2023 року

НАДАНІ ПОСЛУГИ З ЗНИЖЕННЯ ШКОДИ/ПРОФІЛАКТИКИ ВІЛ

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

200 709 ЛВНІ

були охоплені сервісами у
2024

81

середня кількість шприців
на одного клієнта програми

16 834 736

розповсюджено шприців та
голок

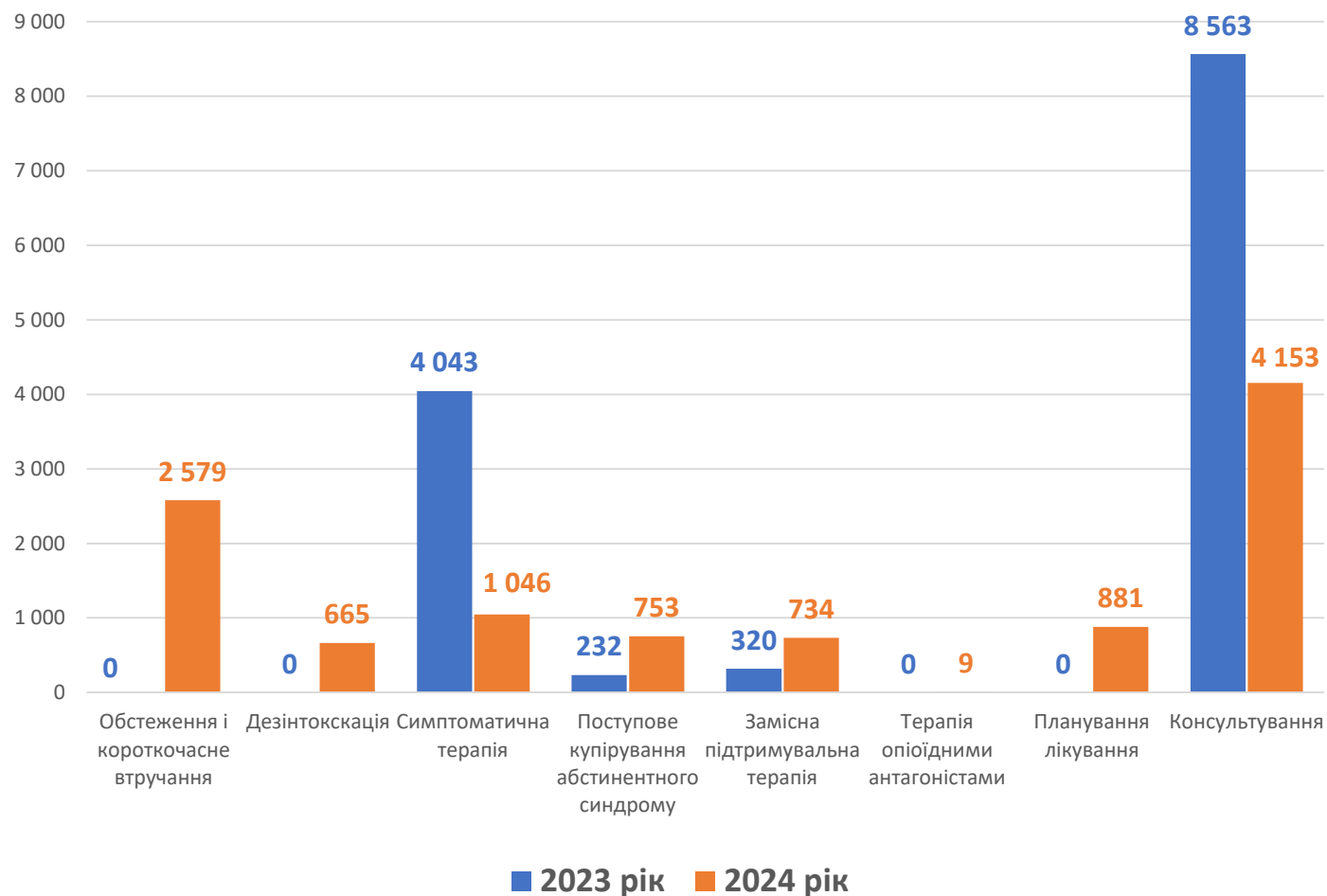

186 690 ЛВНІ

отримали послуги тестування на
ВІЛ

ПОСЛУГИ ЗМЕНШЕННЯ ШКОДИ В УСТАНОВАХ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ ЦОЗ ДКВС

Кількість та види наданих послуг

Зменшення шкоди

43 549

Кількість осіб, які отримали послуги ЗШ

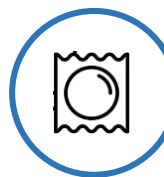
47 700 (8300)

Кількість шприців (та голок), яка була видана

23 700

Кількість спиртових серветок

591 076

Кількість презервативів

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ (Зменшення шкоди)

ВИСНОВКИ ТА ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

- **Нові ризики**, що пов'язані з вживанням стимуляторів, нових ПАР (часто з більшою потентністю, невідомим складом), появою нових груп споживачів та поширенням нових моделей та контекстів вживання (хім-секс, самолікування психоделіками тощо)
- **Недостатність програм** зменшення шкоди в установах виконання покарань

ПРОПОЗИЦІЇ ПО РІШЕННЯМ

- Розробити (адаптувати існуючі) та впроваджувати **профілактичні програми спрямовані на зменшення шкоди пов'язаної з вживанням ПАР**
- **Розширити перелік установ виконання покарань**, де впроваджуються програми зменшення шкоди

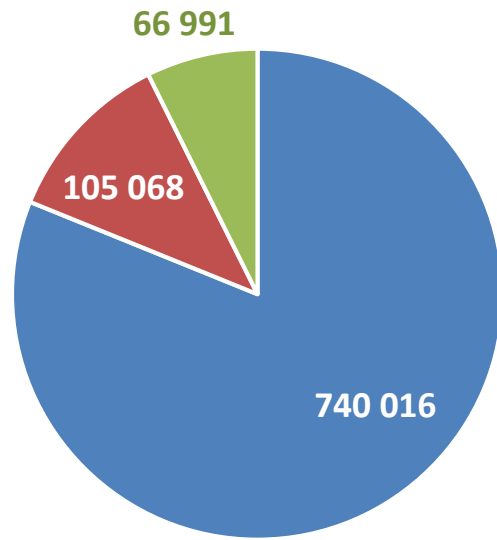

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

III. Сервіси. Лікування

ЧАСТКА РОЗЛАДІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ВЖИВАННЯМ ПАР ТА АЛКОГОЛЮ, ВІДНОСНО ВСІХ ЗВЕРНЕНЬ ЗА ЛІКУВАННЯМ З ПРИЧИН ПСИХІЧНИХ РОЗЛАДІВ

Кількість осіб, які отримували медичну допомогу у зв'язку з розладами психіки та поведінки, 2024

- Загальна к-сть осіб з розладами психіки та поведінки, які отримували медичну допомогу у 2024 році
- з них, кількість осіб, з розладами вживання алкоголю
- з них, кількість осіб з розладами вживання ПАР

Кожна 4 особа, яка отримувала медичну допомогу у зв'язку з розладами психіки та поведінки, отримувала її у зв'язку з вживанням ПАР та алкоголю

Тобто, всього 172 059 осіб зверталися за допомогою

172 059 осіб

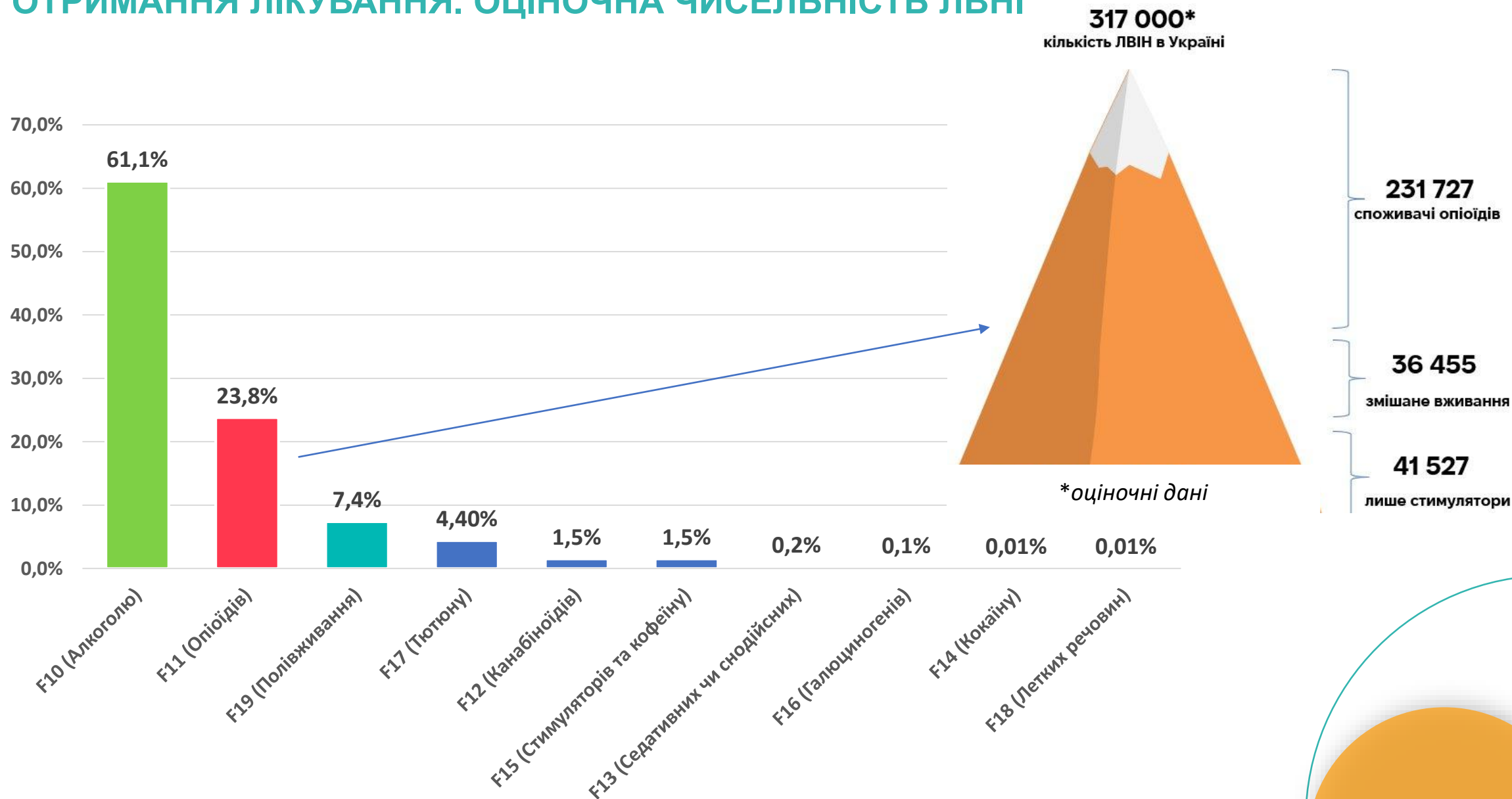

150 978 осіб
87,7%

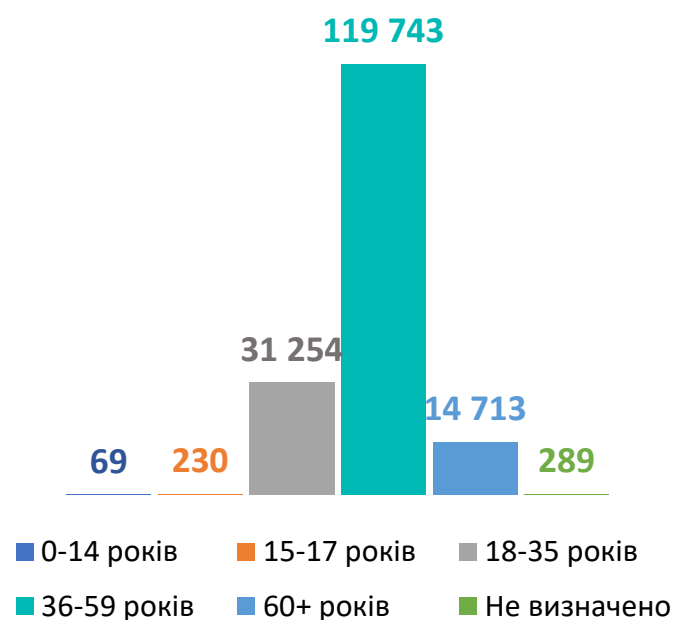
21 081 осіб
12,3%

ПАР, ЩОДО ЯКИХ НАЙЧАСТІШЕ ЗВЕРТАЛИСЬ ДО ЗОЗ ДЛЯ ОТРИМАННЯ ЛІКУВАННЯ. ОЦІНОЧНА ЧИСЕЛЬНІСТЬ ЛВНІ

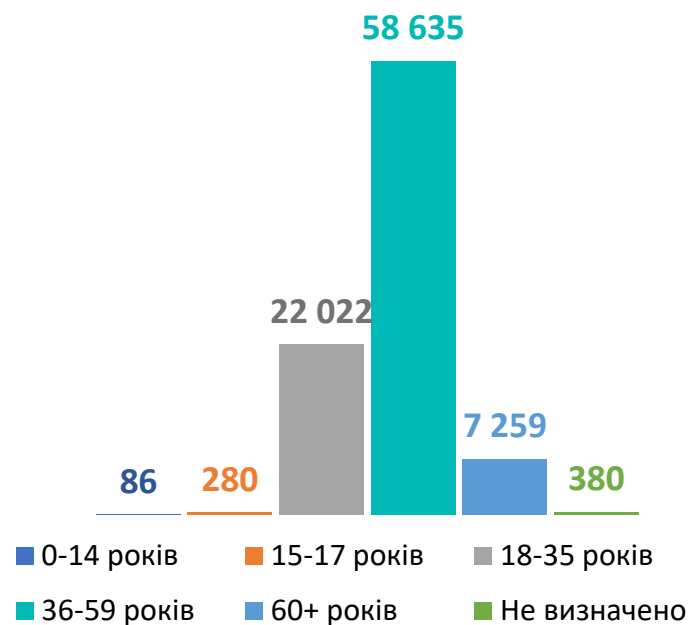

КІЛЬКІСТЬ СПОЖИВАЧІВ, ЯКІ ЗВЕРНУЛИСЯ ЗА ЛІКУВАННЯМ (ДЕЗАГРЕГАЦІЯ ЗА ВІКОВИМИ ГРУПАМИ ТА СТАТТЮ)

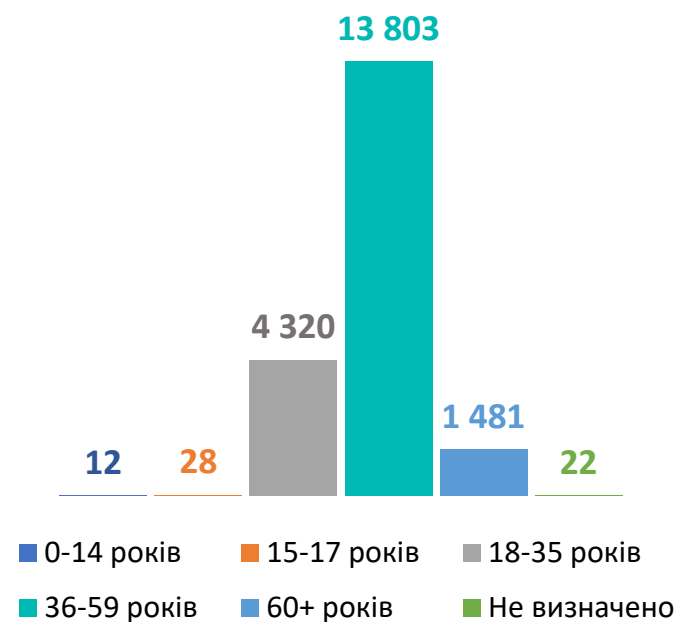
Кількість осіб за віковими групами з відповідним основним діагнозом у 2024 році

Кількість осіб за віковими групами, що мали вперше встановлений відповідний діагноз у 2024 році

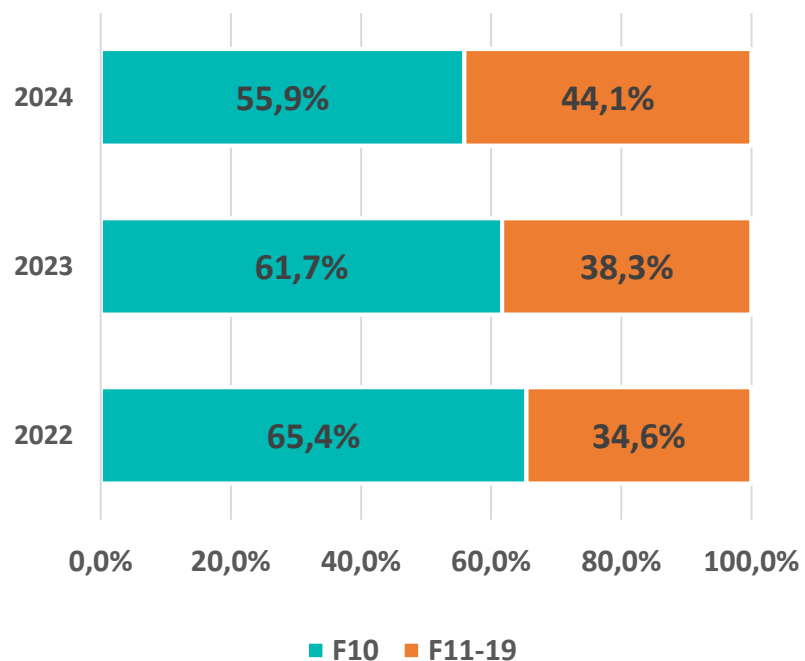

Кількість осіб за віковими групами з відповідним додатковим діагнозом у 2024 році

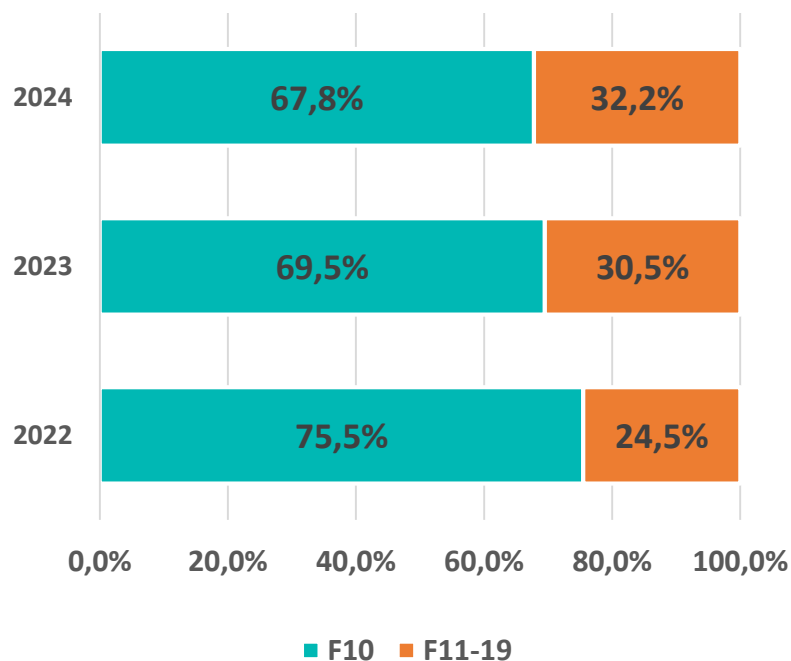

ДИНАМІКА СЕРЕД ОСІБ, ЯКІ ЗВЕРНУЛИСЯ ЗА МЕДИЧНОЮ ДОПОМОГОЮ ЩОДО ВЖИВАННЯ ПАР (включно з алкоголем)

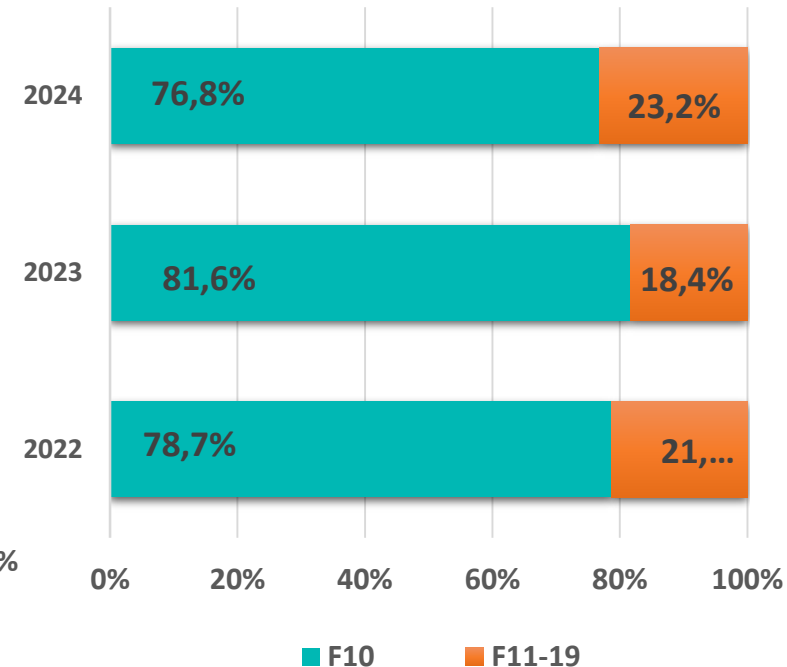
Частки осіб з відповідним основним діагнозом

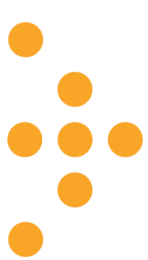

Частки осіб, що мали вперше встановлений діагноз

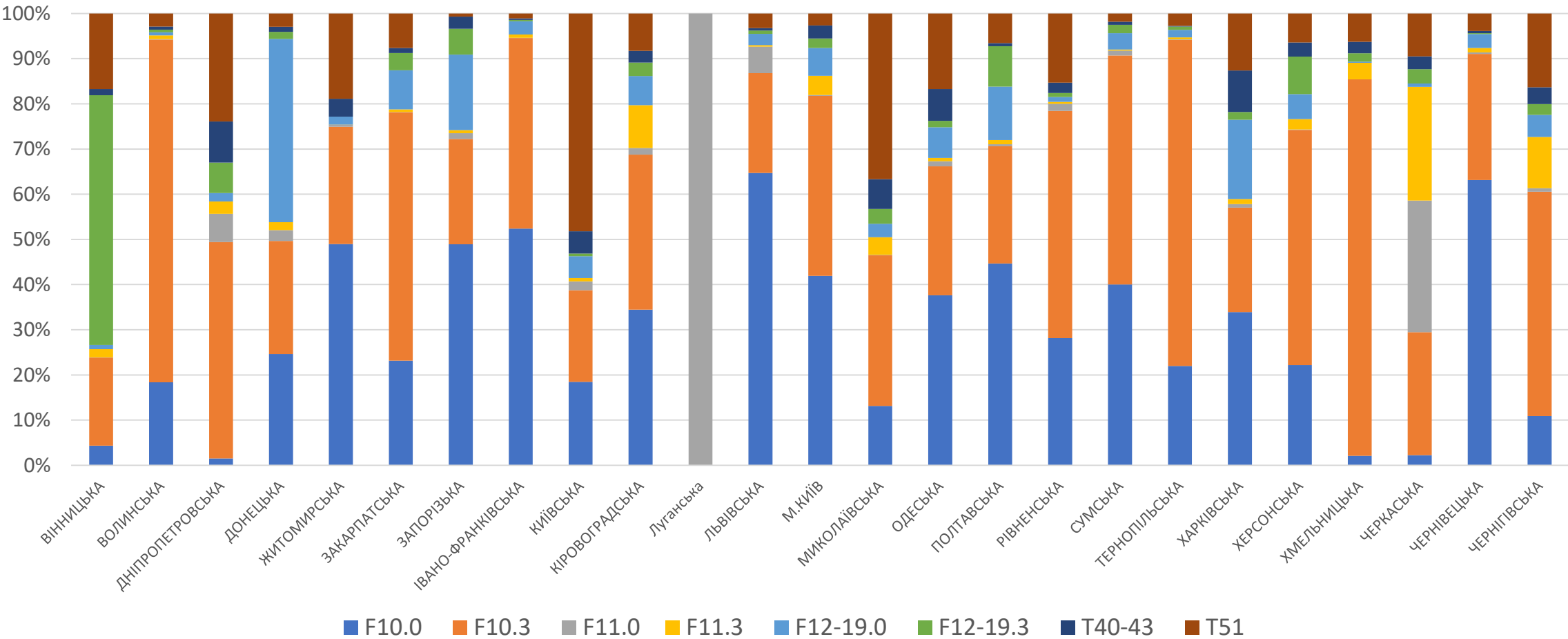
Частки осіб з відповідним додатковим діагнозом

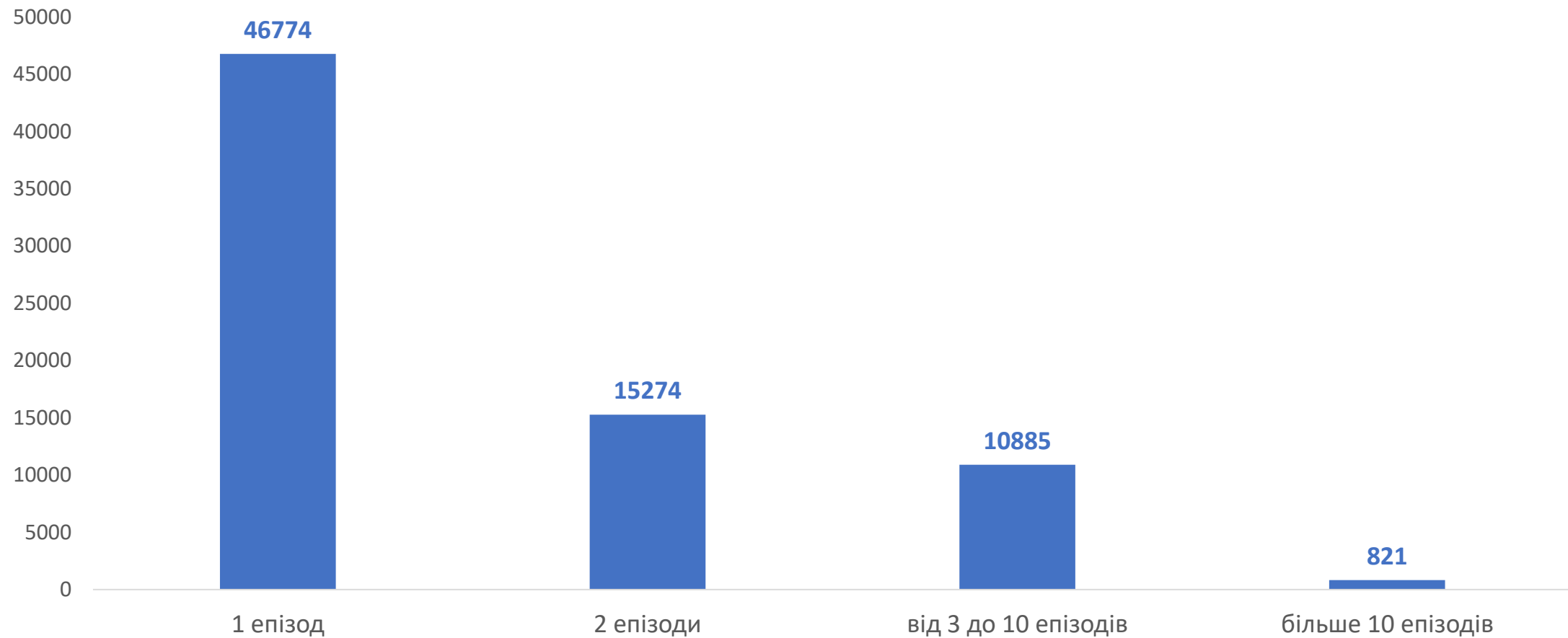
ВИПАДКИ ГОСТРОЇ ІНТОКСИКАЦІЇ/ОТРУЄННЯ ПАР

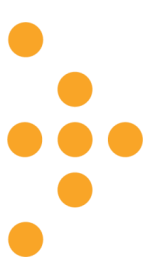
Протягом 2024 всього 132 505 випадків гострої інтоксикації/отруєння та синдрому відміни за основними діагнозами:

КІЛЬКІСТЬ ПАЦІЄНТІВ В РОЗРІЗІ ВИПАДКІВ ГОСТРОЇ ІНТОКСИКАЦІЇ, СИНДРОМУ ВІДМІНИ ТА ОТРУЄНЬ ПАР

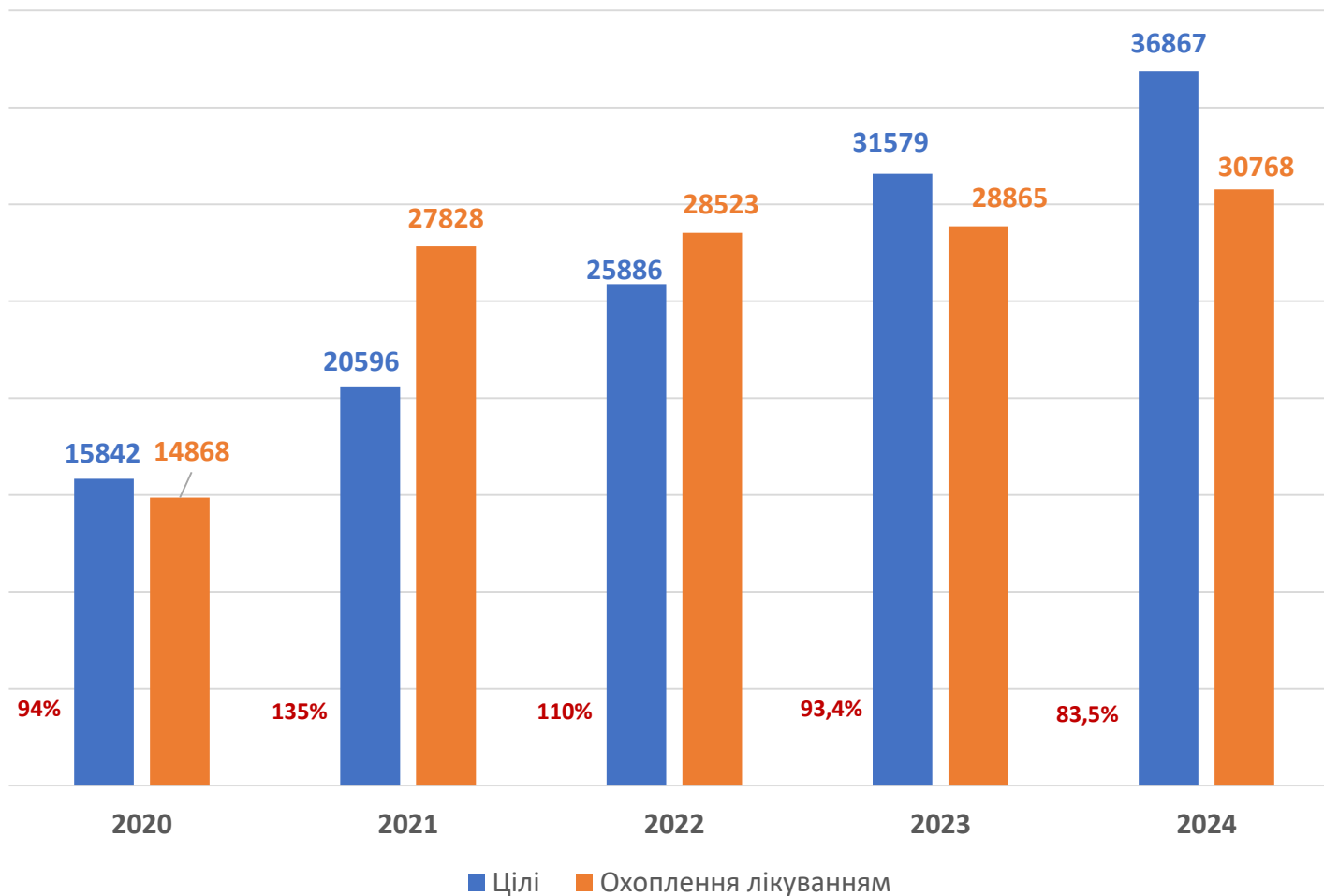

ДОСЯГНЕННЯ ЩОДО ОХОПЛЕННЯ ЛІКУВАННЯМ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ПРЕПАРАТІВ ЗПТ

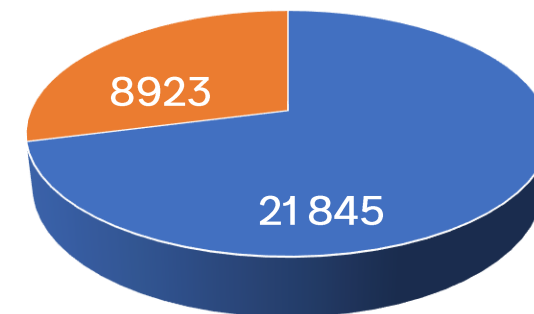

ОХОПЛЕННЯ ПОСЛУГАМИ ЗПТ ОСІБ З РОЗЛАДАМИ ПСИХІКИ ТА ПОВЕДІНКИ ВНАСЛІДОК ВЖИВАННЯ ОПІОЇДІВ

Станом на кінець 2024 року – **30 768 пацієнтів ЗПТ**
Відсоток виконання національних цілей – **83,5%**

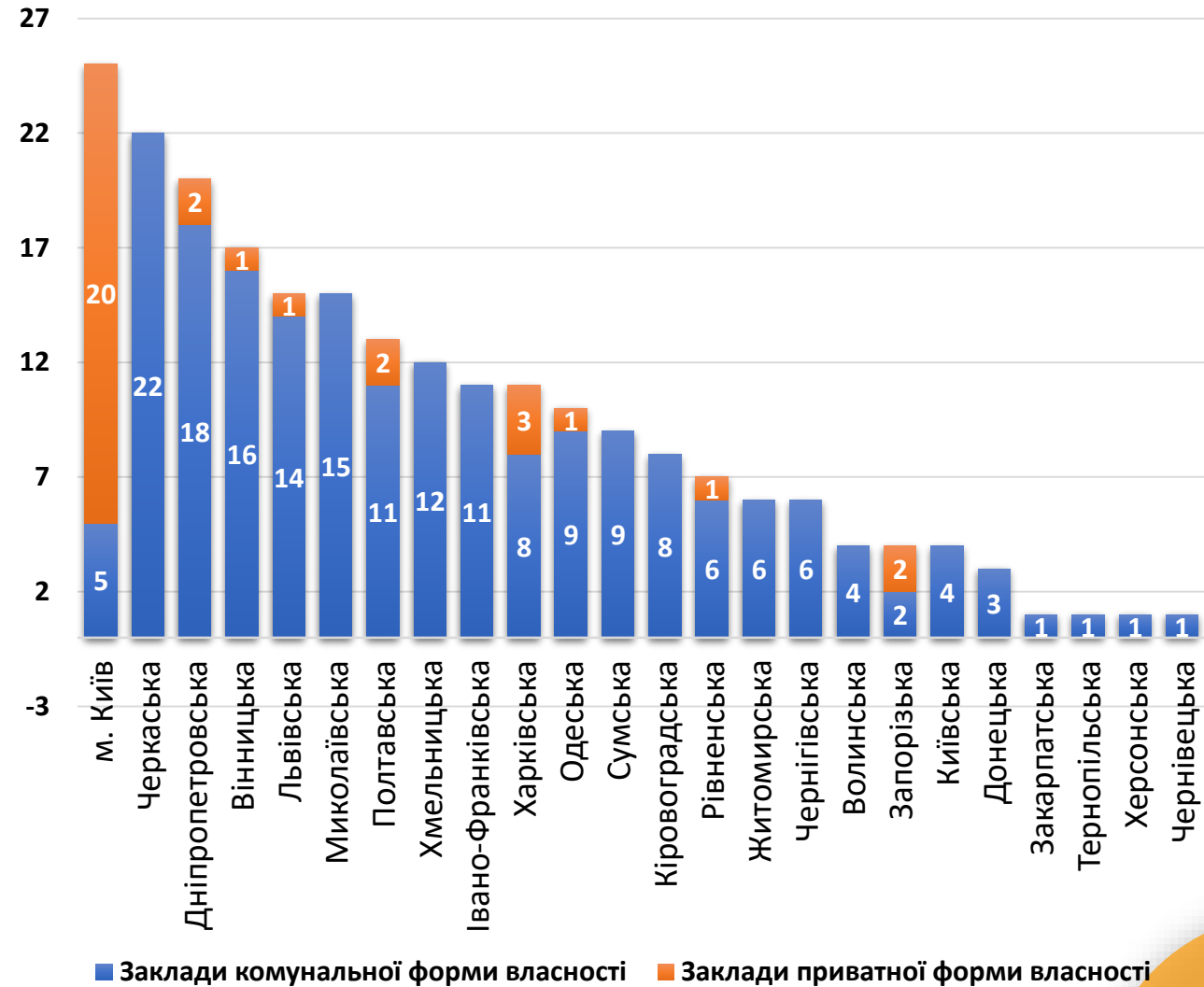
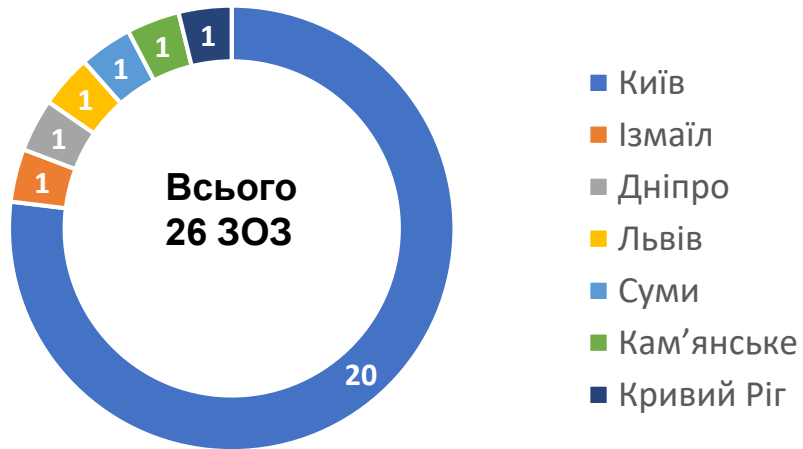
Розподіл к-сті пацієнтів між приватними та комунальними ЗОЗ

- Заклади комунальної форми власності
- Заклади приватної форми власності

МЕРЕЖА НАДАВАЧІВ ПОСЛУГ ЗПТ НА КІНЕЦЬ 2024 РОКУ

- 193 ЗОЗ комунальної форми власності
- 33 ЗОЗ приватної форми власності (лише ті, які регулярно подають звітність)
- За результатом аналізу виписування електронних рецептів на препарати ЗПТ було також з'ясовано про роботу приватних ЗОЗ за наступною реєстрацією:

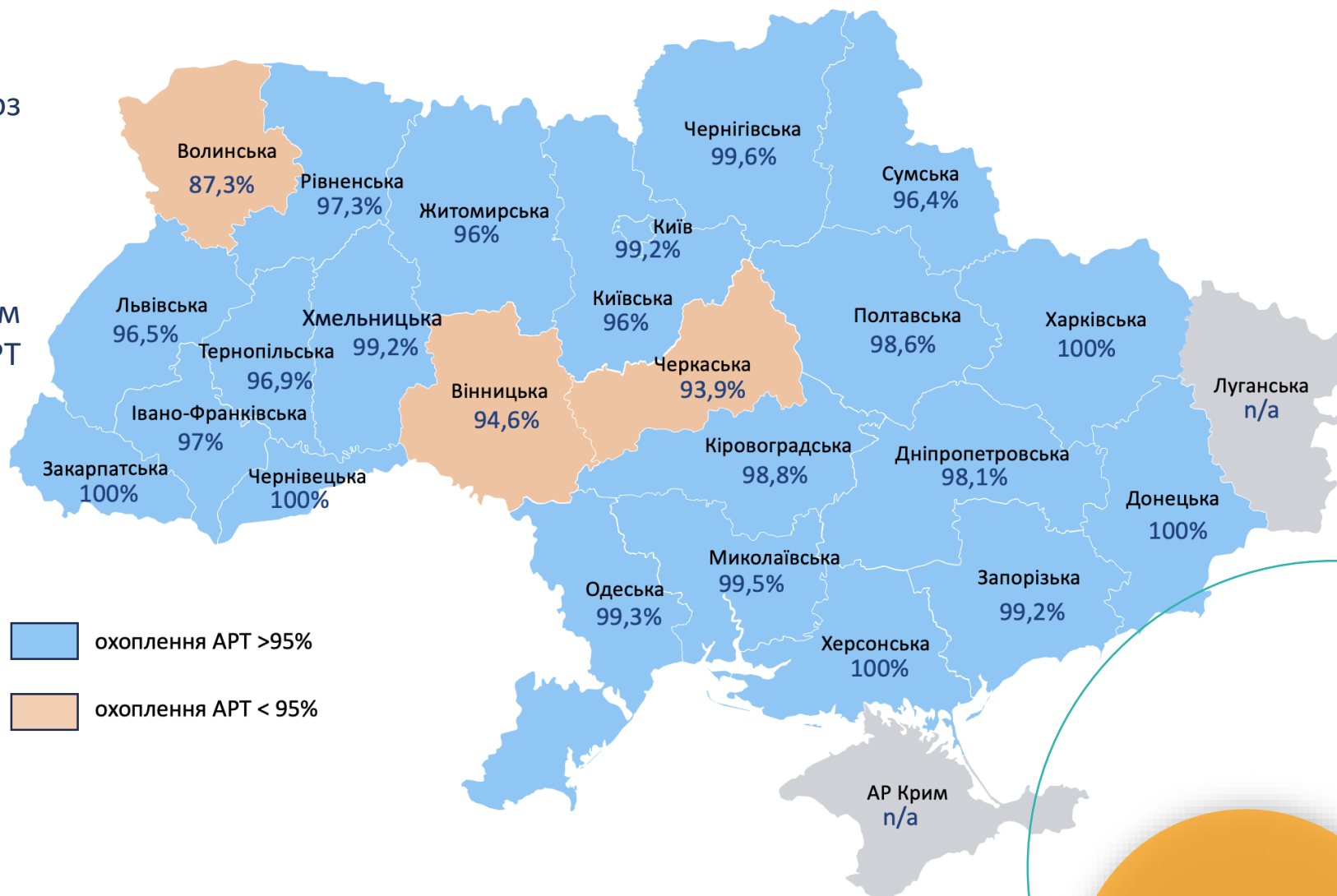
ОХОПЛЕННЯ АНТИРЕТРОВІРУСНОЮ ТЕРАПІЄЮ СЕРЕД ПАЦІЄНТІВ ЗПТ КОМУНАЛЬНИХ ЗОЗ

28,6%

Пацієнтів ЗПТ мають діагноз ВІЛ-інфекція (6988 осіб)

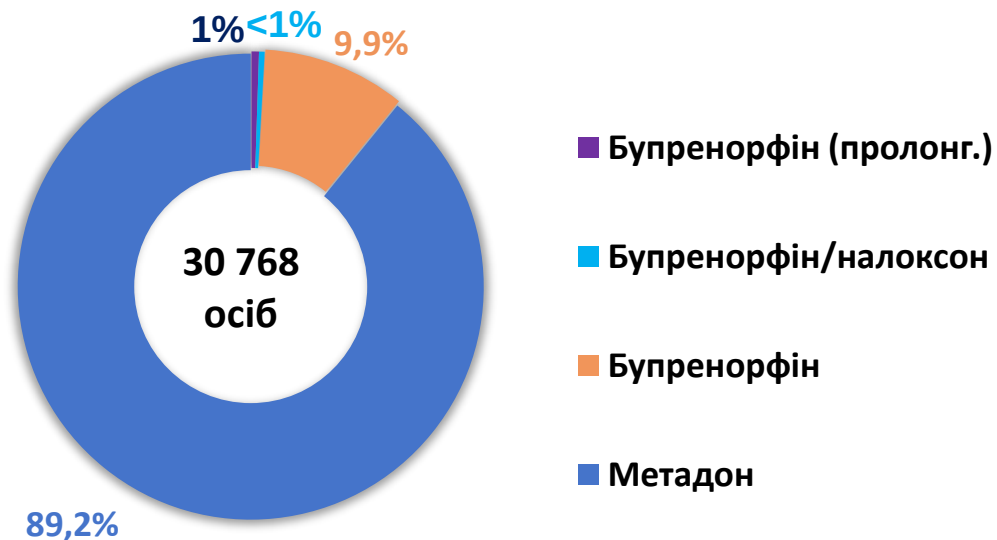
96,5%

Пацієнтів ЗПТ з діагнозом ВІЛ-інфекція охоплені АРТ (6744 осіб)

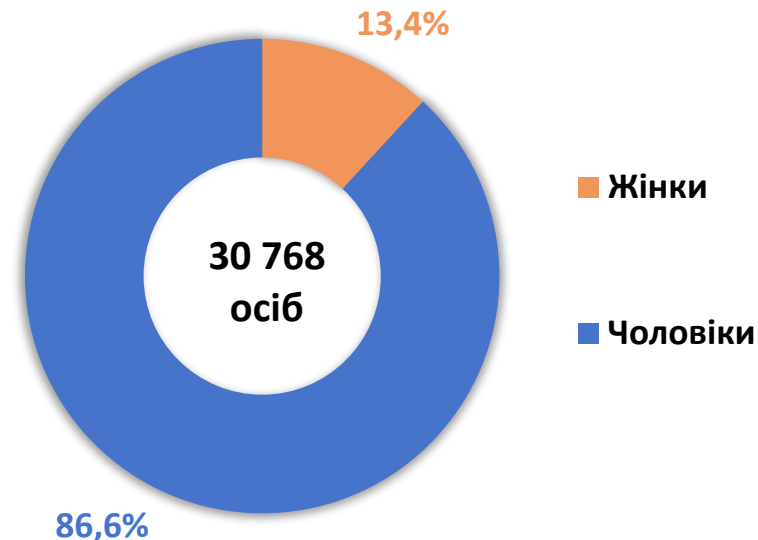

РОЗПОДІЛ ПАЦІЄНТІВ ПРЕПАРАТАМИ ЗПТ ТА СТАТТЮ НА КІНЕЦЬ 2024 РОКУ

Розподіл препаратів ЗПТ серед пацієнтів

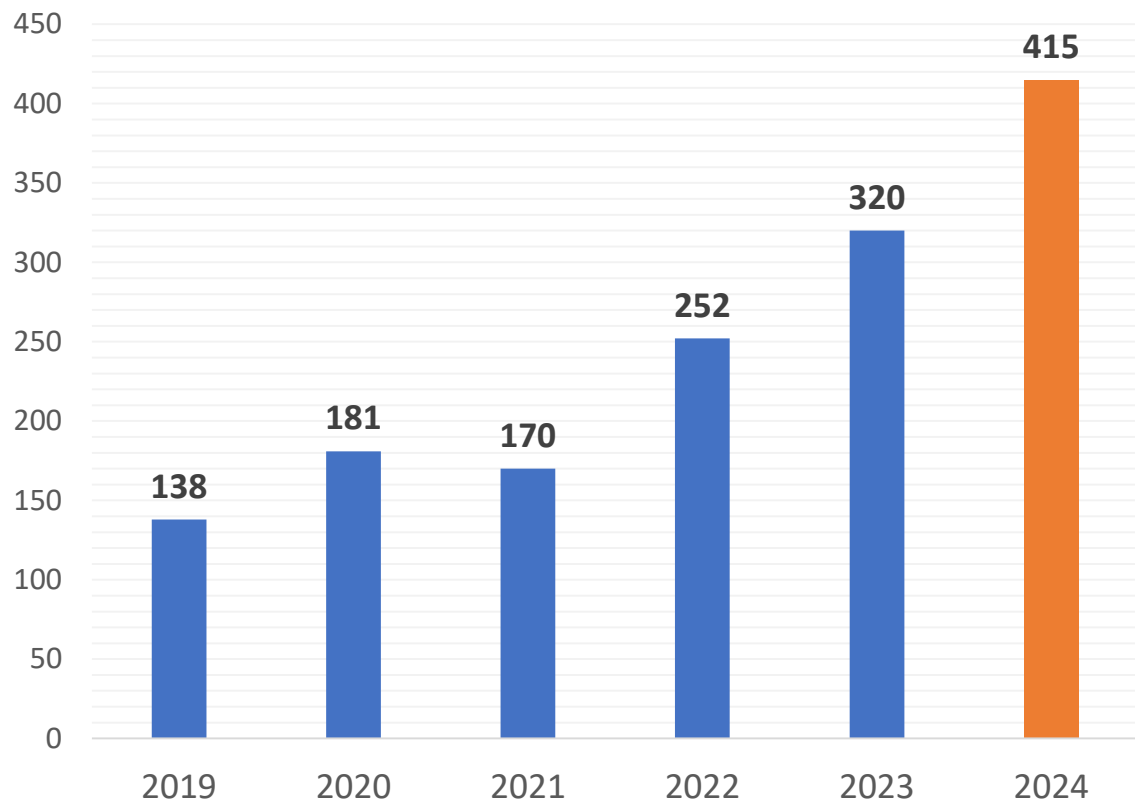
Розподіл пацієнтів ЗПТ за статтю

- Середній вік пацієнта. В комунальних – 42 роки, приватних – 39 років. За останні 10 років середній вік пацієнтів, які отримують лікування на базі комунальних ЗОЗ підвищився з 36 до 42 років
- Середній стаж споживання – 19 років
- Середнє дозування замісних препаратів: метадон – 111 мг, бупренорфін – 12 мг
- На самостійному прийомі перебуває >98% пацієнтів

ПОСЛУГИ ЗПТ В УСТАНОВАХ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ ЦОЗ ДКВС

Кількість осіб, які отримують послуги ЗПТ

- На кінець 2024 року послуги ЗПТ отримували **415 осіб**
- Всього протягом року послуги ЗПТ було надано **761 особі** (з урахуванням вибувших)
- Лікування надається у **16 ЗОЗ** ЦОЗ ДКВС України
- Очікується **відкриття ще 15 місць** надання послуг ЗПТ до кінця 2025 року
- Лікування здійснюється з використанням препарату метадон (рідка форма), а з 2025 року на базі ЦОЗ ДКВС став доступний бупренорфін

ПРОБАЦІЙНИЙ НАГЛЯД

- Пробаційна програма – це програма, що призначається за рішенням суду особі, засудженій до покарання у виді пробаційного нагляду
- Передбачає комплекс заходів, спрямованих на корекцію соціальної поведінки або її окремих проявів, формування соціально сприятливих змін особистості, які можливо об'єктивно перевірити

Існує 5 пробаційних програм:

- Зміна прокримінального мислення
- Попередження вживання психоактивних речовин
- Подолання агресивної поведінки
- Формування життєвих навичок
- Подолання домашнього насильства

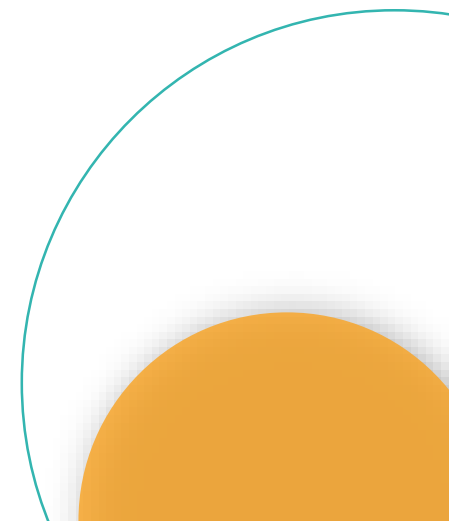
Крім того, 17 осіб пройшли лікування від наркотичної залежності (розлади психіки та поведінки внаслідок вживання психоактивних речовин) у 2024 році

Характеристика осіб що проходили програму «Попередження вживання психоактивних речовин»

МЕРЕЖА НАДАВАЧІВ ПОСЛУГ

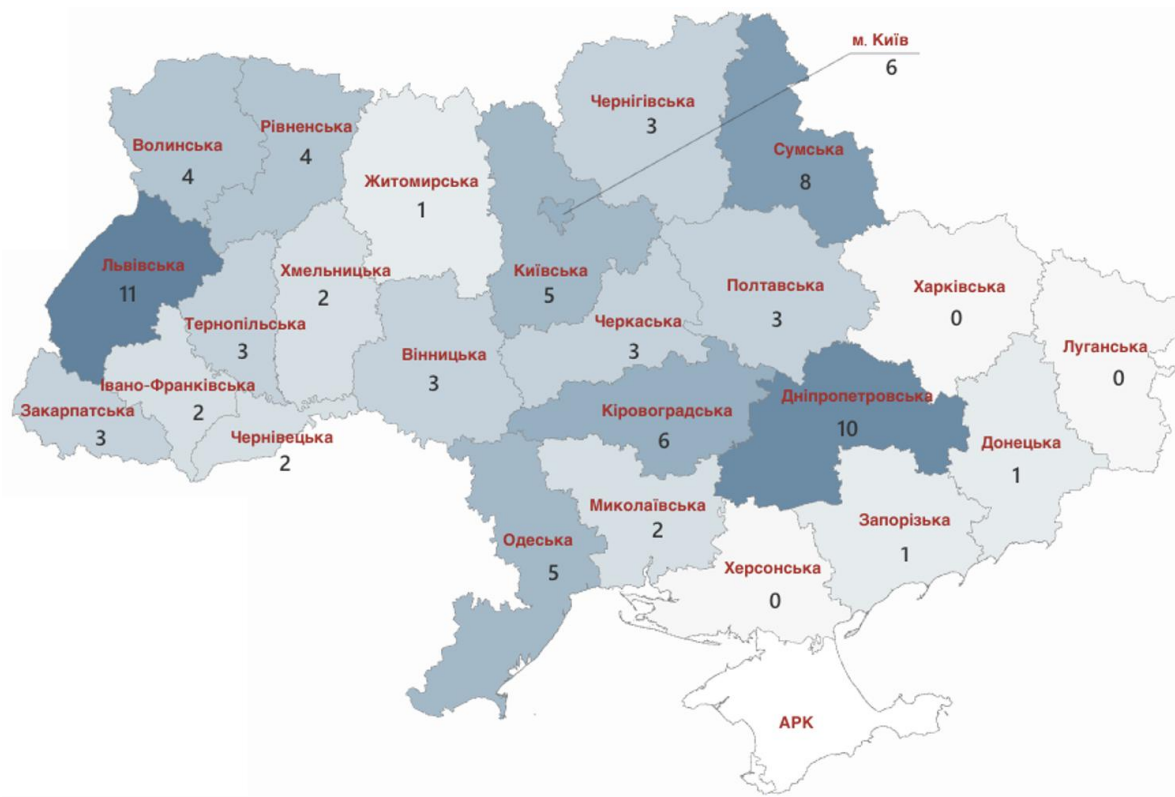
НАДАННЯ ПСИХІАТРИЧНОЇ ДОПОМОГИ В ПРОГРАМІ МЕДИЧНИХ ГАРАНТІЙ

Договори в рамках яких передбачено **надання психіатричної допомоги** за програмою медичних гарантій на 2024 рік (за фінансуванням):

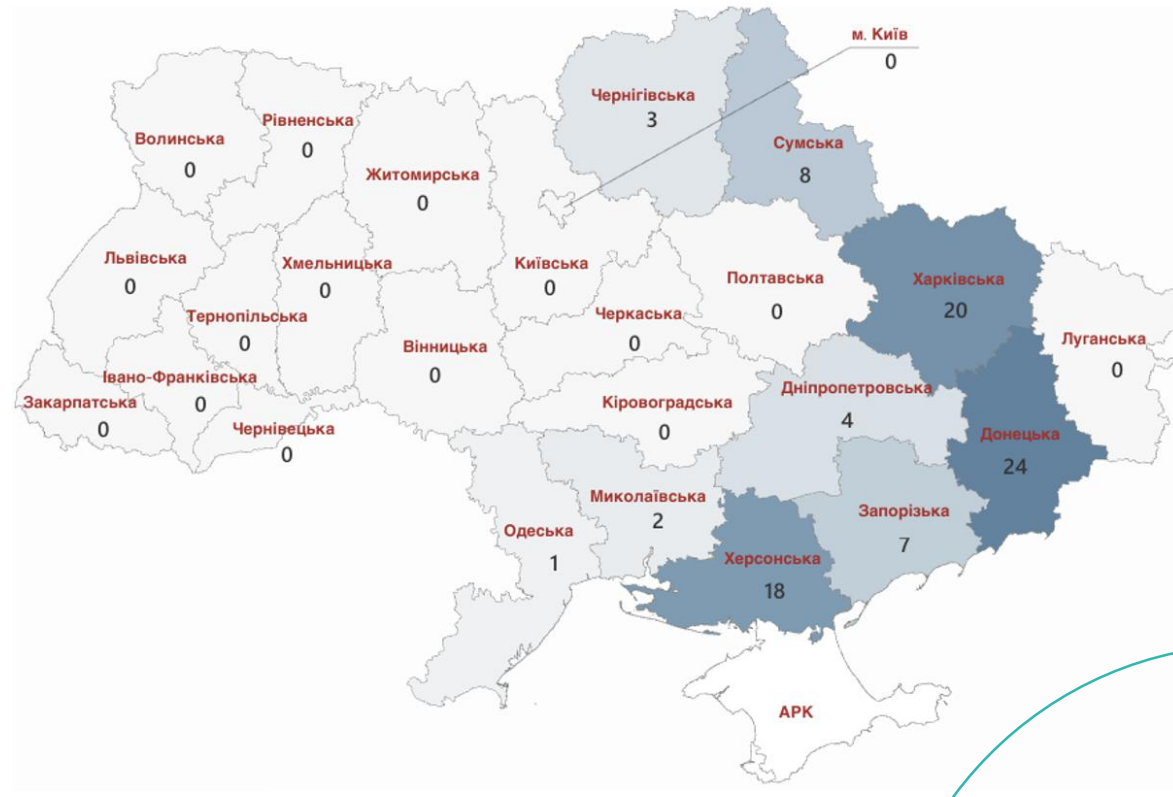
- **Пакет 19** «Психіатрична допомога дорослим та дітям у стаціонарних умовах»
- **Пакет 57** «Готовність та забезпечення надання медичної допомоги населенню, яке перебуває на території, де ведуться бойові дії»
- **Пакет 22** «Лікування осіб з психічними та поведінковими розладами внаслідок вживання опіоїдів з використанням препаратів ЗПТ»
- **Пакет 39** «Психіатрична допомога дорослим та дітям, яка надається мобільними мультидисциплінарними командами» (скасовано з 2025 року)
- **Пакет 51** «Супровід і лікування дорослих та дітей з психічними розладами на первинному рівні медичної допомоги» (з 2025 року входить до пакету «Первинна медична допомога»)

МЕРЕЖА НАДАВАЧІВ ПОСЛУГ ПСИХІАТРИЧНОЇ ДОПОМОГИ

85

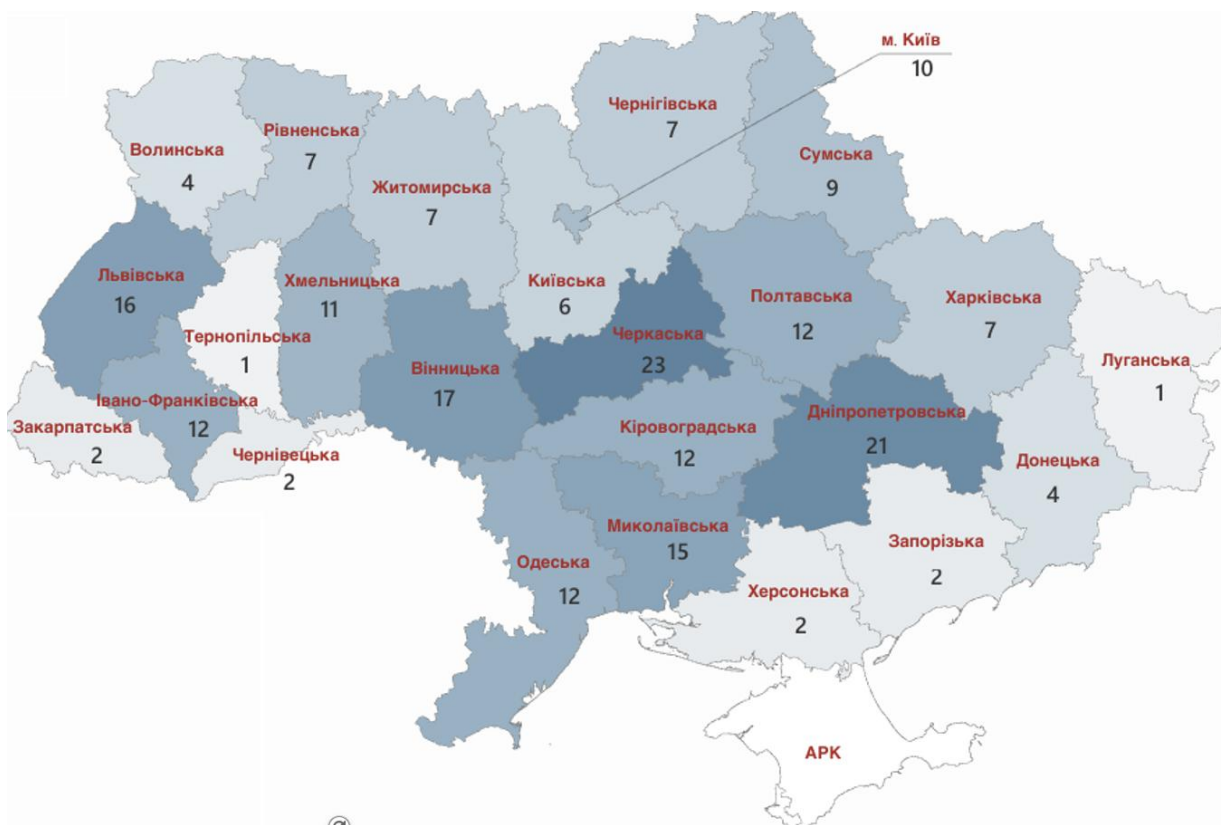
303 заключили договори для надання стаціонарної психіатричної допомоги на 2024 рік*

70

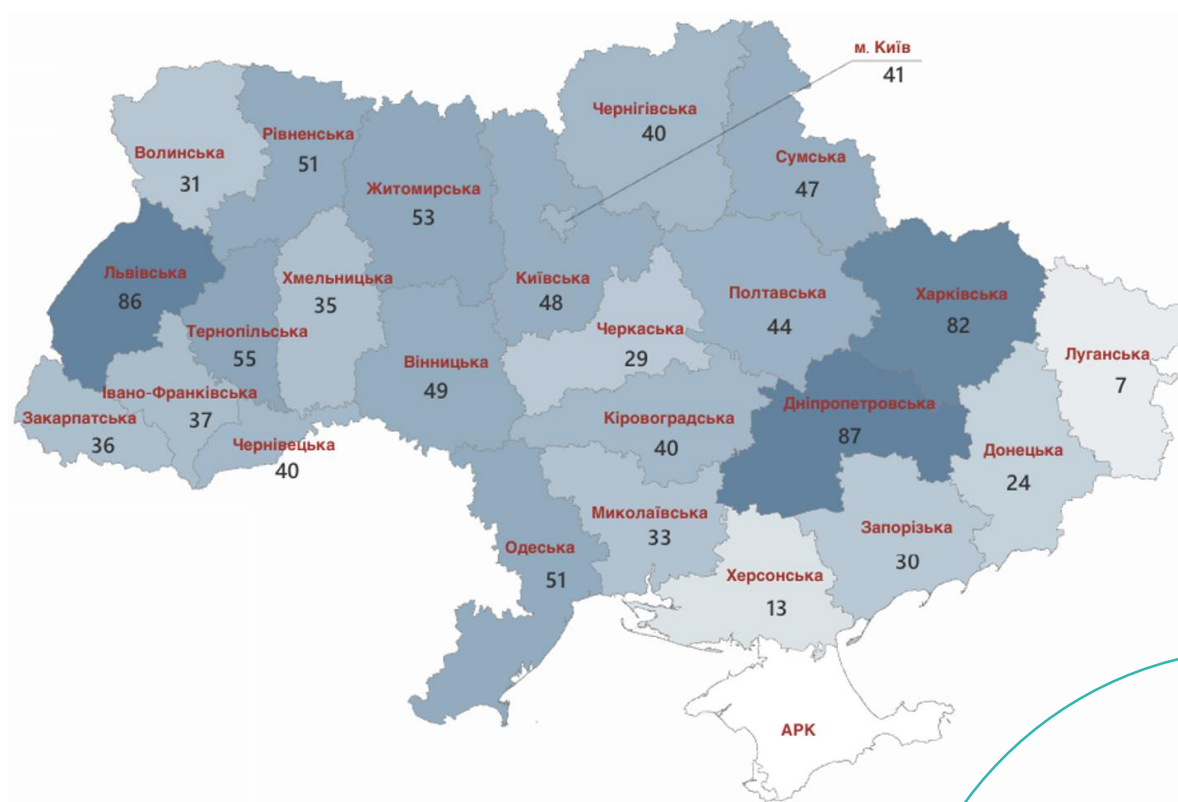
303 законтрактовані за пакетом «Психіатрична допомога дорослим та дітям, яка надається мобільними мультидисциплінарними командами» (скасовано з 2025 року)»

МЕРЕЖА НАДАВАЧІВ ПОСЛУГ ПСИХІАТРИЧНОЇ ДОПОМОГИ

216

303[©] заключили договори за пакетом «Лікування осіб з психічними та поведінковими розладами внаслідок вживання опіоїдів з використанням препаратів замісної підтримувальної терапії» станом на кінець 2024 рік

1069

303 законтрактовані за пакетом «Супровід і лікування дорослих та дітей з психічними розладами на первинному рівні медичної допомоги»

СТАН РЕОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФІЛЬНИХ НАРКОЛОГІЧНИХ ЗОЗ

- Станом на кінець 2024 реорганізовано 17 наркологічних ЗОЗ
- **13 ЗОЗ приєднано до психіатрії:** Волинська, Закарпатська, Запорізька, Дніпропетровська, Кіровоградська, Івано-Франківська, Миколаївська, Одеська, Рівненська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська та Чернігівська
- В 4 областях утворено/приєднано **не психіатричні ЗОЗ:**
 - **Житомирська** – КНП «Обласний медичний спеціалізований центр»
 - **Сумська** – КНП «Обласний клінічний медичний центр соціально небезпечних захворювань»
 - **Харківська** – КНП ХОР «Обласна клінічна наркологічна лікарня»
 - **Тернопільська** – КНП «Тернопільський обласний медичний центр соціально-небезпечних захворювань»

КАДРОВА СПРОМОЖНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

Кадрова спроможність

Станом на кінець 2024 РОКУ, за даними НСЗУ, в ЗОЗ працювали:

- **615** наркологів у **411** ЗОЗ
- **2 455** психіатрів у **748** ЗОЗ
- **265** лікарів-психотерапевтів у **220** ЗОЗ
- **576** лікарів-психологів у **361** ЗОЗ

Поточні проблеми

- Бракує фахівців, які надають психосоціальні послуги в ЗОЗ
- Складність в регулюванні якості надання психосоціальних послуг відсутність професійних Стандартів
- Відсутність чіткого розподілу функцій медичного персоналу та надавачів психосоціальних послуг у частині різної інтенсивності психосоціальних втручань при наданні послуг для осіб, що мають розлади, пов'язані з вживанням ПАР
- Відсутність регулювання посад «рівний-рівному»

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ (Лікування)

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

- Низькі рівні виявлення осіб з розладами вживання ПАР та алкоголю через відсутність системного скринінгу
- Біологічно орієнтована модель лікування
- Відсутність взаємодії між надавачами медичних та соціальних послуг
- Брак кадрової спроможності
- Відсутність налагодженої взаємодії між сервісами «рівний-рівному» та ЗОЗ

ПРОПОЗИЦІЇ ПО РІШЕННЯМ

- Затвердити стандарти медичної допомоги щодо діагностики та лікування розладів вживання алкоголю
- Проводити навчальні заходи серед медичних працівників щодо існуючих стандартів за напрямом («Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання ПАР та стимуляторів, окрім опіоїдів», «Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання опіоїдів»)
- Врегулювати питання міжвідомчої співпраці, зокрема взаємодії надавачів медичних та соціальних послуг у частині раннього скринінгу, переадресації, спільного ведення осіб з розладами вживання ПАР та алкоголю
- Інтегрувати послуги раннього скринінгу, короткі втручання, лікування розладів вживання ПАР та алкоголю до системи надання послуг з психічного здоров'я
- Впровадити окрему спеціалізацію «Консультант з залежностей» та «рівний-рівному за напрямом залежностей»
- Посилити взаємодію між надавачами медичних, соціальних послуг особам з розладами та сервісами «рівний-рівному» (групи АА та АН)
- Врегулювати проходження скринінгу, діагностики та за потреби психосоціальних або медичних інтервенцій щодо розладів вживання ПАР та алкоголю для осіб, які вчинили правопорушення перебуваючи в стані сп'яніння (з акцентом на водіїв, осіб, які вчинили домашнє насильство тощо)

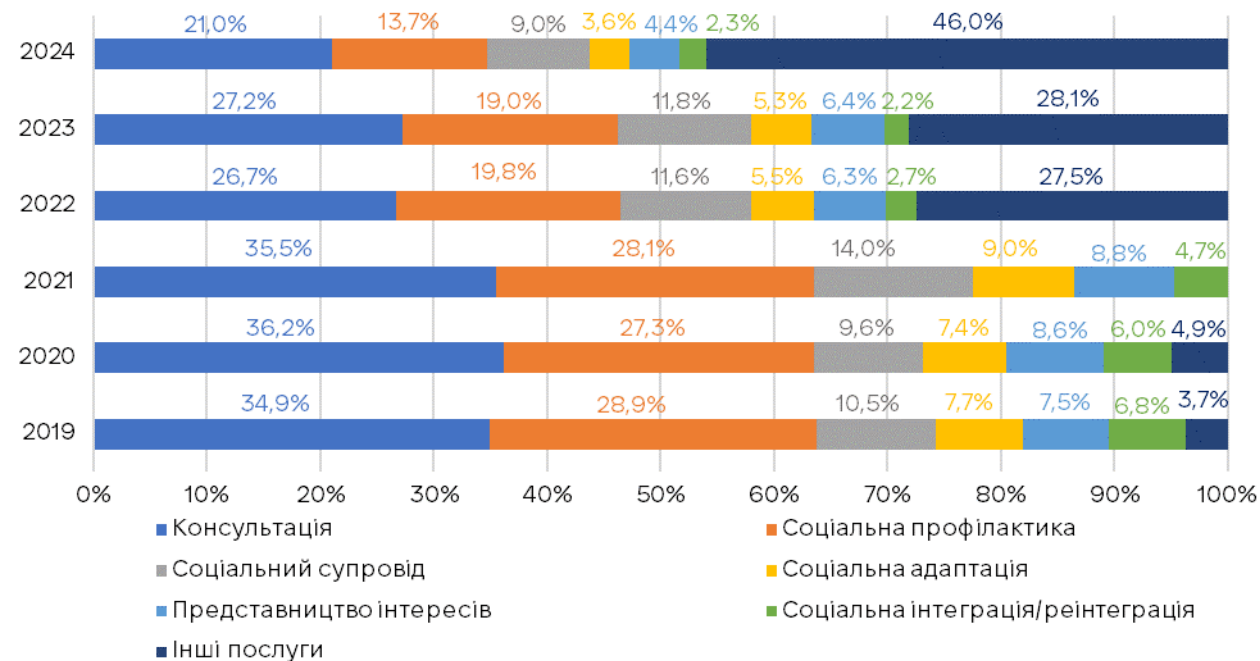
ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

III. Сервіси. Реабілітація, ресоціалізація та соціальні послуги

ЗАХОДИ З РЕАБІЛІТАЦІЇ ТА РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ

- Кількість осіб/сімей, охоплених соціальними послугами у 2024 році = 4 тисячі сімей, члених яких вживали ПАР

Структура наданих послуг

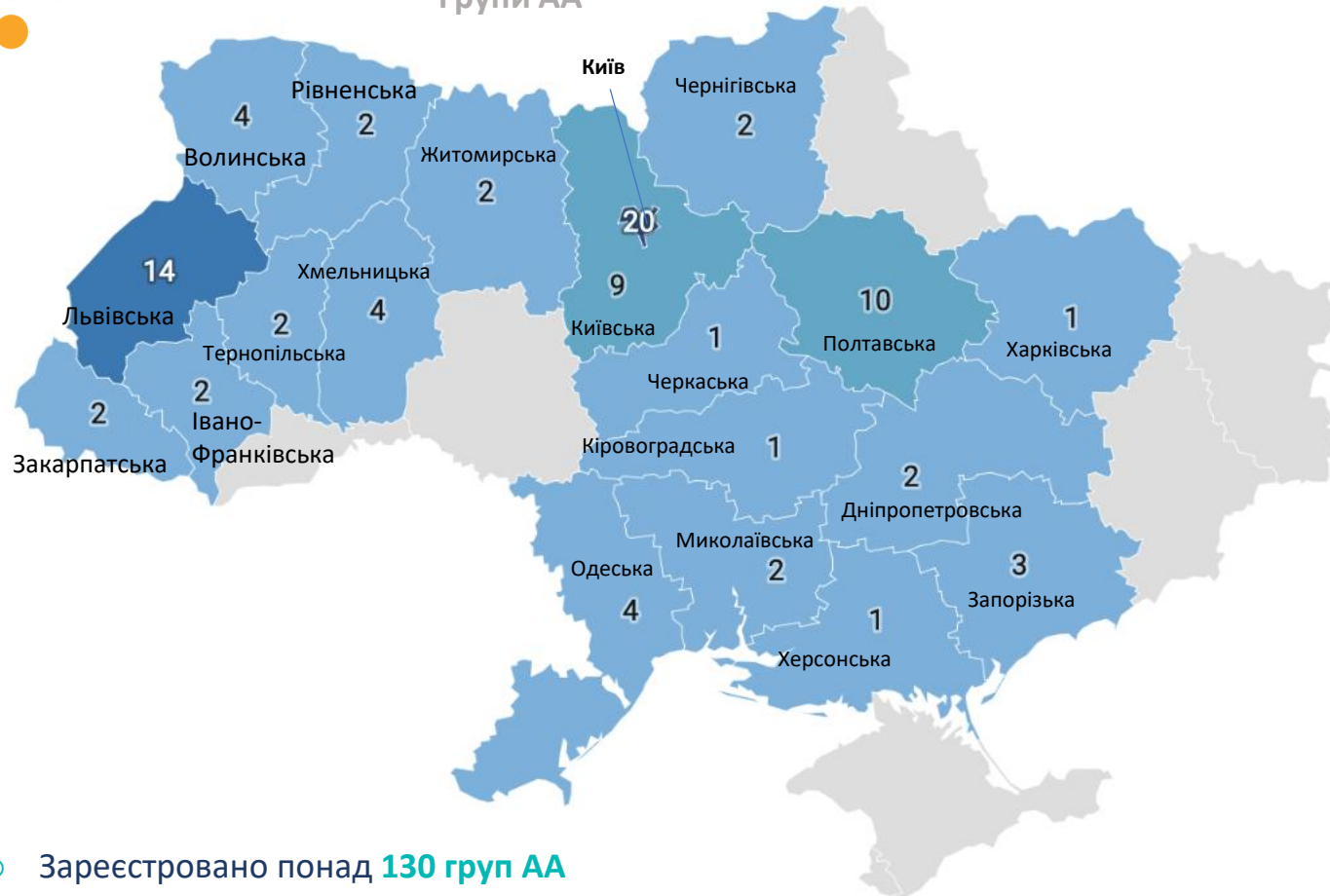

Результати надання соціальних послуг у 2024 році для осіб/сімей, які вживали психоактивні та наркотичні речовини

ДІЯЛЬНІСТЬ АНОНІМНИХ АЛКОГОЛІКІВ (АА) В УКРАЇНІ

Групи АА

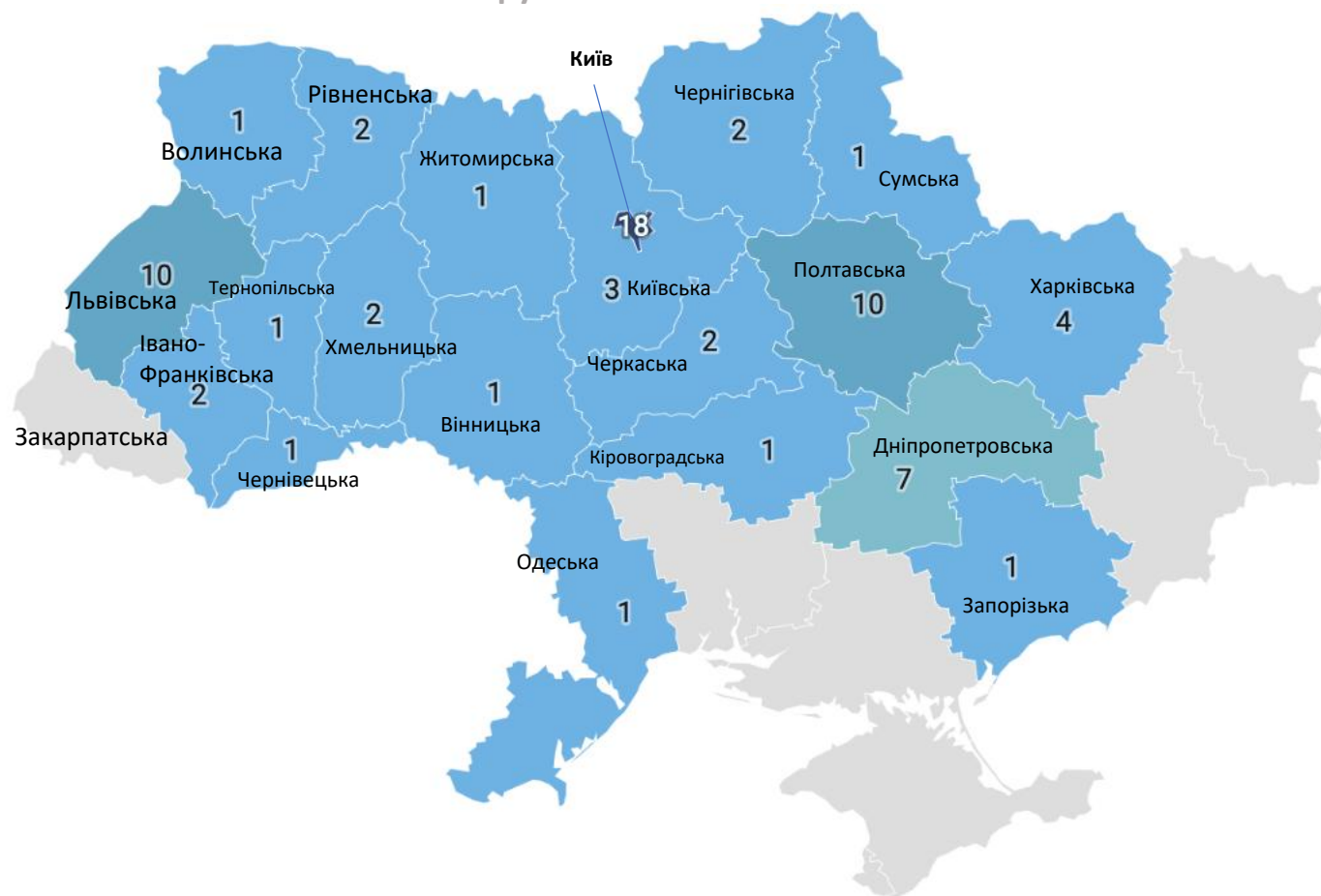
Опитування серед членів АА у 2024 році (n = 382)

- 42,6% осіб мають 1-5 років тверезості
- 27,6% – осіб мають до року тверезості
- 15,0% – осіб мають 6-10 років тверезості
- 14,8% – осіб мають більше 10 років тверезості

- Зареєстровано понад **130 груп АА**
- Наразі діяльність **проводить 90 (11 онлайн; 79 офлайн)**
- Впроваджує діяльність група **«Військові Анонімні Алкоголіки України»**
- Окремо наявні **групи Ал-Анон** (спільноти родичів та близьких людей, які мають у своєму оточенні особу з залежністю від алкоголю) – 36 груп (7 онлайн; 29 офлайн)
- **«Алатін»** – програма для підлітків, які зростають у сім'ях із проблемою залежності

ДІЯЛЬНІСТЬ АНОНІМНИХ НАРКОМАНІВ (АН) В УКРАЇНІ

Групи АН

- Всього **73 групи АН** в Україні
- На тиждень проводиться **270 зустрічей груп АН у 38 містах України**
- Діяльність розпочата у 1991 році

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ (Реабілітація, ресоціалізація та соціальні послуги)

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

- **Неврегульований ринок приватних реабілітаційних центрів, діяльність яких не підпадає під державний нагляд або ліцензування**
- **Відсутність національного консенсусу та нормативного врегулювання послуги з психологічної реабілітації (довготривалого лікування в умовах проживання) – баланс інтенсивності послуг та підходу щодо де інституціоналізації**
- **Часткова інтеграція послуг для осіб з розладами вживання ПАР та алкоголю до соціальних та соціально-психологічних послуг**

ПРОПОЗИЦІЇ ПО РІШЕННЯМ

- **Нормативно врегулювати послугу з психологічної реабілітації зокрема у частині**
 - визначення змісту послуги*
 - типової програми*
 - можливих джерел фінансування*
 - вимог до надавачів послуги*
 - зобов'язань щодо підзвітності*
 - критеріїв якості послуги*
- **Інтегрувати послуги раннього скринінгу розладів вживання ПАР та алкоголю, коротких інтервенцій, супроводу після лікування осіб з розладами вживання ПАР до надання соціальних послуг та послуг з соціально-психологічної підтримки**

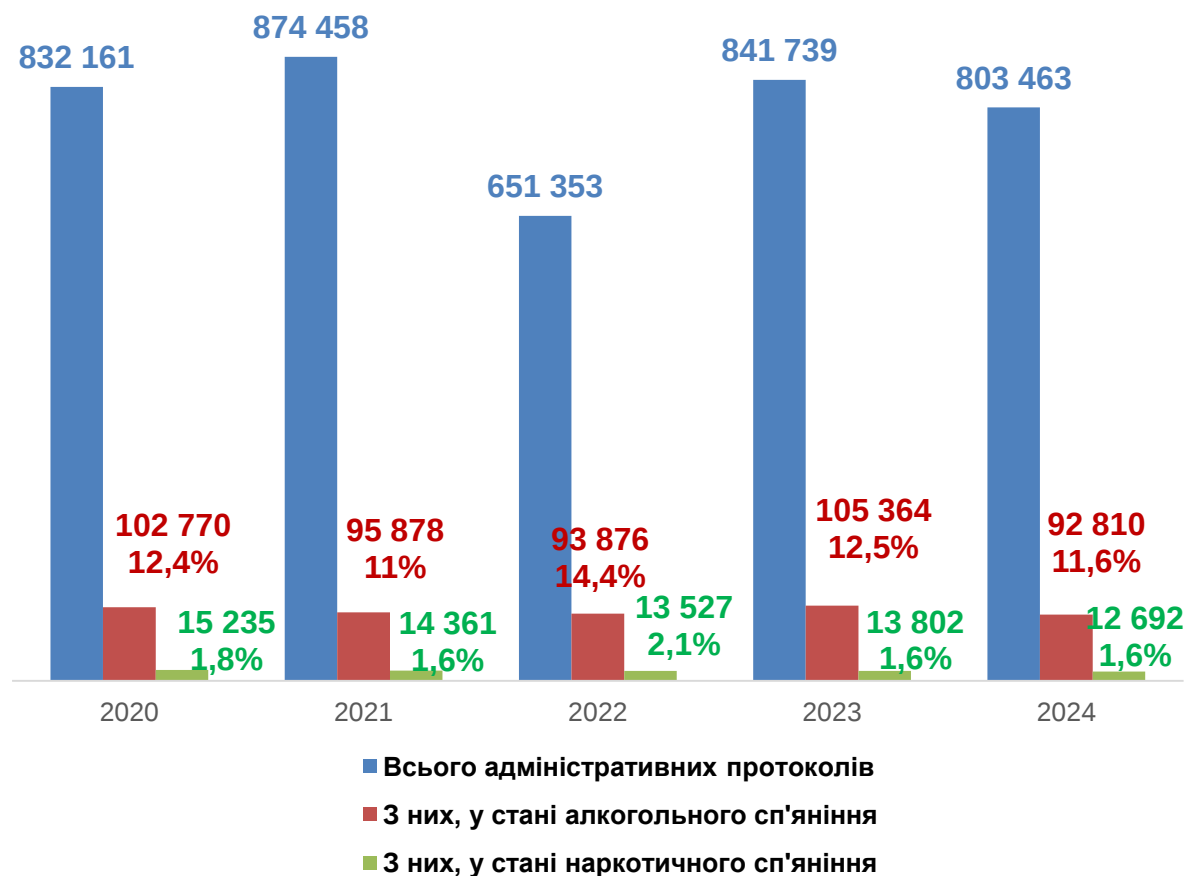

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

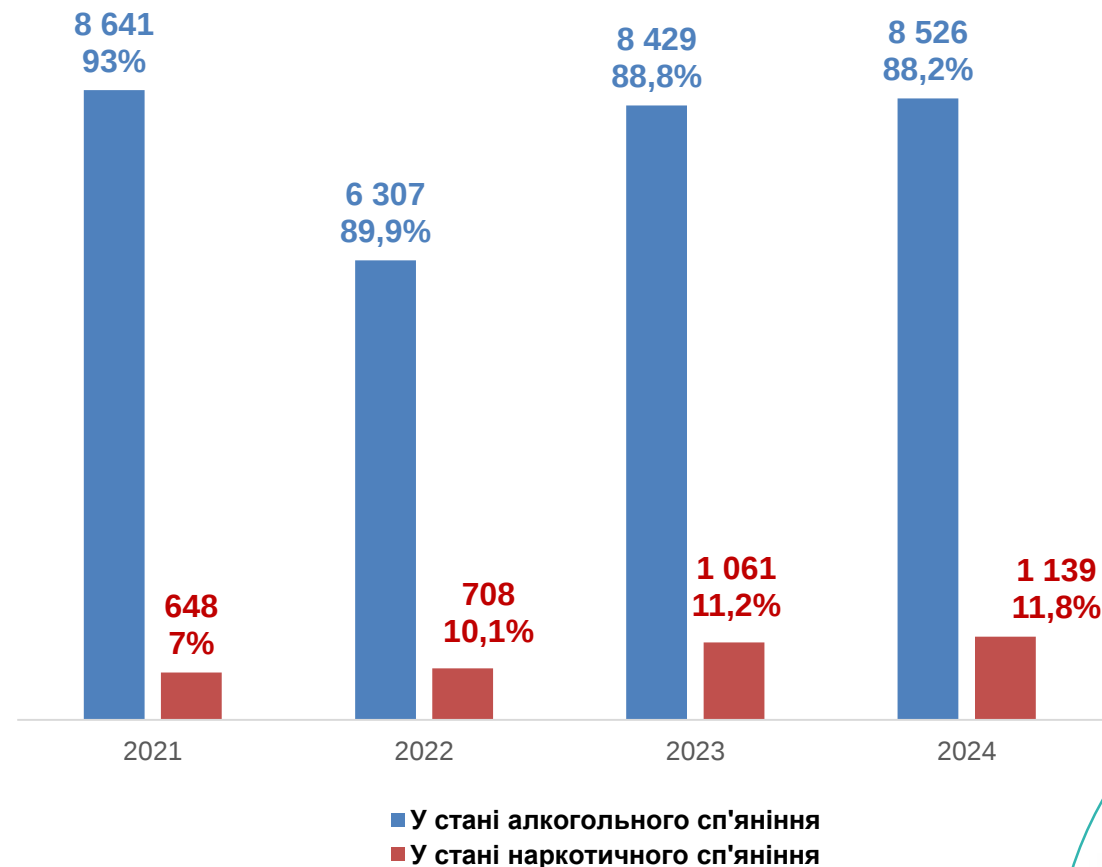
IV. Правопорушення та правоохоронна діяльність

ПРАВОПОРУШЕННЯ ВЧИНЕНІ У СТАНІ СП'ЯНІННЯ

К-ть адміністративних правопорушень, пов'язаних зі вживанням ПАР та алкоголю по відношенню до загальної к-ті

К-ть кримінальних правопорушень, пов'язаних зі вживанням ПАР та алкоголю

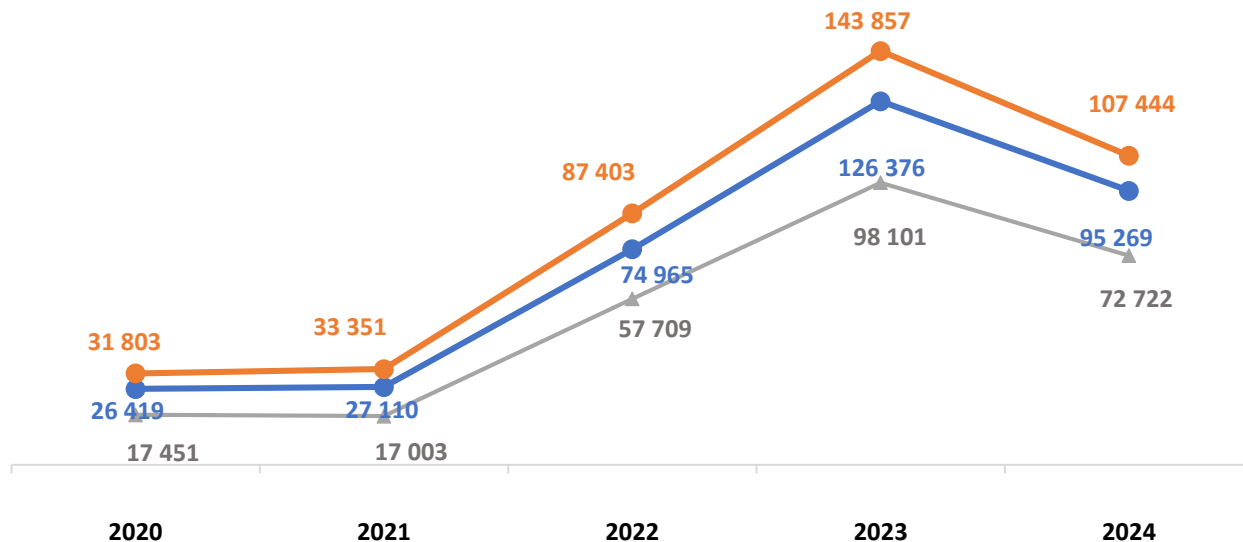

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ОБІГУ АЛКОГОЛЮ

- **Стаття 156 КУпАП** (Порушення правил торгівлі пивом, алкогольними, слабоалкогольними напоями, тютюновими виробами, електронними сигаретами та рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, пристроями для споживання тютюнових виробів без їх згорання) – штраф **3 400-10 200 грн** з конфіскацією предметів торгівлі
- **Стаття 156-2 КУпАП** (Порушення встановленого порядку промислової переробки, зберігання, транспортування або знищення конфіскованих спирту, алкогольних напоїв чи тютюнових виробів) – штраф **17 000-40 800 грн**
- **Стаття 164-5 КУпАП** (Зберігання або транспортування алкогольних напоїв чи тютюнових виробів, на яких немає марок акцизного податку встановленого зразка) – штраф **1 700-4 250 грн** з конфіскацією таких алкогольних напоїв або тютюнових виробів
- **Стаття 172-20 КУпАП** (Розпивання алкогольних, слабоалкогольних напоїв або вживання наркотичних засобів, психотропних речовин чи їх аналогів військовослужбовцями, військовозобов'язаними та резервістами під час проходження зборів на території військових частин, військових об'єктів) – штраф **1 700-8 500 грн** або арешт з утриманням на гауптвахті на строк до семи діб
- **Стаття 176 КУпАП** (Виготовлення, зберігання самогону та апаратів для його вироблення) – штраф **51-170 грн**
- **Стаття 177 КУпАП** (Придбання самогону та інших міцних спиртних напоїв домашнього вироблення) – штраф **17-85 грн**
- **Стаття 177-2 КУпАП** (Виготовлення, придбання, зберігання або реалізація фальсифікованих алкогольних напоїв або тютюнових виробів) – штраф **170-850 грн**
- **Стаття 178 КУпАП** (Розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв у заборонених законом місцях або поява у громадських місцях у п'яному вигляді) – штраф **17-85 грн**
- **Стаття 179 КУпАП** (Розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв на виробництві) – штраф **51-85 грн**
- **Стаття 180 КУпАП** (Доведення неповнолітнього до стану сп'яніння) – штраф **102-136 грн**

АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ОБІГУ АЛКОГОЛЮ

Динаміка кількості справ, які перебували на розгляді у суді

- Кількість розглянутих справ, од.
- Кількість справ, що перебували на розгляді, од.
- Кількість осіб, щодо яких прийнято рішення про накладення адміністративного стягнення

Прийняті рішення про накладення адміністративного стягнення у 2024 році, за видом стягнення

Штраф – 70 995 осіб

Громадські роботи – 87 осіб

Адміністративний арешт – 64 особи

Попередження – 523 особи

Інше – 1 053 особи

72 722 особи

Чоловіків 67 689 осіб
93,1 %

Жінок 5 033 особи
6,9 %

АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ВЧИНЕНІ НЕПОВНОЛІТНІМИ У СФЕРІ ОБІГУ АЛКОГОЛЮ

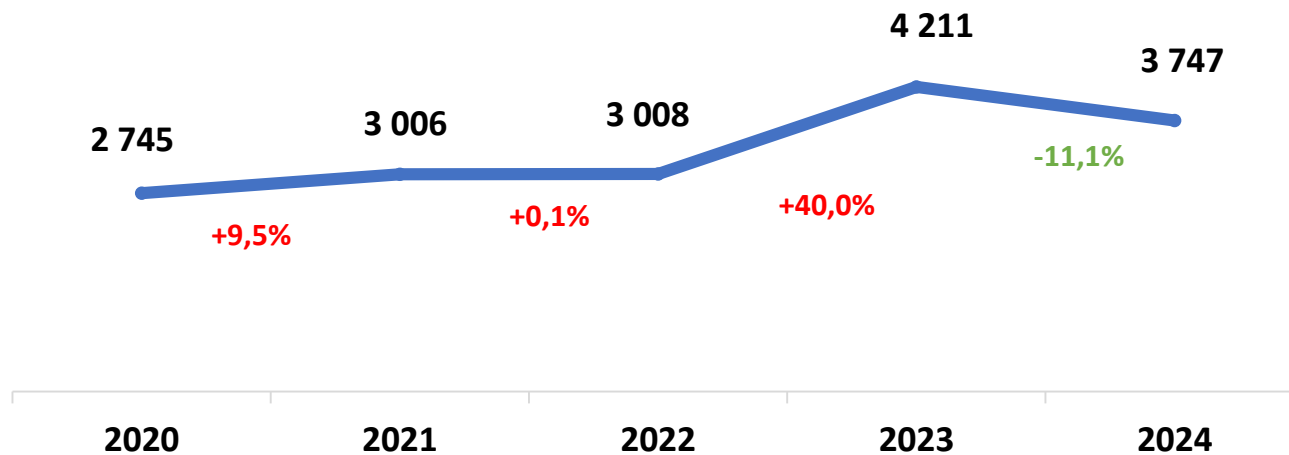

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

Заходи впливу (ст. 24-1 КУпАП) – відповідальність за вчинення адміністративних правопорушень особами віком **від 16 до 18 років**

У 2024 році **до кожного третього підлітка** було застосовано заходи впливу

Динаміка кількості осіб у віці від 16 до 18 років, щодо яких прийнято рішення про застосування заходів впливу (ст. 24-1 КУпАП) у 2020-2024 рр.

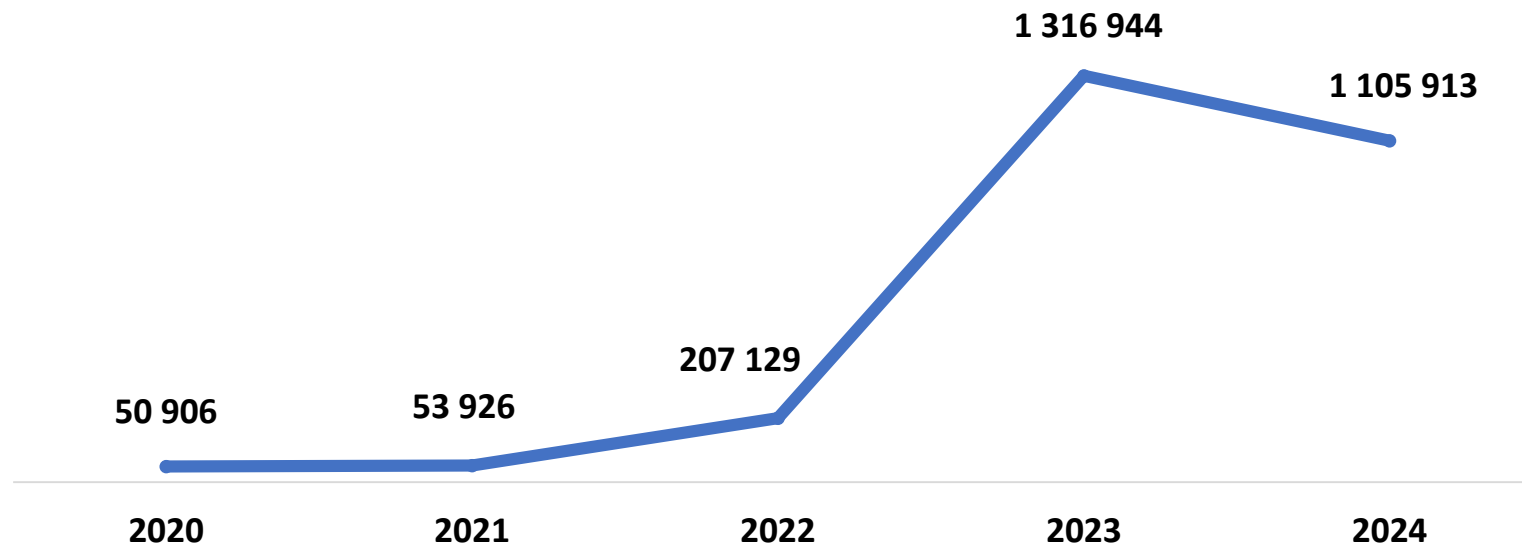

СУМИ ШТРАФІВ ЗА АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У 2020-2024 РОКАХ У СФЕРІ ОБІГУ АЛКОГОЛЮ

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

Динаміка загальної суми штрафів, накладених за рішенням суду у справах про адміністративні правопорушення (тис. грн) у 2020-2024 рр.

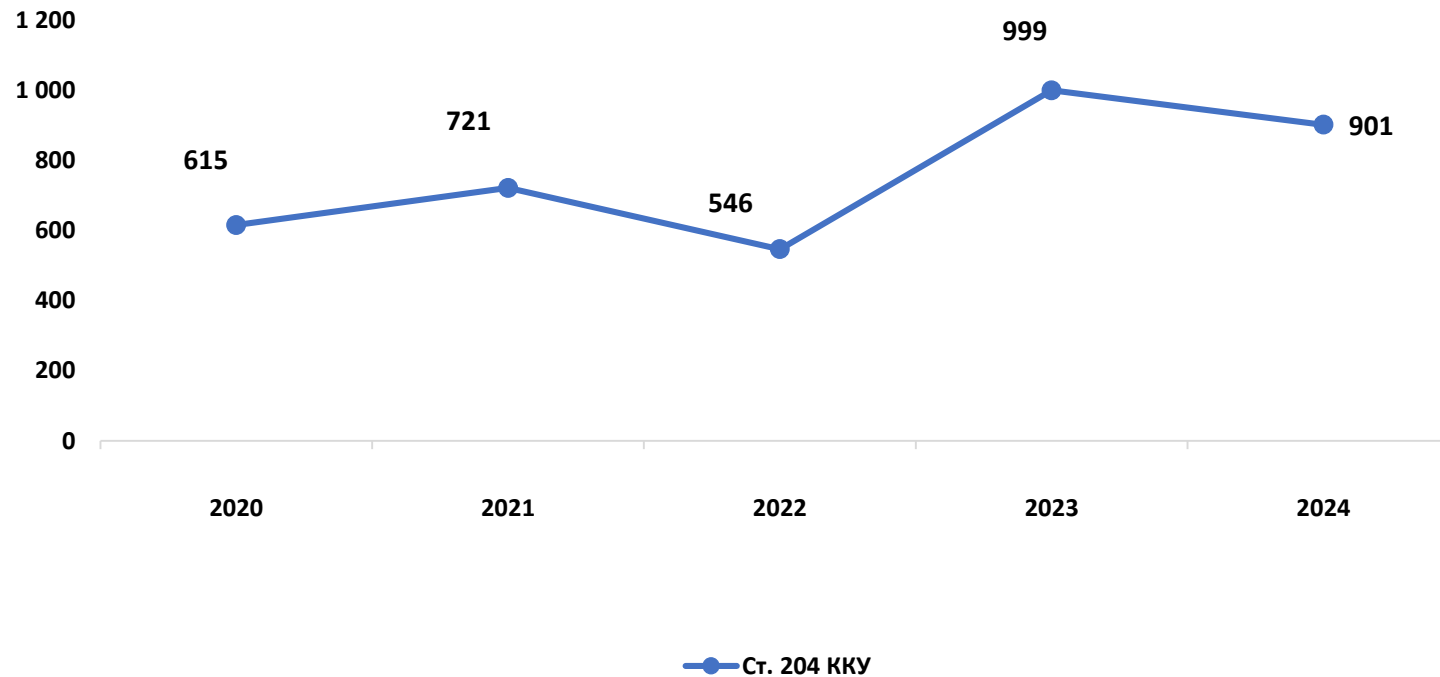
Джерело: «Звіт судів першої інстанції щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення» за 2020-2024 рр.

КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ОБІГУ АЛКОГОЛЮ

(ст. 204 ККУ Незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів)

Динаміка загальної кількості облікованих кримінальних правопорушень у сфері алкоголю за статтею 204 ККУ, у 2020-2024 рр.

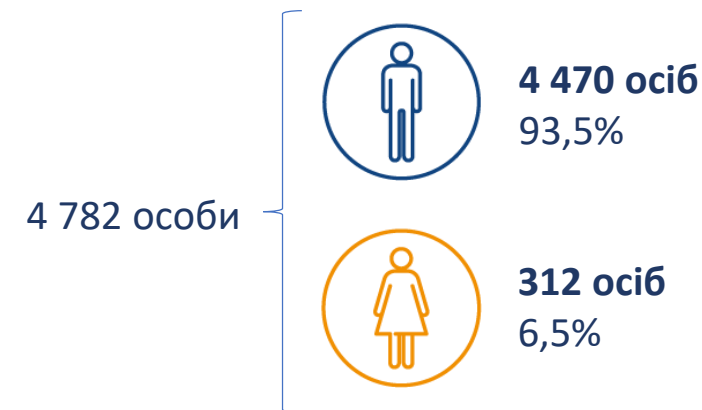

АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИКІВ (ст. 44 КУпАП, без мети збуту у невеликих розмірах)

Динаміка кількості справ, які перебували на розгляді у суді

Характеристика осіб до яких застосовано адміністративне стягнення у 2024 році

ВИД АДМІНІСТРАТИВНОГО СТЯГНЕННЯ. СУМА ШТРАФУ (ст. 44 КУпАП, без мети збуту у невеликих розмірах)

Прийняті рішення про накладення адміністративного стягнення у 2024 році, за видом стягнення

Штраф – 4 646 осіб

Громадські роботи – 97 осіб

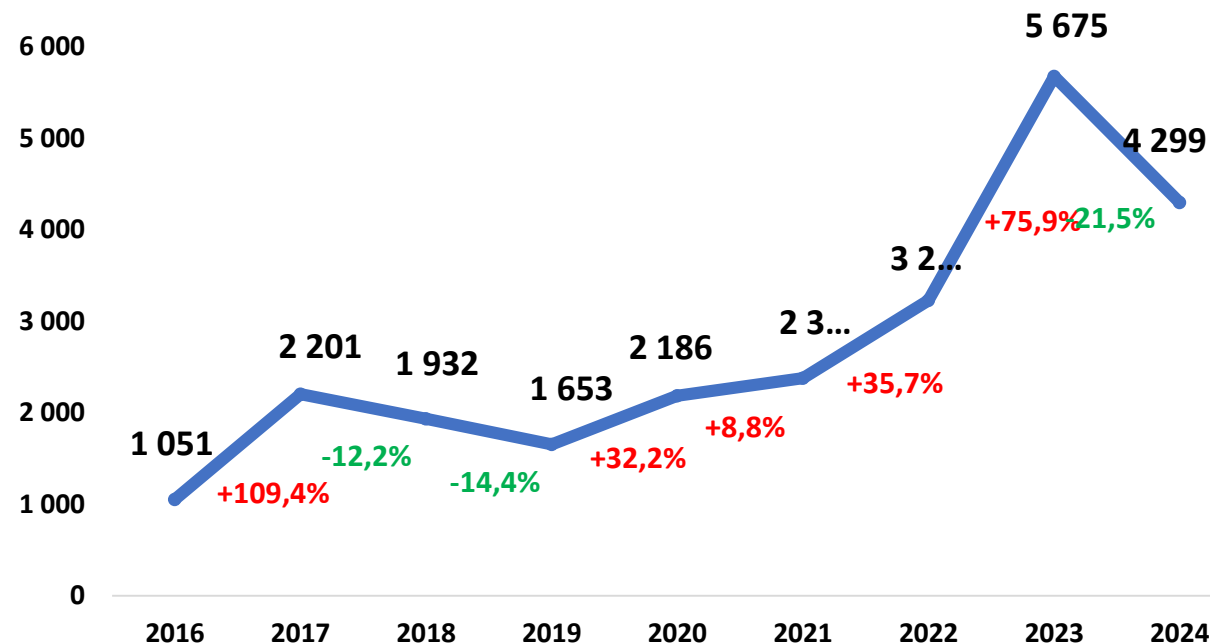
Адміністративний арешт – 39 особи

Попередження – 0 осіб

4 782 особи

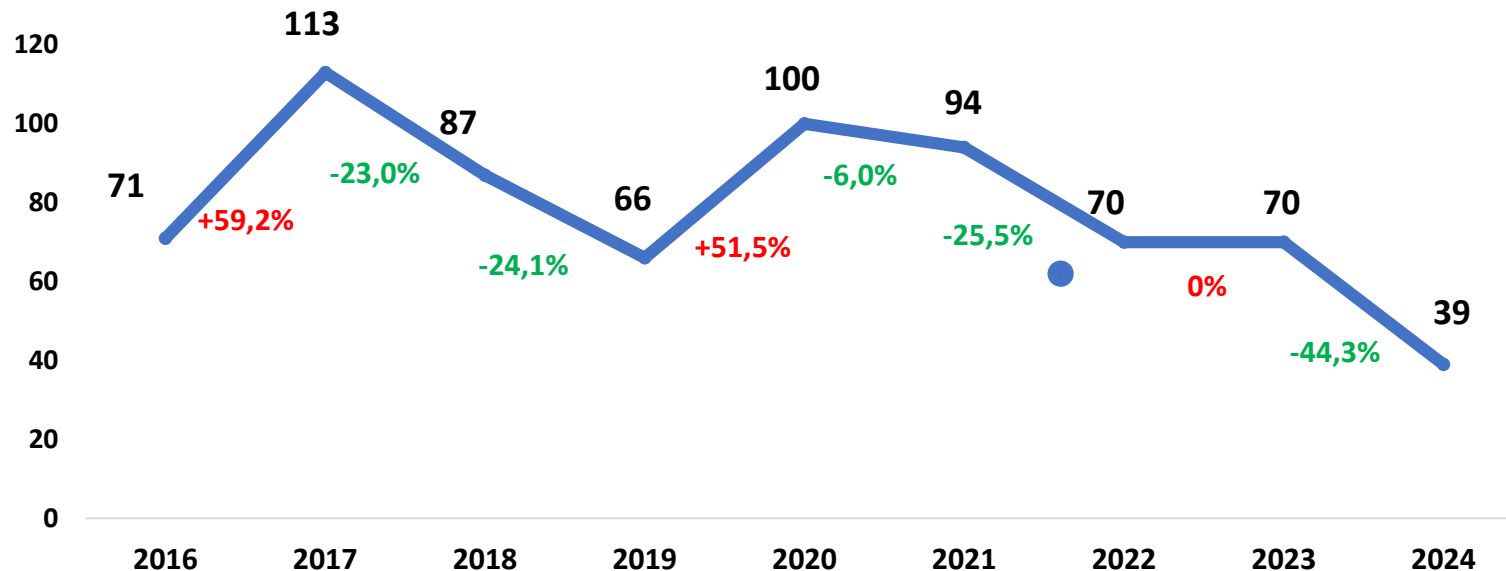
Динаміка загальної суми штрафів, накладених за рішенням суду у справах про адміністративні правопорушення (тис. грн) у 2016-2024 роках

АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ВЧИНЕНІ НЕПОВНОЛІТНІМИ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИКІВ

У 2024 році **до 0,3 % підлітків** було застосовано заходи впливу

Динаміка кількості осіб у віці від 16 до 18 років, щодо яких прийнято рішення
про застосування заходів впливу (ст. 24-1 КУпАП) у 2020-2024 рр.

ПЕРЕЛІК СТАТТЕЙ ККУ, ЗА ЯКИМИ ПЕРЕДБАЧЕНО ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИКІВ

ст.305 ККУ (контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів);

ст.306 ККУ (використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів);

ст.307 ККУ (*незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів з метою збуту*);

ст.308 ККУ (викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем);

ст.309 ККУ (*незаконне виробництво, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів без мети збуту*);

ст.310 ККУ (незаконний посів або незаконне вирощування снотворного маку чи конопель);

ст.311 ККУ (незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання прекурсорів);

ст.312 ККУ (викрадення, привласнення, вимагання прекурсорів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем);

ст.313 ККУ (викрадення, привласнення, вимагання обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, чи заволодіння ним шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем та інші незаконні дії з таким обладнанням);

ст.314 ККУ (незаконне введення в організм наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів);

ст.315 ККУ (схиляння до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів);

ст.316 ККУ (незаконне публічне вживання наркотичних засобів);

ст.317 ККУ (організація або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів);

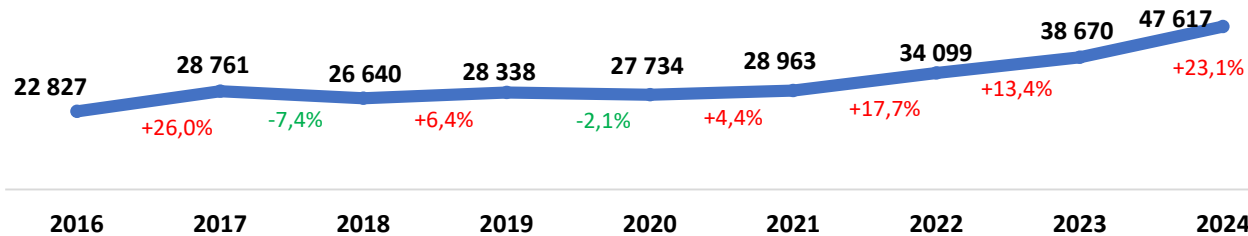
ст.318 ККУ (незаконне виготовлення, підроблення, використання чи збут підроблених документів на отримання наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів);

ст.319 ККУ (незаконна видача рецепта на право придбання наркотичних засобів або психотропних речовин);

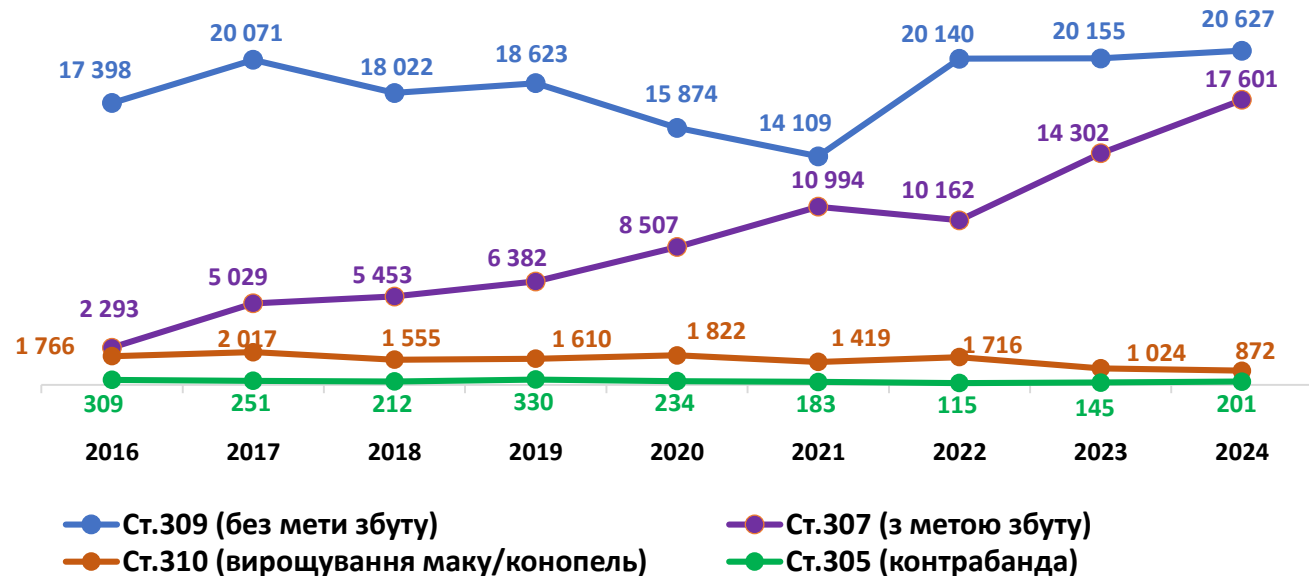
ст.320 ККУ (порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів)

ДИНАМІКА ЗАГАЛЬНОЇ КІЛЬКОСТІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИКІВ ТА ЇХ КІЛЬКІСТЬ ЗА ВИДОМ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Динаміка загальної кількості облікованих кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотиків у 2016-2024 рр. (статті 305-320 ККУ)

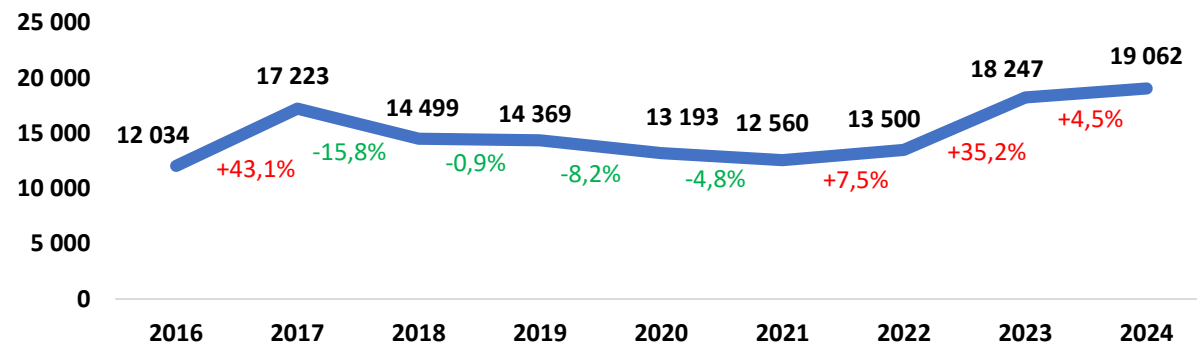

Динаміка кількості облікованих кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотиків у 2016-2024 рр., за видом правопорушення

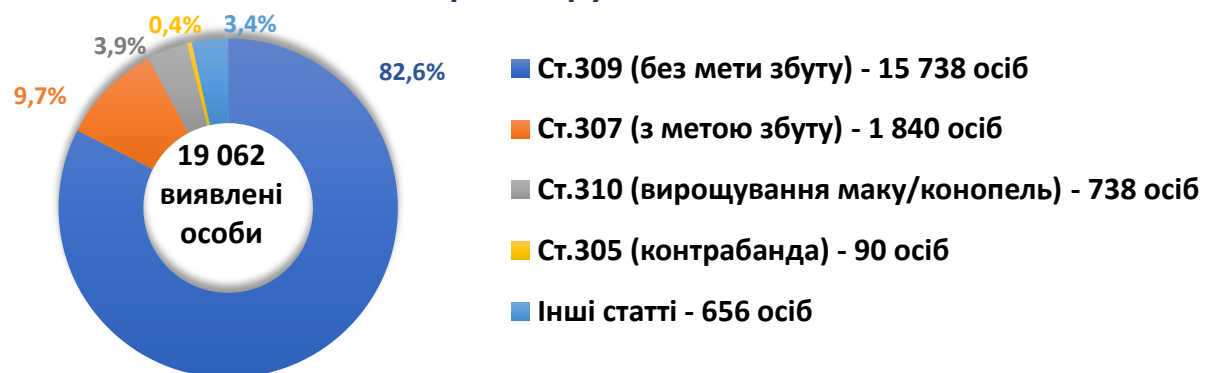

КІЛЬКІСТЬ ВІЯВЛЕНИХ ОСІБ, ЯКІ ВЧИНИЛИ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИКІВ

Динаміка загальної кількості виявлених осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, пов'язані із незаконним обігом наркотиків у 2016-2024 (статті 305-320 ККУ)

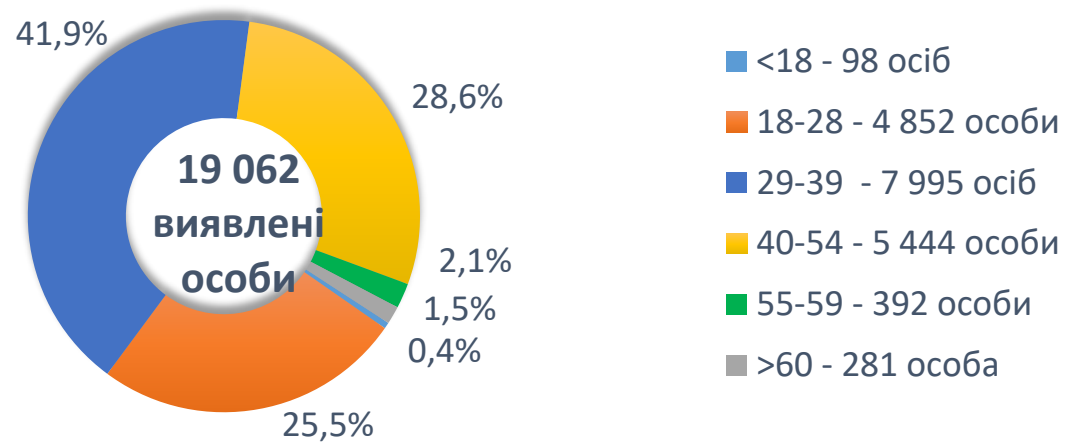

Статті ККУ по яким виявлено осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, пов'язані із незаконним обігом наркотиків, у 2024 році, за видом правопорушення

ХАРАКТЕРИСТИКА ВИЯВЛЕНИХ ОСІБ, ЯКІ ВЧИНИЛИ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИКІВ У 2024 РОЦІ, ЗА ВІКОМ ТА СТАТТЮ

Характеристика виявлених осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, пов'язані із незаконним обігом наркотиків у 2024 році, за віком

19 062 особи

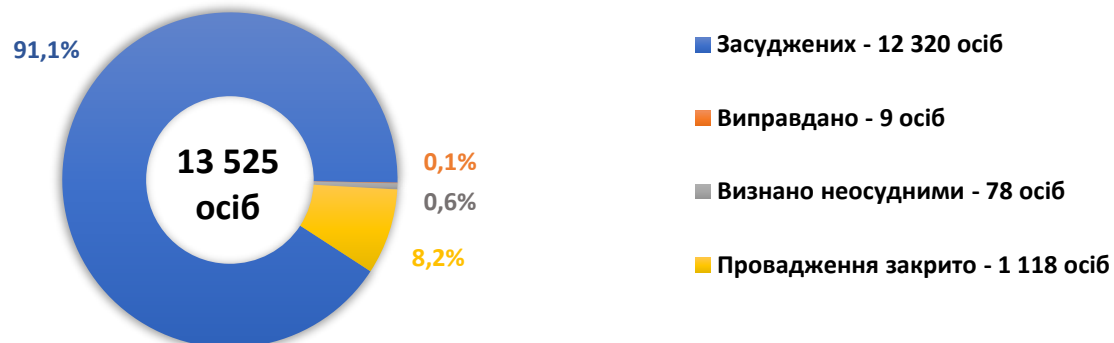
17 411 осіб
91,3%

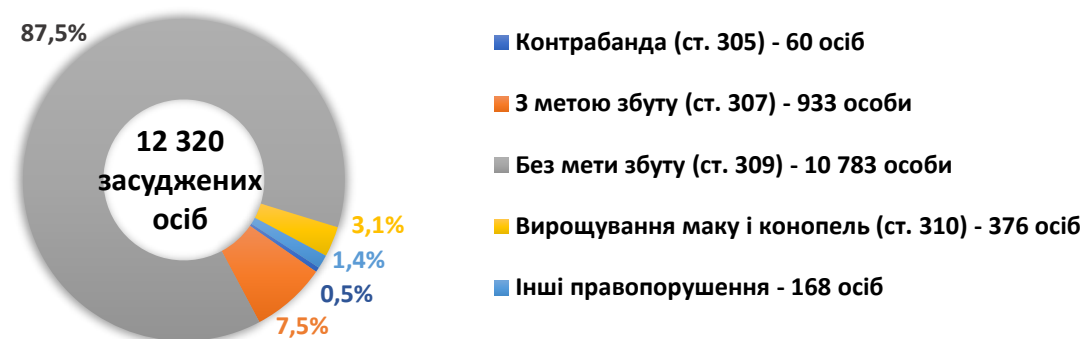
1 651 особа
8,7%

ЗАСУДЖЕНІ ОСОБИ ЗА ВЧИНЕНІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИКІВ

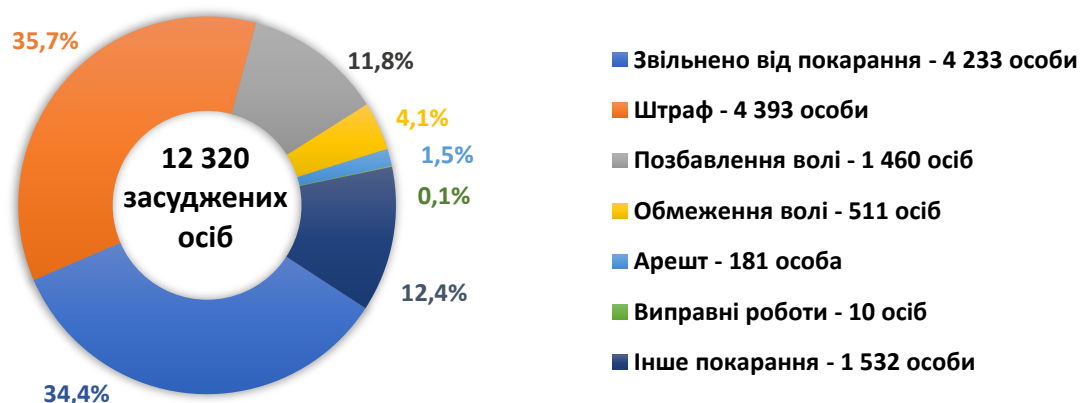
Судові рішення, які набрали законної сили у 2024 році

Кількість та відсоток засуджених осіб у 2024 році, за видом правопорушення

Кількість засуджених за видом покарання

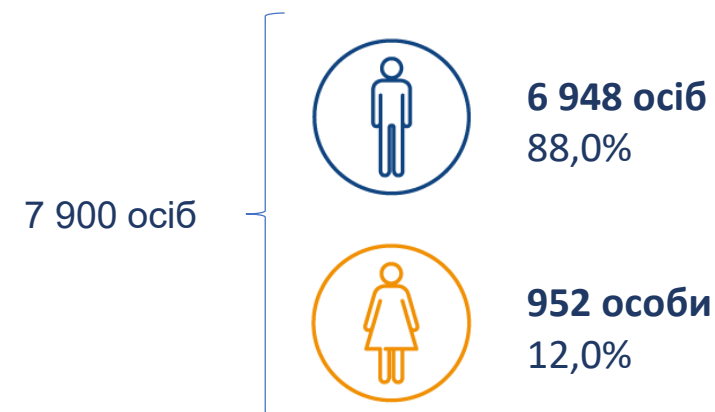
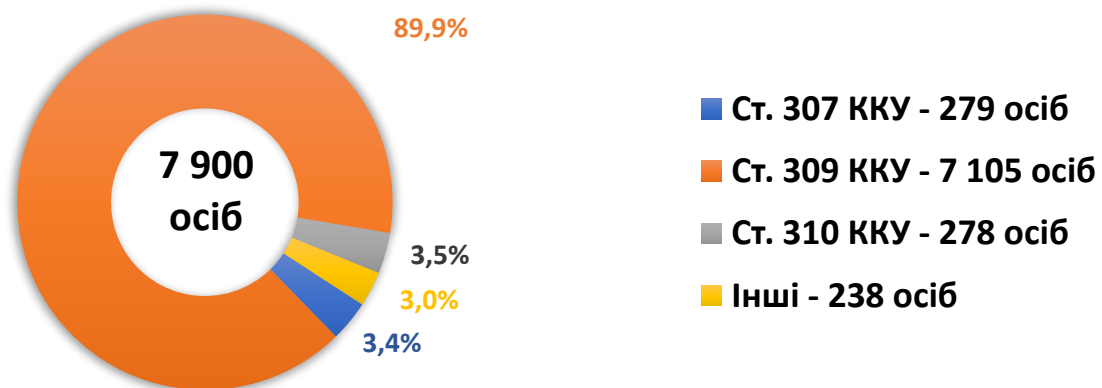
11 317 осіб
91,7%

1 003 особи
8,3%

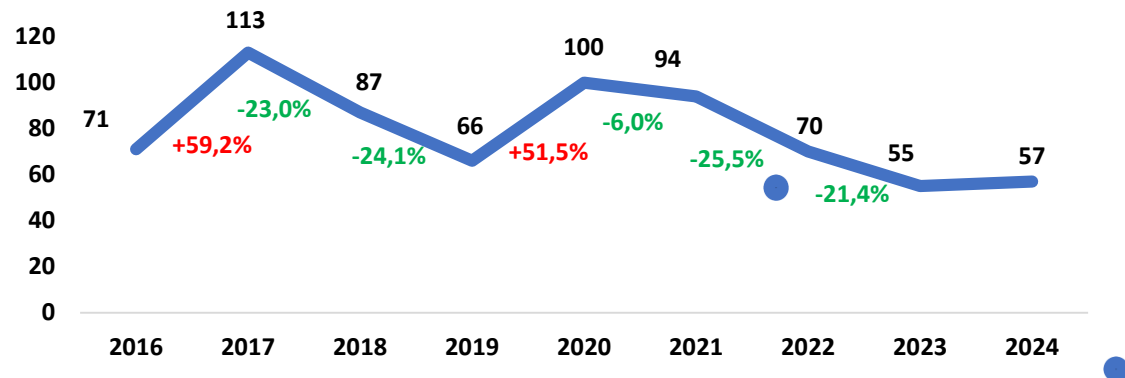
КІЛЬКІСТЬ ЗАСУДЖЕНИХ ОСІБ, РІШЕННЯ ЩОДО ЯКИХ НАДІЙШЛИ ДО ДУ «ЦЕНТР ПРОБАЦІЇ»

Кількість засудження осіб, рішення щодо яких надійшли до ДУ
«Центр пробації» у 2024 році, за статтями ККУ

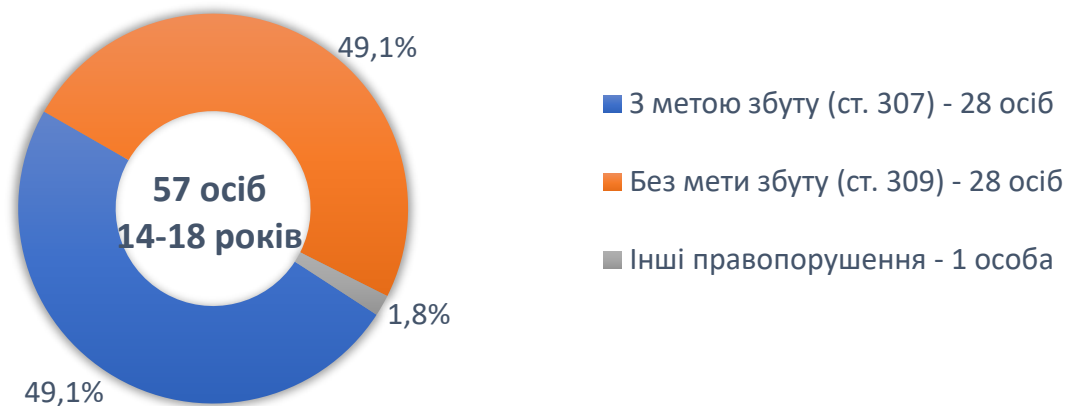

КІЛЬКІСТЬ ВЧИНЕНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИКІВ СЕРЕД НЕПОВНОЛІТНІХ

Кількість осіб віком 14-18 років, засуджених за скоєння кримінальних правопорушень (ст. 305-320 ККУ) у 2016-2024 роках

Кількість засуджених осіб віком 14-18 років у 2024 році, за видом правопорушення

ВИДИ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ВЧИНЕНИХ ОСОБАМИ У СТАНІ СП'ЯНІННЯ, ЗА РОКАМИ

К-ть кримінальних правопорушень вчинених у стані алкогольного сп'яніння

Стаття ККУ	Тип правопорушення	2020	2021	2022	2023	2024
115	Умисне вбивство (або замах)	528	478	419	500	453
121	Умисне тяжке тілесне ушкодження	565	485	455	456	520
126-1	Домашнє насильство	480	570	332	432	609
152	Зґвалтування	102	65	40	72	69
185-187	Економічно зумовлені правопорушення (всього) та з них:	2 761	2 004	1 191	1 260	900
185	Крадіжка	2 166	1 588	882	1 060	715
186	Грабіж	437	313	256	146	137
187	Розбій	158	103	53	54	48
263	Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами	74	69	84	125	129
286 та 286-1	Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспортного засобу	640	903	782	922	1 023
296	Хуліганство	413	333	224	280	261
	Інші	4 090	3 734	2 880	4 382	4 562
Всього		9 653	8 641	6 307	8 429	8 526

К-ть кримінальних правопорушень вчинених у стані наркотичного сп'яніння

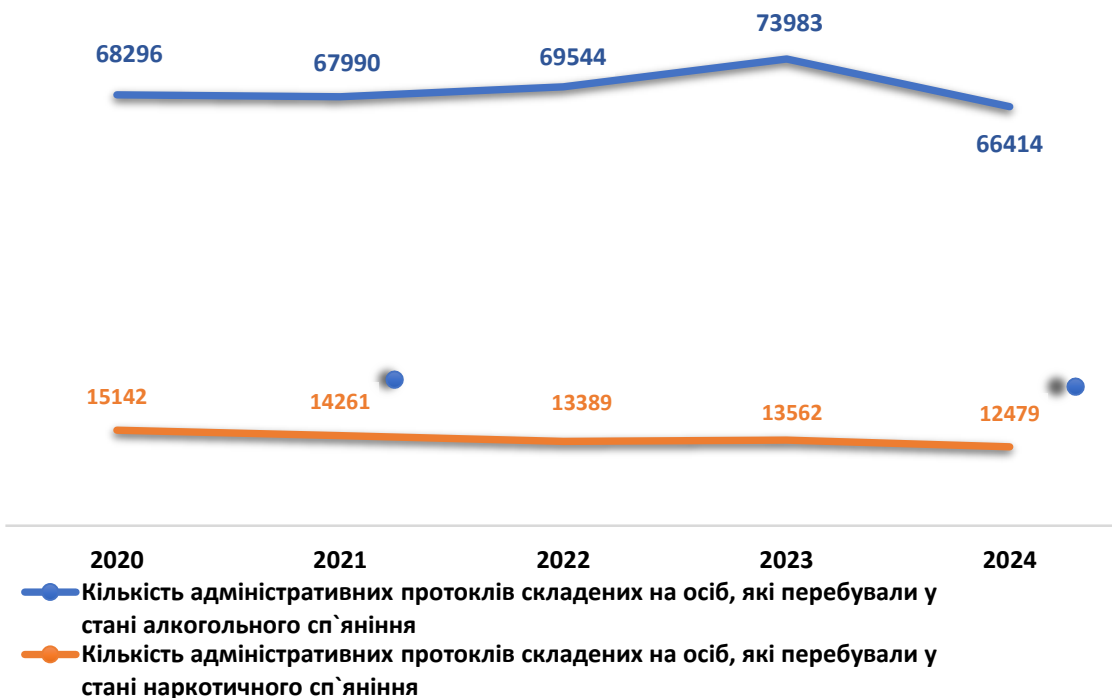
Стаття ККУ	Тип правопорушення	2021	2022	2023	2024
115	Умисне вбивство (або замах)	10	10	12	11
121	Умисне тяжке тілесне ушкодження	4	1	6	9
126-1	Домашнє насильство	1	2	3	0
152	Зґвалтування	3	2	0	0
185-187	Економічно зумовлені правопорушення (всього) та з них:	67	50	43	45
185	Крадіжка	53	36	38	32
186	Грабіж	7	8	3	11
187	Розбій	7	6	2	2
263	Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами	7	11	18	18
286	Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспортного засобу	39	30	45	51
296	Хуліганство	11	7	8	3
	Інші	439	545	883	957
Всього		648	708	1 061	1 139

КЕРУВАННЯ ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ У СТАНІ АЛКОГОЛЬНОГО АБО НАРКОТИЧНОГО СП'ЯНІННЯ

Адміністративна відповідальність (ст. 130 КУпАП)

Вперше: штраф 17 000 грн та позбавлення права керувати ТЗ на 1 рік

Повторне: штраф 34 000 грн та позбавлення права керувати ТЗ на 3 роки

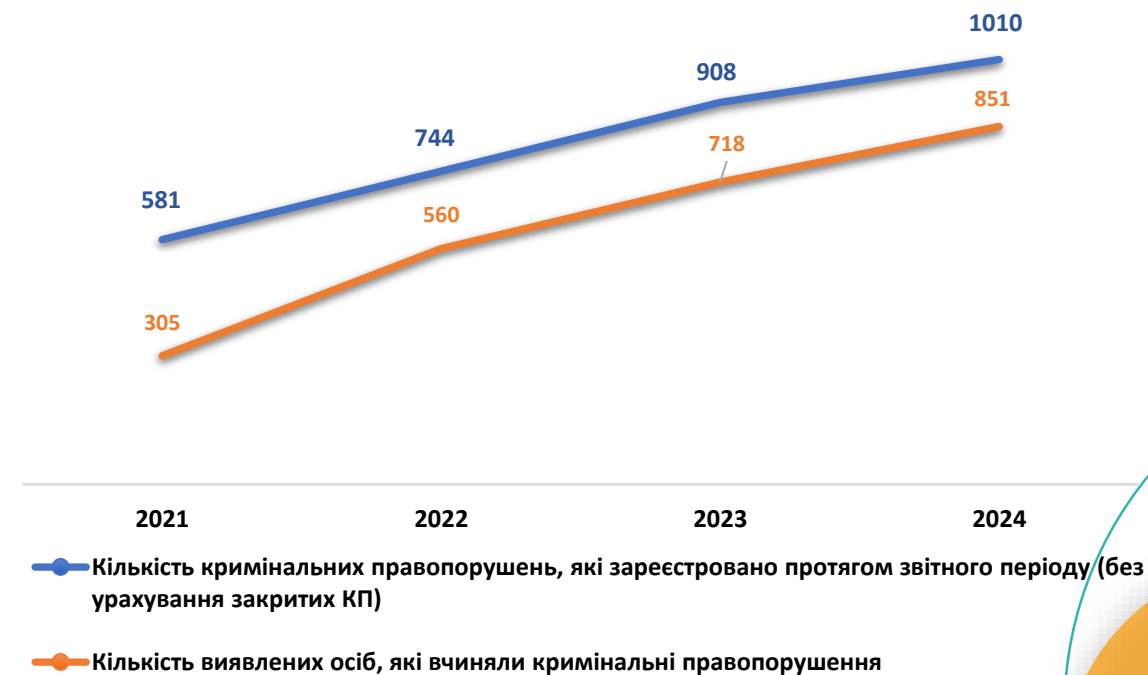

Кримінальна відповідальність (ст. 286-1 ККУ)

Завдання потерпілому серелні тілесні ушкодження: позбавлення волі до 3 років з позбавленням права керувати ТЗ на 3-5 років

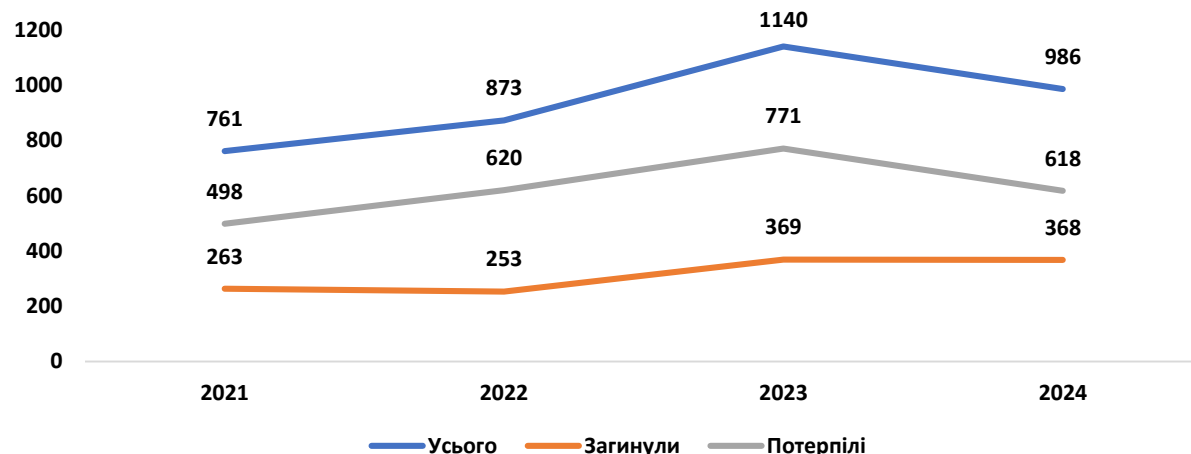
Тяжні тілесні: позбавлення волі на 3-8 років з позбавленням права керувати ТЗ на 5-8 років

Смерть потерпілого: позбавлення волі на 5-10 років з позбавленням права керувати ТЗ на 5-10 років

КІЛЬКІСТЬ ПОТЕРПІЛИХ ВНАСЛІДОК ПОРУШЕННЯ ЗА СТ. 286-1 ККУ

Кількість потерпілих внаслідок порушення за ст. 286-1 ККУ, за роками

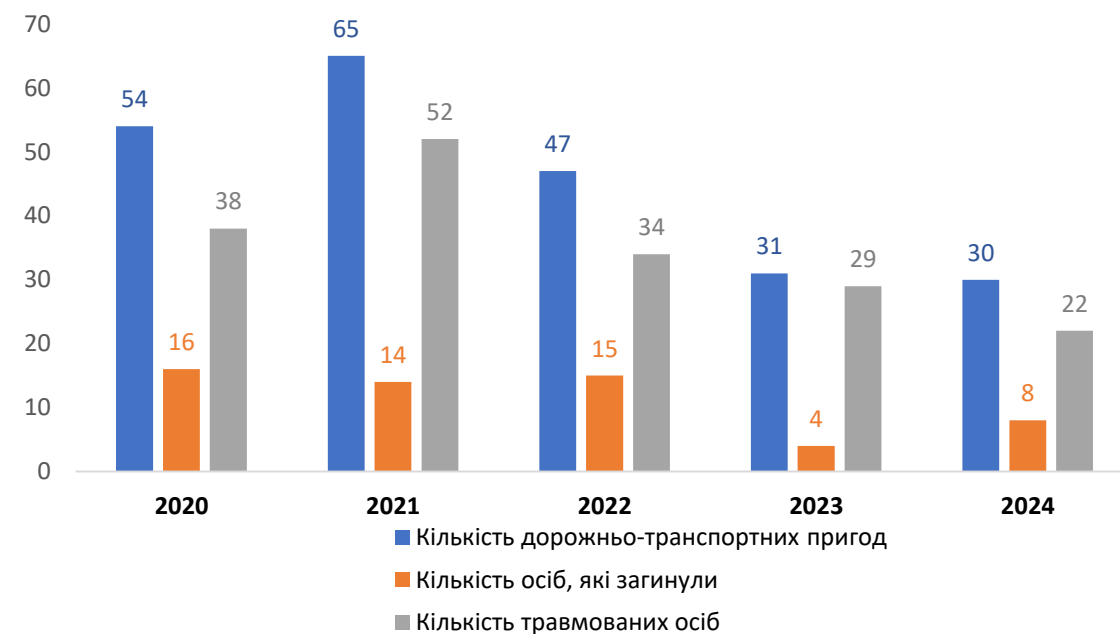
Кількість потерпілих у 2024 році

Джерело: Національна поліція України (2024)

КІЛЬКІСТЬ ПІШОХОДІВ, ЯКІ ПОРУШУВАЛИ ПДР У СТАНІ АЛКОГОЛЬНОГО СП'ЯНІННЯ

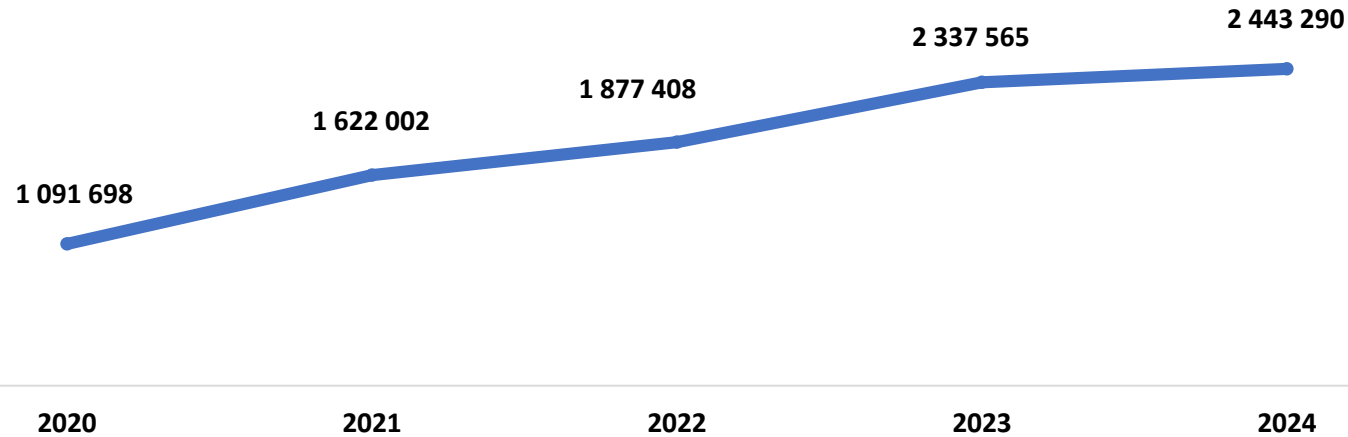
Кількість пішоходів, які порушили правила дорожнього руху перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, 2020-2024 роки

Джерело: Статистичні дані Патрульної поліції України 2020-2024 рр.

СУМИ ШТРАФІВ ЗА СТ. 130 КУПАП У 2020-2024 РОКАХ

Динаміка загальної суми штрафів за ст. 130 КУпАП (тис. грн) у 2020-2024 рр.

Кількість осіб до яких було застосовано адміністративне стягнення у вигляді штрафу, розмір штрафу та сума штрафу на одну особу

Рік	Кількість осіб, до яких застосовано штраф	Сума штрафів, грн	Середній штраф на одну особу, грн
2020	83 648	1 091 698 567	13 051,10
2021	89 885	1 622 002 311	18 045,31
2022	95 184	1 877 408 990	19 724,00
2023	114 191	2 337 565 556	20 470,67
2024	114 836	2 443 290 695	21 276,35

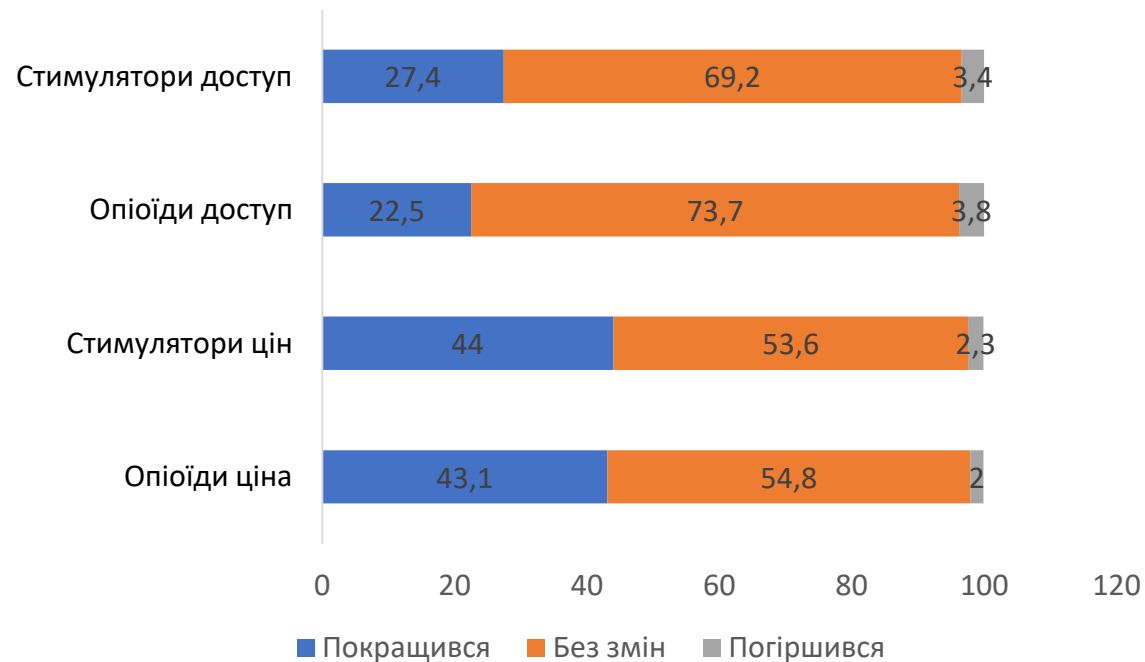
Джерело: «Звіт судів першої інстанції щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення» за 2020-2024 рр.

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

ДОСТУПНІСТЬ ТА ЦІНА ПАР

Оцінка змін ціни та доступності основного наркотика, за типами ін'єкційних наркотиків (%)

Джерело: IBBS 2023

Роздрібна середня ціна на наркотичні засоби та психотропні речовини

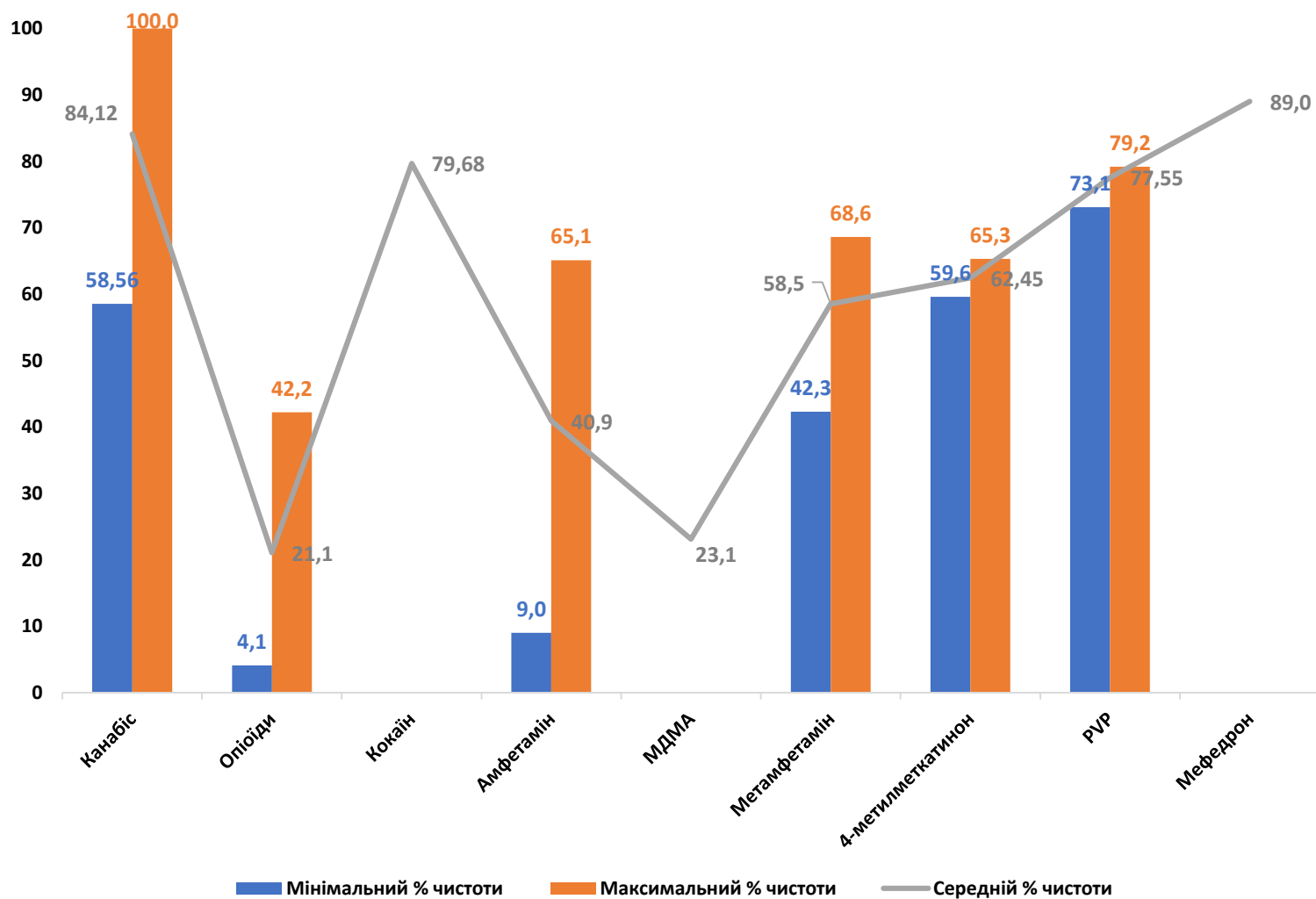
Назва	Одиниця виміру	Ціна (грн)	
		2023	2024
Кокаїн	1 грам	6 000	4 000
Канабіс (марихуана)	10 грам	-	300
Канабіс (гашиш)	10 грам	-	600
Амфетамін	1 грам	500	500
Метамфетамін	1 грам	1 000	600
МДМА «Екстазі»	1 табл.	800	500
Героїн	1 грам	-	6 000
Альфа-PVP та їх солі	1 грам	-	600

Середня ціна на наркотичні засоби та сировину рослинного походження

Назва	Одиниця виміру	Ціна (грн)	
		2023	2024
Опій	1 мл	100	25
Кокаїн	1 грам	6 000	4 000

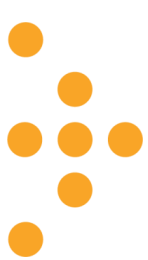
Джерело: НПУ

ЧИСТОТА ВИЛУЧЕНИХ НАРКОТИЧНИХ РЕЧОВИН У 2024 РОЦІ

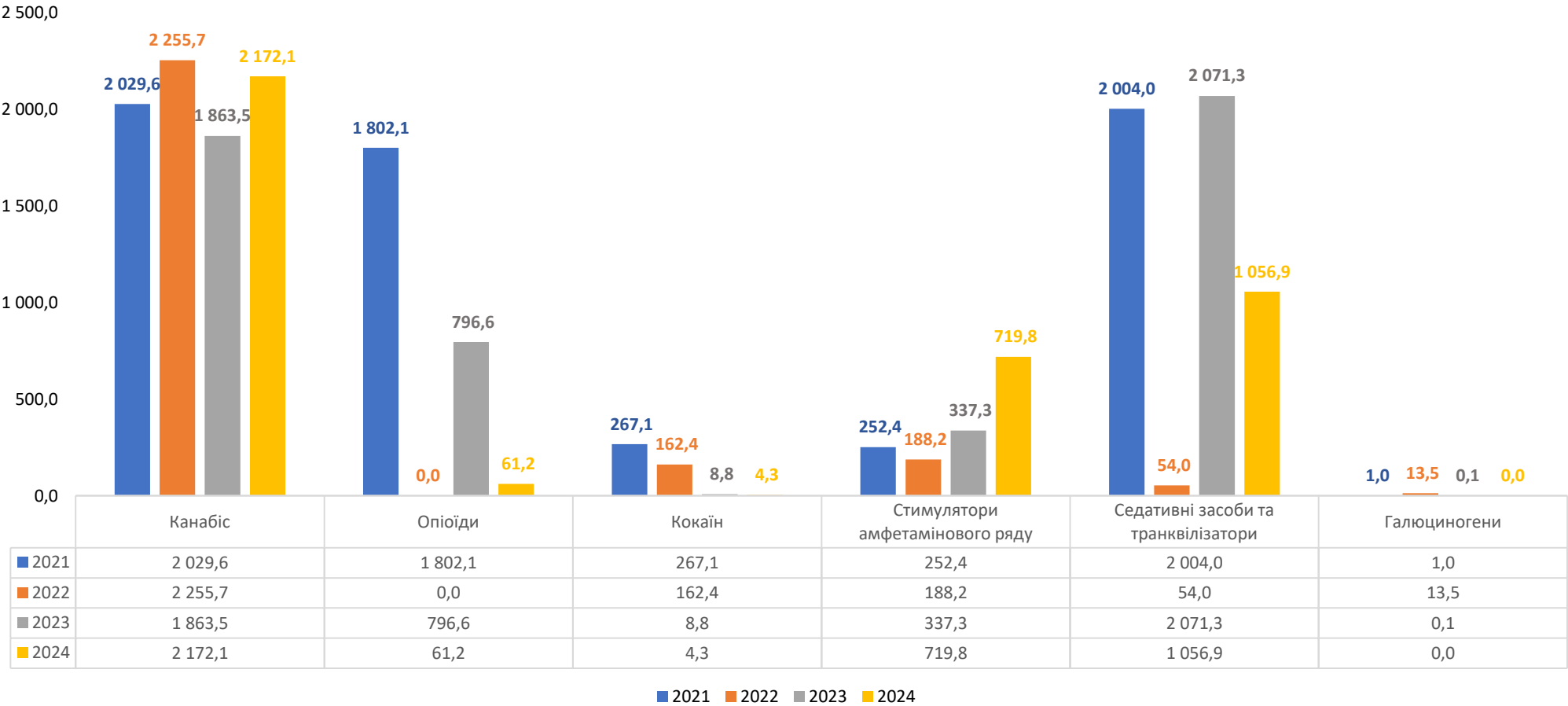
Кількісна вибірка з відомостей кримінальних справ становить:

- 22 справи по канабісу
- 5 справ по опіюїдах
- 4 справи по кокаїну
- 48 справ по стимуляторах (відмінних від кокаїну)
- 1 справа по МДМА

КІЛЬКІСТЬ ВИЛУЧЕНИХ ПАР ЗА КРИМІНАЛЬНИМИ ПРАВОПОРУШЕННЯМИ

Кількість вилучених ПАР у 2021-2024 роках (кг)

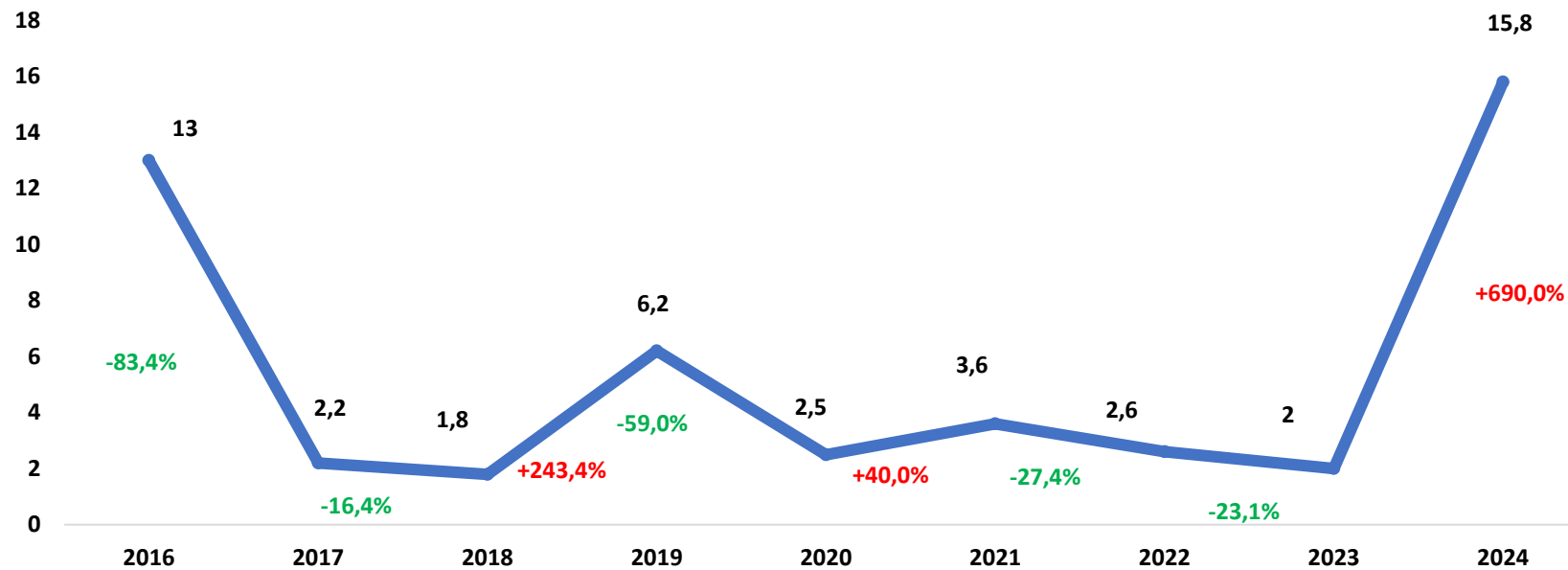

Джерело: НПУ, СБУ за 2021-2024 роки, ДБР за 2024 рік

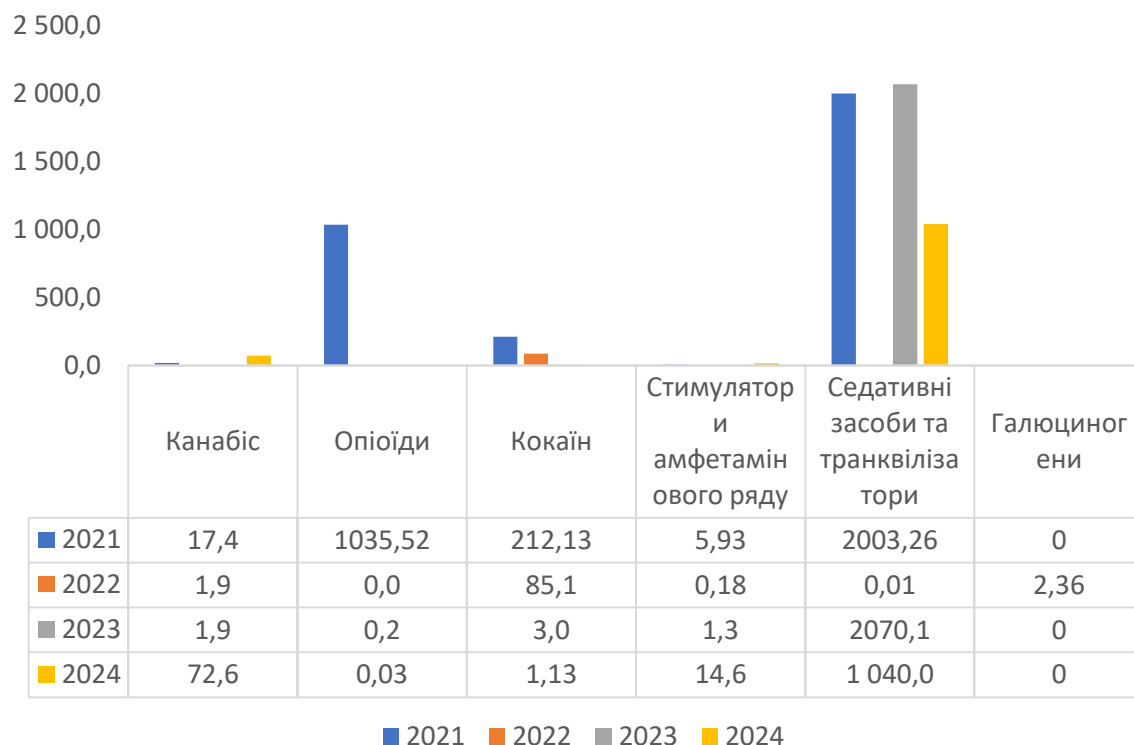
ВИЛУЧЕННЯ ПАР ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ПРАВОПОРУШЕННЯМИ

Динаміка вилучень наркотичних засобів за адміністративними правопорушеннями (кг)

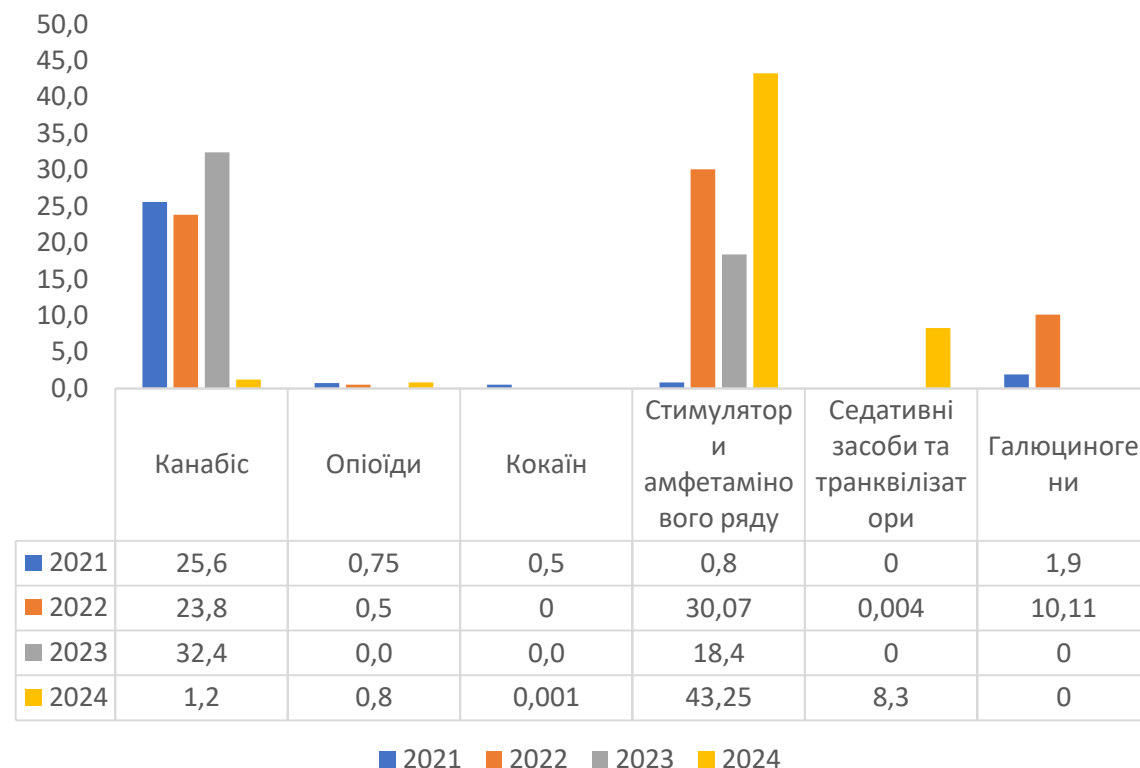

ВИЛУЧЕННЯ ПАР ПРИ СПРОБАХ ВВЕЗЕННЯ НА ТЕРИТОРІЮ УКРАЇНИ ТА ЇХ ВИВЕЗЕННЯ

Кількість вилучених / виявлених наркотичних речовин, за видом (кг)
— **ввезення**

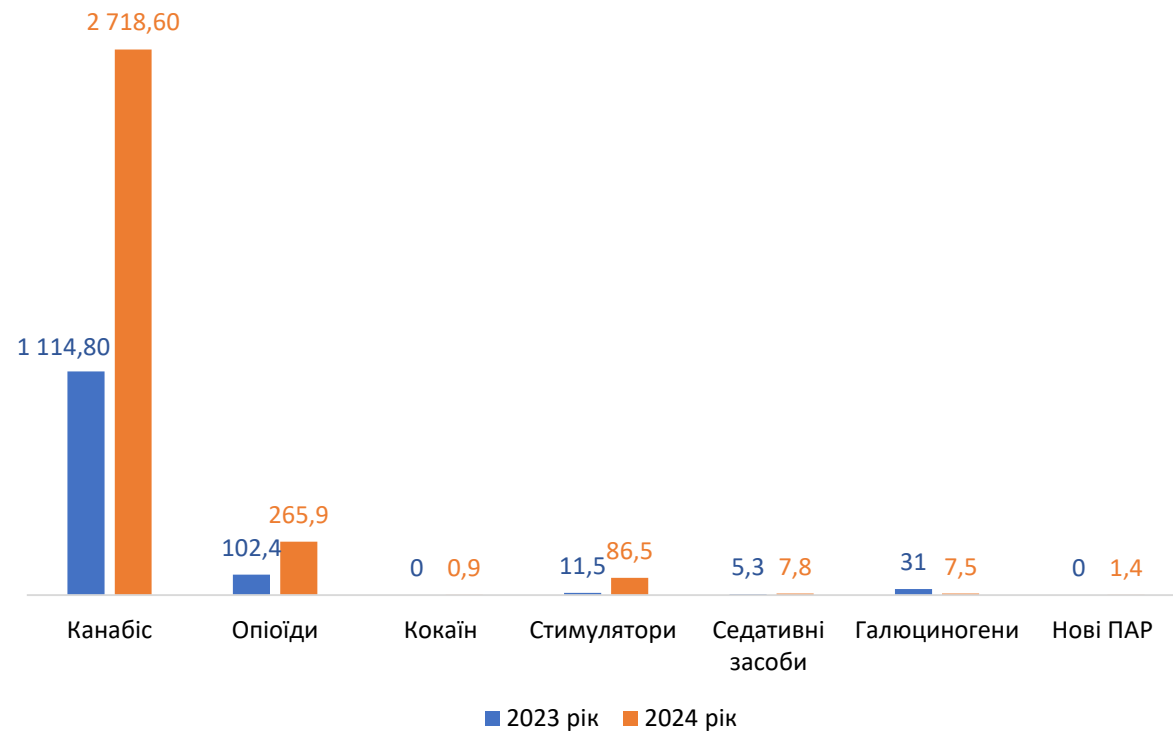
Кількість вилучених / виявлених наркотичних речовин, за видом (кг) —
вивезення

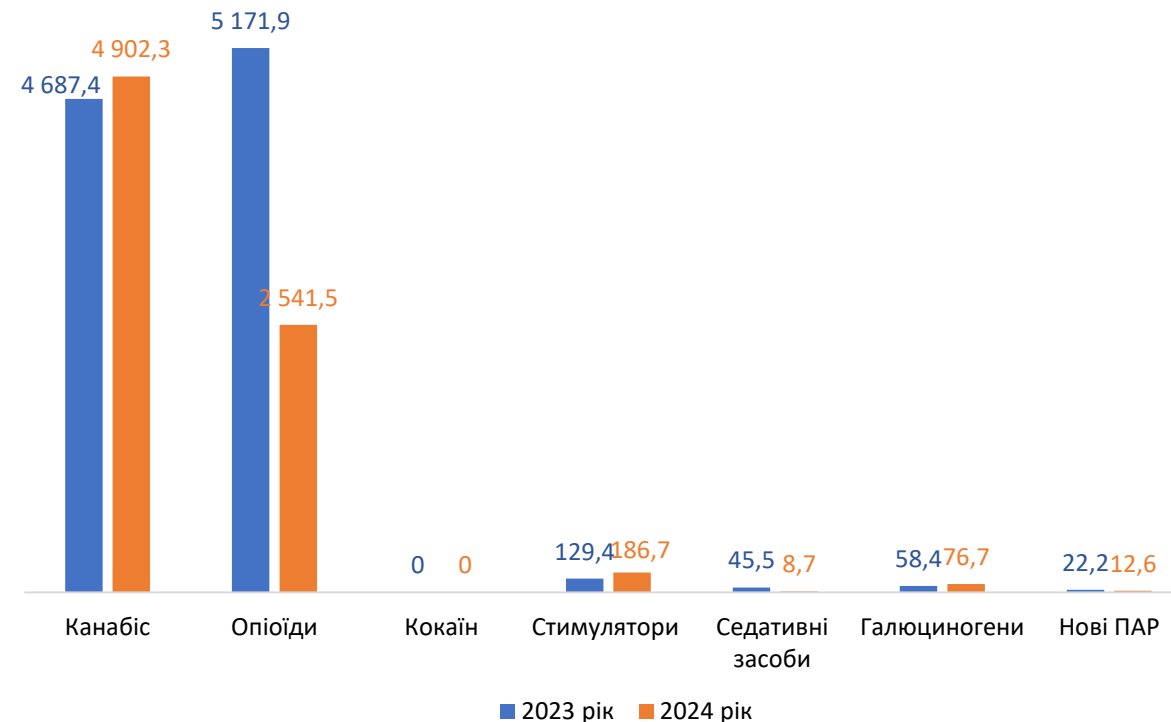

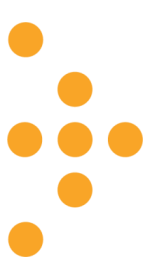
ВИЛУЧЕННЯ ПАР В УСТАНОВАХ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ ТА СІЗО

Кількість виявлених/вилучених ПАР у 2023-2024 роках, за видом речовини (г)

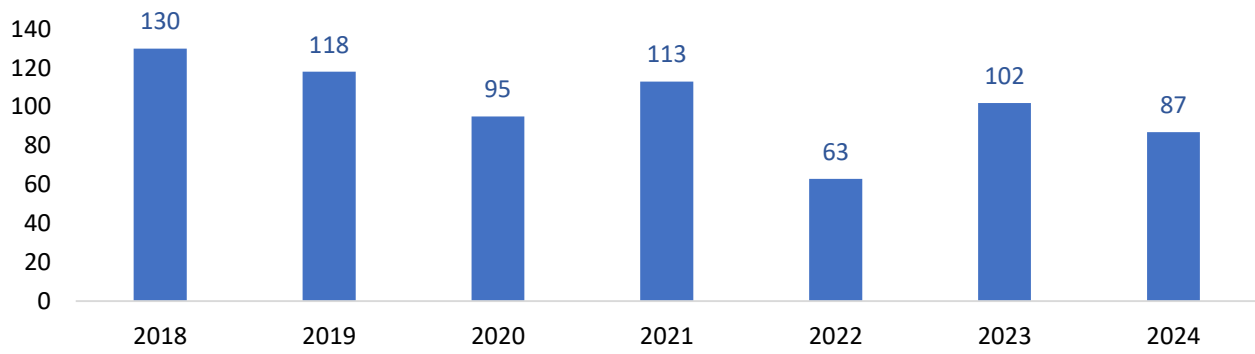
Кількість виявлених/вилучених ПАР у 2023-2024 роках під час спроби їх доставки, за видом речовини (г)

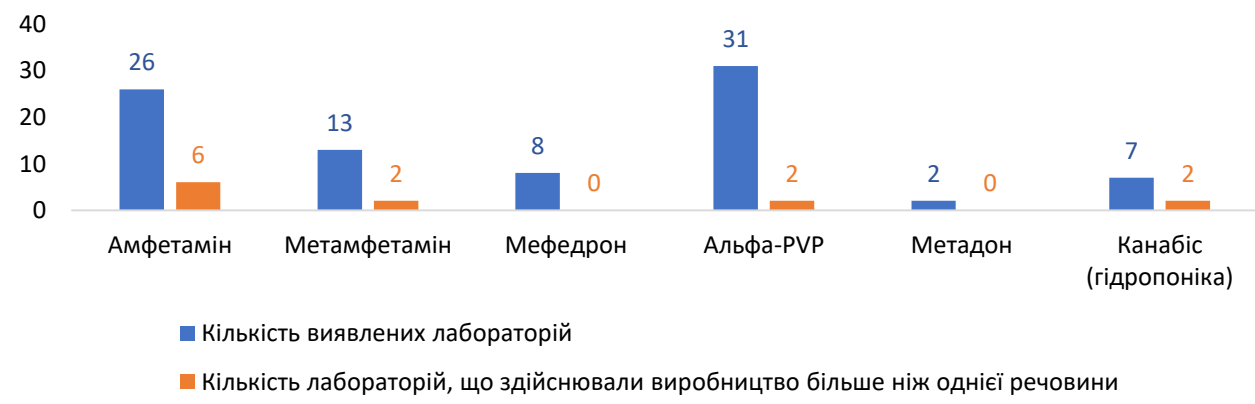
ЛІКВІДАЦІЯ ПІДПІЛЬНИХ НАРКОЛАБОРАТОРІЙ

Динаміка кількості підпільних нарколабораторій, ліквідованих НПУ та СБУ у 2018-2024 рр.

Джерело: дані НПУ, СБУ

Кількість виявлених підпільних лабораторій, що здійснювали виробництво наркотичних засобів або психотропних речовин у 2024 році

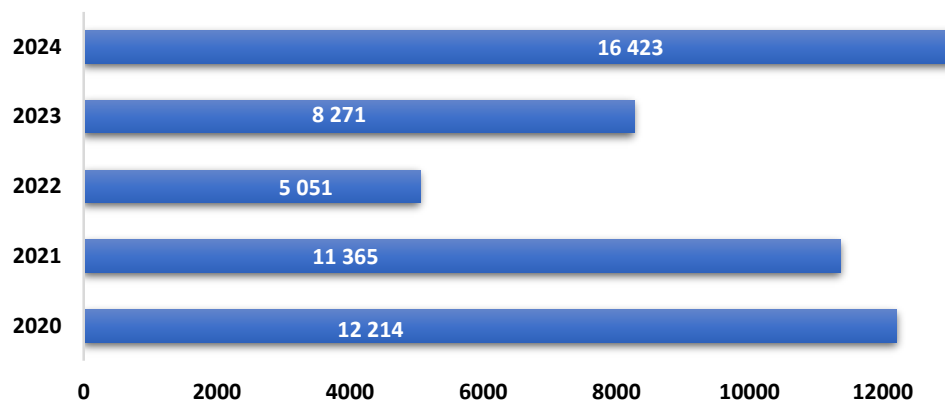

Джерело: дані НПУ

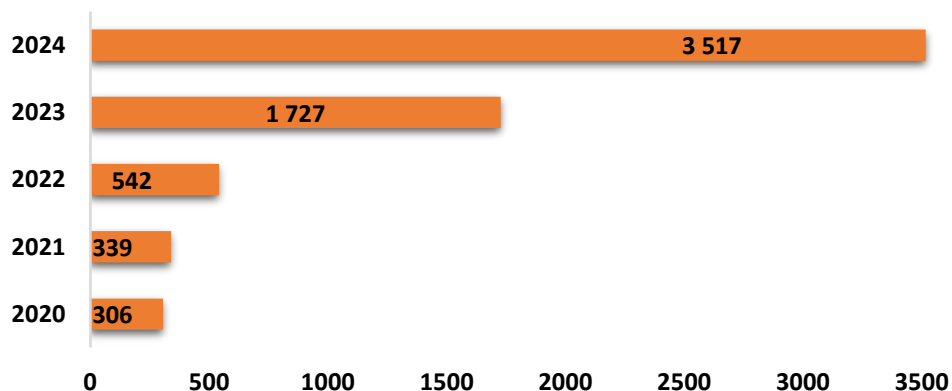

ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ ОБІГУ АЛКОГОЛЮ

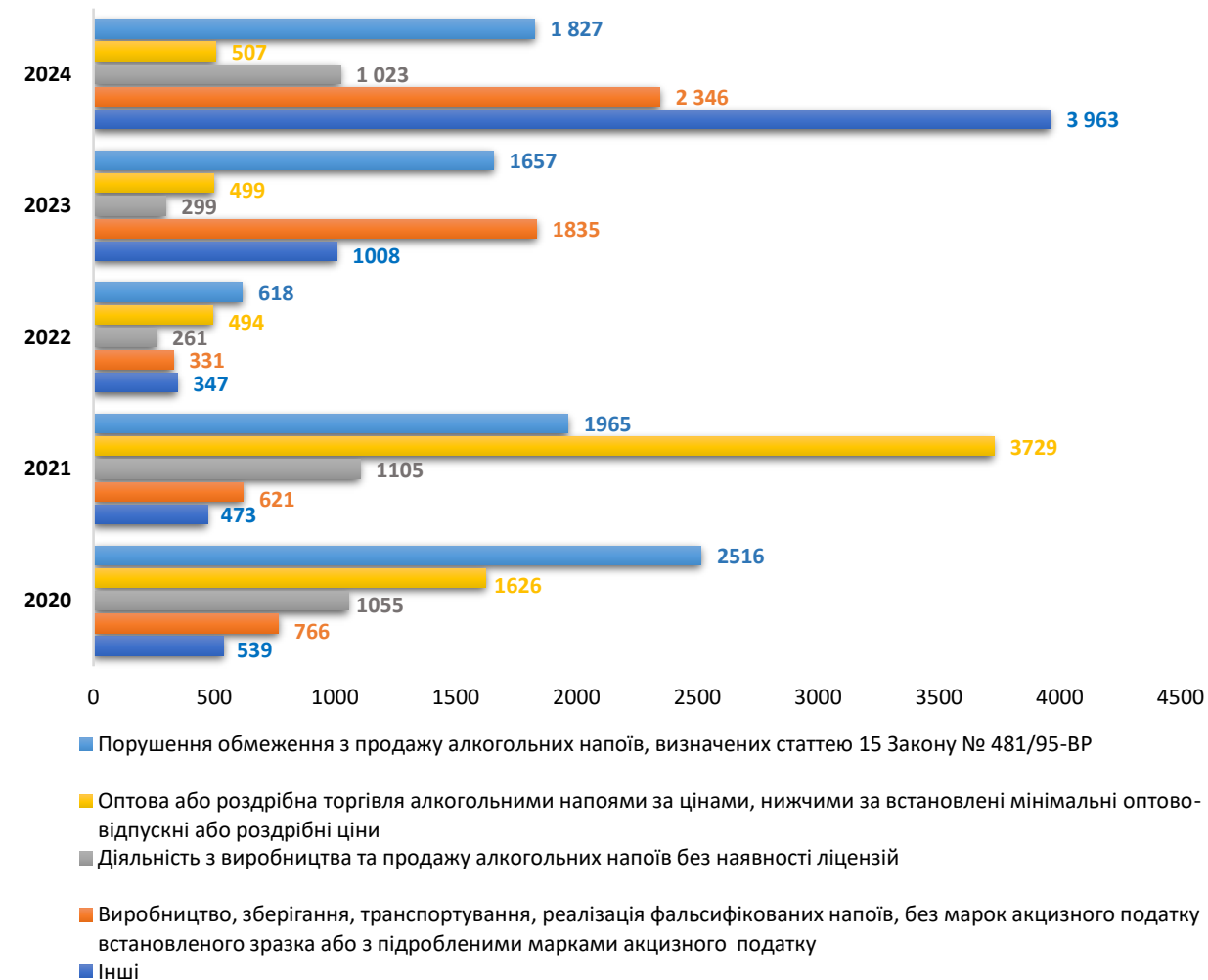
Кількість здійснених перевірок ДПС, по роках

Кількість анульованих ліцензій за результатами перевірок, по роках

Кількість виявлених порушень за результатами перевірок, за видом

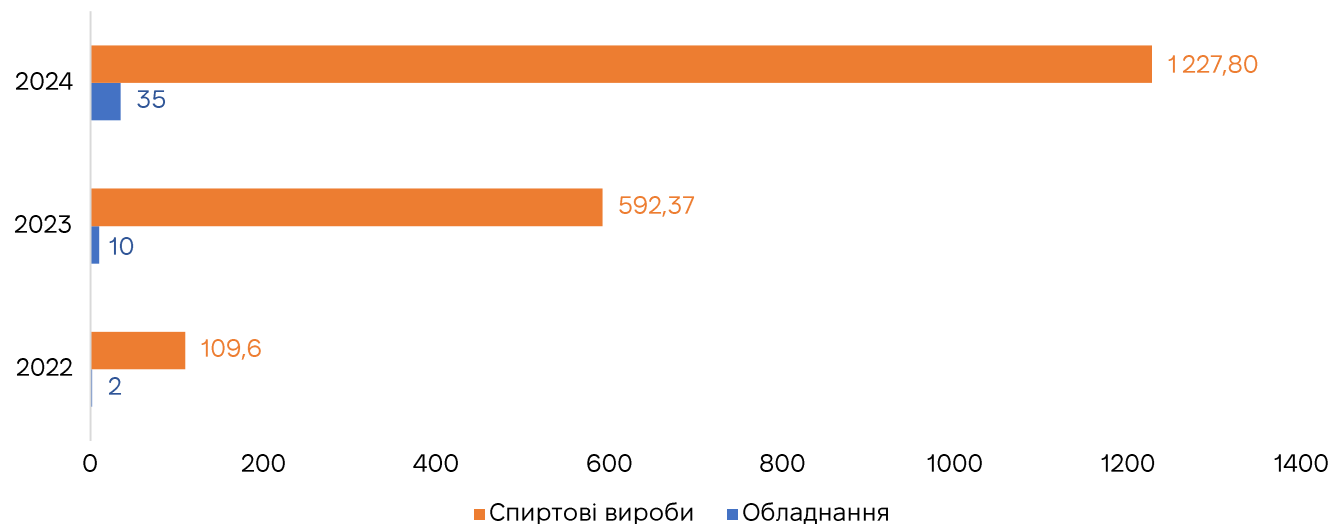

ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ ОБІГУ АЛКОГОЛЮ

Бюро економічної безпеки (далі – БЕБ) за 2024 рік:

- ❖ надіслало 73 рекомендації щодо блокування веб-сайтів та ризиків втрат бюджету на ринку підакцизних товарів;
- ❖ заблоковано діяльність понад 400 веб-сайтів, за допомогою яких здійснювалася реалізація алкогольної та тютюнової продукції без марок акцизного порядку та відповідної ліцензії в мережі Інтернет

Кількість вилучених спиртових виробів (тони) та обладнання за 2022-2024 роки

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ (Правопорушення та правоохорона діяльність)

ВИСНОВКИ ТА ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

- Неврівноваженість заходів з реагування на правопорушення пов'язані з алкоголем та наркотиками
- Криміналізація наркоспоживачів, які зберігають наркотики без мети збуту
- Низький рівень відповідальності за правопорушення здійснені в стані алкогольного/наркотичного сп'яніння та правопорушення в сфері обігу алкоголю

ПРОПОЗИЦІЇ ПО РІШЕННЯМ

- Здійснити перегляд таблиць невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу (наказ МОЗ від 01.08.2000 № 188)
- **Підвищити штрафи за порушення законодавства зокрема статей:**
 - ст. 130 КУпАП (водіння у стані алкогольного/наркотичного сп'яніння)*
 - ст. 286-1 ККУ (водіння у стані алкогольного/наркотичного сп'яніння) – впровадження політики нульової толерантності*
 - Ст. 164-5 КУпАП (зберігання та перевезення АН без марок акцизного податку)*
 - Ст. 172-20 КУпАП (розпивання АН на території військової частини)*
 - Ст. 176 КУпАП (виготовлення, зберігання самогону та апаратів для його вироблення)*
 - Ст. 177 КУпАП (придбання самогону або інших АН домашнього виробництва)*
 - Ст. 177-2 КУпАП (фальсифікація АН)*
 - Ст. 178 КУпАП (розпивання АН у громадських місцях)*
 - Ст. 179 КУпАП (розпивання АН на виробництві)*
 - Ст. 180 КУпАП (доведення неповнолітнього до стану сп'яніння)*
- **Посилити перевірки щодо дотримання вимог законодавства та відповідальність за продаж алкогольних напоїв неповнолітнім особам шляхом внесення змін до частини 2 ст. 156 КУпАП**

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

Дякую за увагу!

Ірина Іванчук

Начальник відділу управління та протидії вірусним гепатитам та опіоїдної залежності
ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України»

2025

